

JERZY EDIGEY

Král Babylónu

Bezmála dvěapůl tisíciletí uplynulo již od časů, kdy se nad mohutnými hradbami města Babylónu tyčila do výše věž Etemenanki — slavná babylónská věž. Bezmála dvěapůl tisíciletí uplynulo již od časů, kdy se Babylón vzbouřil proti nadvládě Peršanů a bojoval proti vojskům krále Xerxa. A právě tehdy se odvíjejí osudy mladého Zukkatana, který v těchto pohnutých dobách měl příležitost projevit svou statečnost a lásku k vlasti. Podobně jako ve svých dřívějších románech ze starověku i zde Jerzy Edigey seznamuje čtenáře prostřednictvím dramatického dobrodružného příběhu s historickými událostmi dávno minulých věků . . .

KARAVANA

LEGENDA A HISTORICKÁ PRAVDA

Každá takzvaná historická kniha se opírá nejenom o vědeckou dokumentaci, ale i o legendy, mýty, pověsti, vyprávění a… autorovu fantazii. Čím hlouběji do minulosti saháme, tím více se poměr mezi historickými prameny a legendami a pověstmi mění v neprospěch dokumentů. Prostě – z nejdávnějších časů se jich zachovalo příliš málo.

V každém historickém románu vystupují jak autentické postavy, tak postavy, které si autor vymyslel, a pravda se mísí s literární fikcí.

Král Babylónu není, a nemůže ani být, výjimkou z tohoto pravidla. Počátek příběhu je situován do doby kolem roku 492 před naším letopočtem, tedy do času, kdy mocný Babylón již ztratil nezávislost a stal se součástí velké perské říše, jíž vládl slavný král Dáreios, panující v letech 522 – 486 př. n. l. Kromě něho patří mezi historické postavy především jeho syn a nástupce král Xerxés a jeho švagr a současně velitel perské armády Megabyzos. Dva vzbouřenečtí králové Babylónu, Belšimani a Šamašerib, také existovali. První z nich – jak dokazují hliněné tabulky s klínovým písmem nalezené v ruinách Babylónu a Borsipy – panoval od 10. srpna do 22. září 482 př. n. l. Druhý, velekněz Šamašerib, od 22. září až do potlačení povstání, tj. někdy do konce téhož roku. Přesné datum dobytí Babylónu perskými vojsky pod Megabyzovým velením neznáme.

Historickou postavou je rovněž Zopyros. Byl babylónským satrapou a zahynul ve městě na počátku protiperského povstání. Legenda o tom, že se Zopyros zmrzačil a s krvavými ranami uprchl z perského tábora do Babylónu, vznikla až přibližně o sto padesát let později v Řecku, již po smrti Alexandra Makedonského, který dobyl celou Persii, a po rozpadu jeho říše. Je zajímavé, že pověst o Zopyrově činu má dvě verze: jednu si čtenáři přečetli v Králi Babylónu, druhá pak hlásá, že se Zopyros objevil v armádě Alexandra Makedonského obléhajícího Markandu (nyní Samarkand) a zrádně ji vyvedl do pouště bez vody, což div nepřivodilo Alexandrovu totální porážku. Chybějí však jakékoliv historické důkazy, které by tyto legendy potvrzovaly. A je pravděpodobné, že pokud by na pověsti bylo něco pravdy, nemohl by se jako mrzák stát králem.

Pravdou však je babylónské povstání proti nadvládě krále Xerxa v roce 482 př. n. l. Doba pro jeho zahájení byla zvolena opravdu nešťastně. Persie tehdy byla na vrcholu své moci a její král právě shromažďoval obrovskou armádu proti řeckým státům, které si chtěl podrobit. Řekové sice díky vítězství na moři u Salamíny (480 př. n. l.) a na pevnině u Platají svoji svobodu ubránili, ale už dvě léta předtím měl Xerxés více než dost vojáků k tomu, aby potlačil babylónskou vzpouru. Musel to provést co nejrychleji, protože protiperské povstání mohlo ochromit přípravu řecké kampaně.

Jakmile se tedy Xerxés, sídlící tehdy v Ekbataně, dozvěděl o vzpouře, vyslal k Babylónu svého nejschopnějšího vojevůdce Megabyza, který – abychom tak řekli – „za pochodu“ dobyl město pyšnící se mocným opevněním. Nejspíše to byly vnitřní spory a boj o moc v samotném Babylónu, které Peršanům napomohly při bleskovém vítězství.

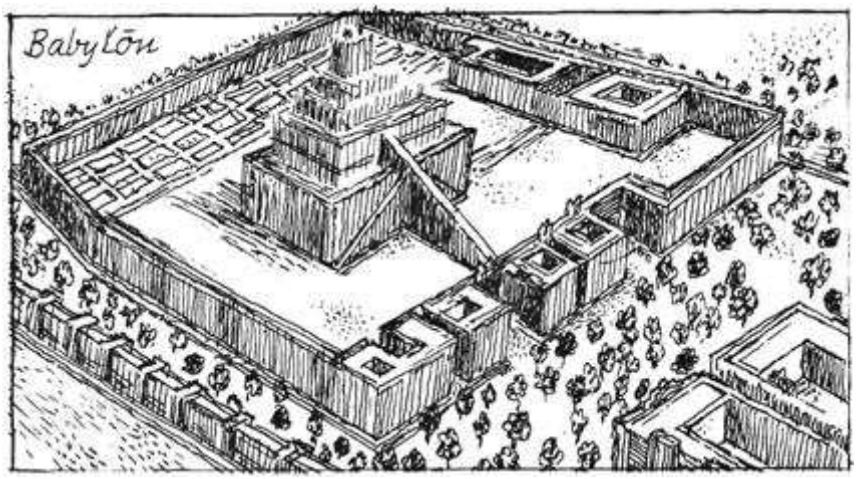
Megabyzos potrestal vzbouřený Babylón skutečně ukrutným způsobem. Tisíce lidí bylo popraveno. Peršané vyloupili paláce a chrámy, zlatá socha boha Marduka byla zničena, slavné městské hradby rozbořeny.

Doposud nebyly nalezeny žádné historické dokumenty, které by potvrzovaly, že se Xerxés osobně zúčastnil dobytí a zkrocení neposlušného města. Není to však vyloučené. Není však pravda, že Xerxés přikázal rozbořit chrám Esagila a zikkurat Etemenanki. Chrám i věž byly pravděpodobně silně poškozeny během bojů a pozdějšího plenění, a protože chyběli kněží (většina byla povražděna) a kult boha Marduka byl povážlivě oslaben konkurenčními náboženstvími, nebyly materiální prostředky k opravě těchto objektů. A čas samozřejmě nepracoval v jejich prospěch…

Po porážce povstání ztratil Babylón své postavení největšího města tehdejšího světa a hlavního obchodního střediska. Mnoho let uplynulo, než se z těchto ran vzpamatoval, ale původní postavení se mu již nikdy nepodařilo obnovit.

Pravda, ještě jednou se na Babylón usmálo štěstí. Roku 331 př. n. l. Alexandr Makedonský porazil u Gaugamély armádu posledního perského krále Dáreia III., a nadšeně vítán obyvatelstvem vstoupil do Babylónu, který si vybral za své sídelní město. Dokonce se rozhodl nechat restaurovat posvátné chrámy Esagilu a Etemenanki, čímž se ironií osudu nechtěně zasloužil o jejich definitivní zničení. Několik měsíců deset tisíc dělníků odstraňovalo trosky rozvalin a rozebíralo oslabené zdi, aby se mohlo započít s rekonstrukcí. Bohužel. Alexandr krátce nato zemřel a práce byly přerušeny, aby se v nich již nikdy nepokračovalo.

Po smrti Alexandra Makedonského a rozpadu jeho veliké říše se změnila i politická geografie tehdejšího světa. Obchodní cesty zamířily jinými trasami, vyhýbajícími se Babylónu. Kupci a řemeslníci začali město masově opouštět. Během jediného pokolení se Babylón natolik vyprázdnil, že v něm zůstala sotva hrstka kněží – vyznavačů boha Marduka – a rolníků obdělávajících půdu v okolí města. A protože se nedostávalo pracovitých rukou, které by udržovaly kanály a zavlažovací zařízení, pouštní větry všechno zavály pískem, Eufrat – čili v naší knize Puratt – změnil své řečiště a nakonec tekl ve vzdálenosti několika kilometrů od Babylónu.

Teprve dva tisíce let později archeologové vykopali pod velkým písečným pahorkem město, které kdysi nemělo rovného na celém světě.

Král Babylónu

1. PANÍ SLUNCE

Začátek dne byl příjemný, poměrně chladný. V hodině druhé ranní hlídky stálo slunce ještě nízko a tolik nesálalo jako v pravé poledne. Nedivme se proto, že na karumu[1] táhnoucímu se podél pravého břehu Purattu[2] bylo živo. Celý břeh mohutné řeky byl zpevněn kamennou zdí, zvedající se vysoko nad vodní hladinu. Díky tomu ani velká voda nikdy nezaplavila bulvár a výstavné budovy stojící podél něho. V nich se nacházely sklady nejrozmanitějšího zboží, dováženého do Babylónu ze všech zemí světa. Hned vedle rozkládali na rákosových rohožích své zboží kočovní obchodníčci. Tady se také prodávaly potraviny a ovoce.

U nábřeží stály připoutány velké bárky naložené obilím, jimž se říkalo kuffy, a menší keleky – rákosové pltě, udržující se na hladině pomocí měchů z kozích koží nafouknutých vzduchem. Některé lodě sem připluly s nákladem cedrového dřeva, dováženého až z daleké Sýrie. V Babylónii byla nejrozšířenějším stromem palma, jejíž dřevo se však ve stavebnictví nedalo použít.

Na karumu byl místy takový nával, že si lidé museli pomáhat lokty, aby se vůbec protlačili. Zámožní

[1] zpevněné říční nábřeží, kde mj. bývalo obchodní centrum.
[2] Puratt – dnes řeka Eufrat

obchodníci, důstojníci nebo kněží vyššího stupně se proto na bulvár u řeky odvážili jen v doprovodu sluhů nebo otroků, kteří jim uvolňovali cestu.

Jeden takový malý průvod se právě ubíral po ulici. Vpředu šli dva „nesmrtelní“ – vojáci desetitisícové královské gardy. Jestliže některý její příslušník zemřel nebo padl v boji, okamžitě mezeru v řadách jednotky doplnil nový gardista. Proto se jim říkalo „nesmrtelní“. Tvořili osobní stráž buď přímo krále, nebo nástupce trůnu – ten však momentálně v hlavním městě nepobýval. Neboť Xerxés, syn „velkého krále, krále Peršanů a Médů, krále Babylónu, krále všech zemí“, se na otcovo pozvání odebral do daleké Persie, kde král Dáreios už léta budoval překrásné paláce pro své nové sídelní město. Přesto jeden oddíl „nesmrtelných“ nadále v babylónské citadele zůstával: velel mu králův příbuzný, perský kníže Azardad, který během nepřítomnosti následníka trůnu v Babylónu převzal výkonnou moc.

Dva „nesmrtelní“ si proráželi cestu tlačenicí kupujících a chodců. Měli vysokou postavu, urostlejší nežli průměrní lidé. Oblečeni byli do dlouhých šatů, hlavu měli nepokrytou, tváře snědé, opálené sluncem, krátké, nakadeřené bradky, vlasy na zátylku stažené zeleným páskem z pletené šňůrky. Obě zápěstí jim zdobily zlaté a stříbrné náramky. Na rozdíl od obyčejných vojáků „nesmrtelní“ nikdy nechodili naboso nebo v sandálech, ale nosili vysoké kožené boty zapínané na knoflíky. Jejich obvyklou výzbroj tvořily kopí, luk s toulcem plným šípů a železný meč.

Ti dva, prodírající se přes karum, neměli ani kopí, ani luky, pouze krátké železné meče, zavěšené po boku. V ruce drželi hole, které nemilosrdně použili pokaždé, když jim někdo dost rychle neuhnul z cesty. Něco podobného by si nikdy žádný babylónský voják nedovolil – dokonce ani za časů velikého krále Nabukadnesara, který vládl téměř polovině světa. Avšak od doby, kdy perský král Kýros vyvrátil babylónskou říši, bylo vítězům dovoleno všechno. Zvláště „nesmrtelným“.

Za oběma vojáky kráčela krásná, bohatě oblečená Peršanka. Za ruku vedla malou, asi pětiletou dcerku, která v druhé ručičce držela cedrovou kuličku, pomalovanou barevnými proužky. Dámu následovali dva otroci s velkým košem. Celý průvod uzavírali další dva „nesmrtelní“.

Kupci z bulváru u řeky tuto elegantní dámu dobře znali. Byla to přece samotná Meherbanu (což v perštině znamená Paní slunce), manželka knížete Azardada, který se po odjezdu následníka trůnu Xerxa stal prvním mužem v celé Babylónii. Prodavači se jí ponížene klaněli a přívětivě se usmívali na malou Golmar, jejíž jméno se z perštiny překládalo jako Granátový květ.

O kněžně Meherbanu se vědělo, že na rozdíl od jiných bohatých perských dam ráda nakupuje potraviny, a dokonce prý své rodině sama vaří. Přitom v Hlavním paláci, kde se po následníkově odjezdu Azardad usídlil, nechyběly houfy otroků a sluhů, mezi nimi nejlepší kuchaři.

Meherbanu se občas zastavila před ovocem rozloženým na rohožích. Vybírala nejzralejší broskve, jablka nebo hrušky a otroci je na její pokyn ukládali do koše, kde už ležela půlka kůzlete a také dva ptáci, „kteří denně snášejí vejce“, jak Babylóňané nazývali před více než sto lety dovezené slepice. Byly tam také velké ryby s jemným bílým masem.

„Pro peníze si přijďte do paláce,“ říkala Meherbanu prodavačům.

Ti se namísto odpovědi pouze uctivě usmívali a hluboce se ukláněli. Vědělo se, že žádný z nich nikdy knížeti Azardadovi nepředložil účet za zboží, které jeho žena „koupila“: I bez toho se jim to vyplácelo. Ostatním zákazníkům se mohli pochlubit, že si u nich manželka samotného Azardada vybrala to či ono. Klient takové reklamě neodolal: kupoval a ani se moc nehandrkoval. Neboť jak zde, na karumu, tak ve všech ostatních obchodech a skladištích v celém Babylónu – lhostejno, zda šlo o hrst datlí, tisíce gurů[1] pšenice a nebo celá stáda volů – každou, i sebedrobnější koupi provázelo dlouhé a vášnivé smlouvání. „Jenom hlupák,“ hovoří staré kupecké pořekadlo, „kupuje bez smlouvání.“

Paní Meherbanu nesmlouvala nikdy. Ale také nikdy neplatila. Ani starým stříbrem se znaky chrámů či ještě babylónských králů, ani kotoučky ze zlata nebo stříbra, raženými velkým králem Dáreiem, jimž se

[1] 1 gur – 74 litry

říkalo dáréiky. Na dáreikách byla na líci postava krále Dáreia v dlouhém plášti, s kopím na rameni a válečnou korunou na hlavě, na rubu pak čtvercový znak mincovny, která je vyrazila.

Každý kotouček měl přesně určenou váhu a všechny byly odlévány ze stejné slitiny kovů. Ukázalo se to daleko výhodnější a pohodlnější, nežli jako dříve při každé obchodní transakci vážit stříbrné pruty a odtínat z nich příslušné množství.

Zavedení mincí ostatně nebylo Dáreiovým vynálezem. Již lýdský král Kroisos razil takové kotoučky. Dáreios však sjednotil peněžní systém na celém území svého rozlehlého impéria. Nyní tedy mince nahradily bývalé šekely[1], jejichž mírou byly stříbrné pásky.

Kněžna si právě prohlížela velikou vzácnost na babylónském bazaru: trs zelených banánů. Zaujata nákupem exotického ovoce na okamžik pustila dceřinu ruku. Holčička využila náhlé svobody, vyhodila barevnou kuličku do výšky, ale už ji nestačila chytit a kulička se po kamenných deskách rozkutálela směrem k řece. Děvčátko se za ní rozběhlo, ale těsně u řeky byl rozlitý olej. Zřejmě tam nedávno stála kuffa, v níž se olivový olej dovážel z města Opisu.

Holčička na mastné skvrně uklouzla, ztratila rovnováhu a s výkřikem spadla do vody. Ještě chvíli se její růžové šatičky kolébaly na vlnách, potom zmizely pod hladinou.

„Zachraňte ji!“ vykřikla kněžna. „Ahura Mazdo[2], zachraň moji dceru!“

Ani, její nářek, ani zoufalé prosby nikým nepohnuly. Dokonce i „nesmrtelní“ stáli nerozhodně. Jako všichni Peršané, narození a vychovaní daleko od velkých řek, neměli o plavání ani ponětí. Jeden z nich pouze zadržel zoufalou matku, aby neskočila do řeky za tonoucí dcerkou.

Rodilí Babylóňané také nechvátali na pomoc, třebaže nejeden z nich plavat uměl. Jenže něco jiného je koupel v klidném kanálu, a něco jiného skok ze břehu vysokého jeden gar[3] do proudu dravé řeky. Člověk se raz dva dostane pod kuffu anebo kelek a utone. Nejhorší na tom je, že voda tělo nevydá, aby rodina mohla nešťastníka alespoň důstojně pohřbít. A bez řádného pochování bude duše zemřelého věčně bloudit v podzemní říši bohyně Ereškigal, obklopené sedmi zdmi.

Náhle se davem prodral malý, sotva desetiletý chlapec. Bez váhání skočil do řeky a okamžitě zmizel pod vlnami. Za chviličku se vynořil a znovu ho skryla vodní hladina.

„Utopil se. Škoda kluka. Odvážný, ale hloupý,“ řekl kdosi nahlas.

Avšak malý zachránce nezahynul. Vynořil se daleko od místa, kde Golmar spadla do vody. Třebaže proud Purattu není tak prudký jako tok jeho bratrské říčky Idiglat[4], je přesto dost mocný, aby poodnesl i sebelepšího plavce.

---

[1] šekel stříbra – 8,4 gramu

[2] Ahura Mazda – novoperský Ormuzd, nejvyšší božstvo staroíránského náboženství, představitel dobra a řádu světa

[3] gar – 4,75 metru

[4] Idiglat – dnes řeka Tigris

Chlapec ztěžka pracoval oběma nohama a jednou rukou: zvolna mířil ke břehu. Druhou rukou držel za vlasy děvčátko, které už bylo napůl v bezvědomí.

Nyní se přidali další. Několik mužů se po lanech spustilo na velké kuffy, připoutané ke kůlům zaraženým do břehu. Odtud se pokoušeli podat chlapci dlouhé tyče, jimiž se lodníci odráželi od břehu anebo uvolňovali lodě uvízlé na zrádných mělčinách.

Chlapci se konečně podařilo chytit jedné z napřažených tyčí a nechal se přitáhnout k boku lodi. Silné mužské ruce vyzdvihly holčičku a předaly ji vzlykající matce. Meherbanu se smála a plakala radostí současně.

Kdosi podal ruku také chlapci. Vyšvihl se na kuffu a chvíli ztěžka oddechoval, aby si odpočinul po nesmírné námaze. Potom se obratně jako kočka vyšplhal po laně na kamenné nábřeží. Tady ho jeden z „nesmrtelných“ chytil a podržel, třebaže se mu pokoušel vytrhnout.

„Kdo jsi?“ zeptala se ho kněžna, tisknoucí k sobě zachráněnou dcerušku.

Chlapec mlčel.

„Nu, řekni, jak se jmenuješ. Neboj se.“

Meherbanu se k němu naklonila a pěstěnou rukou, ozdobenou náramky a drahými prsteny, ho pohladila po mokré hlavě. Strach však chlapci uzamkl ústa.

„Já ho znám, vznešená paní,“ řekl prodavač banánů. „Je to Zukatan, syn Sillaji, desátníka městské stráže. Je to takový malý darebák, pořád se tu potuluje a kouká, kde by co otočil. Včera mi chtěl ukrást banán.“

„Jenom jsem chtěl ochutnat… nikdy jsem nic takového neviděl ani nejedl…“

„Já ti dám ochutnat, ale holí po zádech!“ vyhrožoval kupec.

Meherbanu poklekla k rohoži, vybrala nejkrásnější trs banánů a podala ho chlapci.

„Vezmi si,“ řekla, „jsou tvoje.“

Voják mu pustil ruku, chlapec po chvíli váhání chytil banány, a než se kdo vzpamatoval, zmizel v hustém davu obklopujícím Peršanku a její eskortu. Zřejmě se bál, že se krásná dáma rozmyslí a zalituje svého daru. Proto raději neriskoval.

Navzdory všem zvyklostem Meherbanu nepronesla posvátnou formulku: „Pro peníze si přijď do paláce“, ale hodila trhovci zlatou dáreiku.

Prodavač se klaněl téměř k zemi:

„Nechť tě Marduk[1] blahoslaví, vzácná paní! Nechť sám Ahura Mazda bdí nad tvými kroky!“

Mazaný obchodník pro všechny případy vzýval jak babylónského, tak perského boha a v duchu se radoval: „Jak jsou ti Peršané hloupí! Za pár banánů mi kněžna dá tolik zlata a ani se nepokouší smlouvat. A přitom si mohla vzít všechno ovoce úplně klidně zadarmo!“

„Nyní rychle domů!“ rozkázala Meherbanu a znovu vzala dcerku za ruku.

„Dovol, důstojná paní,“ nabídl se jeden z „nesmrtelných“, „já ji ponesu.“

Peršanka podala dítě vojákovi.

„Kde je moje kulička?“

Děvčátko se už vzpamatovalo a nyní litovalo, že přišlo o hračku.

„Vyřežu ti větší a krásnější. Uvidíš! Zítra ti ji přinesu,“ těšil ji voják.

„Nezapomeneš?“ ujišťovala se Golmar. Příliš často byla svědkem toho, jak její otec odbýval žadatele slovem: „Zítra…“

„Rozestupte se!“ vykřikli vojáci a zvedli hole. Pohrůžka stačila sama o sobě: dav uvolnil cestu a nevelký průvod rychle zamířil směrem k mostu přes Puratt.

Most postavil ještě babylónský král Nabopalasar. Zdéli měřil rovných pětadvacet garů a spočíval na

[1] Marduk – hlavní babylónské božstvo uctívané v období centrálního postavení Babylónu v Mezopotámii jako personifikace sil světového pořádku

sedmi kamenných pilířích. Dřevěnou mostovku měl tak širokou, že se na ní dokázaly bez obtíží vyhnout dva vozy s potahem čtyř volů, a ještě po straně zbývalo místo pro pěší. Nikdo od počátku věků nikdy podobný most nepostavil. Sám velký Kýros poté, co dobyl Babylón, řekl, že tento most je jedním z největších zázraků techniky.

Městská stráž, která ve dne v noci most hlídala a udržovala na něm pořádek, se hluboce uklonila ženě, jejíž manžel byl v současné době nekorunovaným králem Babylónu. Paní slunce však nevzala jejich uctivý pozdrav na vědomí. Toužila být co nejrychleji v paláci a svěřit Golmar do péče učeného lékaře, Řeka, jehož služeb prý používal i sám král Dáreios. Jen aby dítě z toho všeho neonemocnělo. Jaké štěstí, že laskavý a mocný Ahura Mazda přišel v poslední chvíli na pomoc v podobě onoho chlapce! Ano, sám bůh nedal zahynout její dcerušce. A chlapec, třebaže je to jen obyčejné babylónské dítě, musí být vyvolencem velkého Ahura Mazdy. Cesty boží jsou nevyzpytatelné a nikdy nikdo neví, koho svou milostí obdaří. Bude proto třeba věnovat tomu… jak se jenom jmenuje?… Zukatanovi pozornost. Aby jeho prostřednictvím sám Ahura Mazda, jehož symbolem je oheň, zahřál paprsky své lásky nejenom malou Golmar, ale také její rodiče.

O tom všem kněžna Meherbanu přemýšlela během poměrně dlouhé cesty z Nového Města do Hlavního paláce, stojícího až u Ištařiny brány v severní části Starého Města. Několikrát, aby nezapomněla, hlasitě zopakovala chlapcovo jméno:

„Zukatan, syn desátníka Sillaje z městské stráže."

2. POZVÁNÍ DO PALÁCE

Za panování posledních babylónských králů zajišťovala bezpečnost a pořádek ve městě speciální stráž, nazývaná „guradu" čili „chrabří". Byly to oddíly pravidelné armády, jimiž však disponoval pouze vrchní velitel vojska, – bezprostředně podléhající králi.

Když si Babylónii podmanil perský vládce Kýros, okamžitě tyto oddíly rozpustil a vojáky zařadil do své armády; dbal při tom, aby se promísili s bojovníky jiných národností. Pouze královská garda, oněch deset tisíc „nesmrtelných", se rekrutovala* výhradně z Peršanů a jim na roveň postavených Médů a Elamitů.

Aby byl ve větších městech zajištěn klid, perský král povolil vytvoření městské stráže. Byli do ní obvykle přijímáni zasloužilí vojáci pocházející z místního obyvatelstva, ale jejím velitelem byl vždy Peršan nebo Méd. Hlídky městské stráže, ozbrojené pouze krátkým mečem a lukem, ve dne v noci procházely městem a udržovaly pořádek a klid.

Sillaja byl jedním z takových příslušníků městské stráže v Babylónu. Za dlouholetou službu se dočkal povýšení na desátníka a o tom, že by se mohl stát setníkem, se neodvážil ani snít – tato hodnost byla pro Babylóňany prakticky nedosažitelná. Sillaja bydlel na Novém Městě, v malém domku, slepeném z cihel vyrobených z hlíny smíšené se slámou. Nedávno mu zemřela žena. Zůstal sám s desetiletým synem Zukatanem. Bystrý a šikovný chlapec, vyrůstající bez matky, se bál pouze svého otce, protože desátník neměl pochopení pro žerty a přísně trestal všechny synovy klukovské kousky.

Když Zukatan donesl domů trs exotického ovoce, Sillaja užuž vybuchl hněvem, ale chlapec stačil včas vysvětlit, že mu banány darovala bohatá paní na karumu. Desátník jen pokýval hlavou.

Dva dny poté desátník Sillaja nastoupil do služby. Dozvěděl se, že se má okamžitě hlásit u velitele městské stráže, tartanua[1] Tirdacha.

„Co mi může chtít?" vyděsil se Sillaja. Předvolání k náčelníkovi málokdy končilo pochvalou. Daleko častěji holemi, jimiž se trestalo každé, i nejdrobnější provinění.

[1] tartanu – vysoká vojenská hodnost odpovídající generálovi

„Zeptej se ho sám," odpověděl setník.

„Nevzpomínám si, že bych se dopustil nějakého přestupku…," bránil se Sillaja.

„Nic ti nevyčítám. Opravdu nemám ponětí, co po tobě může tartanu Tirdach chtít."

Sillaja se tedy vydal za velitelem městské stráže, Médem, žijícím a úřadujícím v Severním paláci. Přes honosný název a přesto, že byla umístěna poblíž Hlavního paláce v obvodě citadely (kasáren oddílu „nesmrtelných"), šlo o budovu značně zchátralou. Celá léta ji nikdo neopravoval, protože král Dáreios si nechal postavit nové sídlo – Jižní palác, takže nepotřebné prostory Severního paláce byly věnovány městské stráži.

Hlídka před tartanuovými dveřmi zřejmě byla upozorněna předem, protože Sillaju propustili beze slova. Tirdach seděl v pohodlném křesle s vysokým opěradlem a s nohami ve tvaru šišek, odlitých z bronzu, což – jak je všeobecně známo – nejúčinněji odhání zlé démony. Po pravé straně stál jeden z důstojníků, po levici dřepěl na bobku písař, vybavený tabulkou z měkké, dobře propracované hlíny a několika ostře seříznutými rákosovými rydly. Každý tartanuův rozkaz byl na takovou tabulku okamžitě zaznamenán a Tirdach ji potom označil svou pečetí; pak ji převzal pobočník a poslal na místo určení.

„Buď pozdraven, důstojný pane," Sillaja se uklonil až k zemi.

„Vítám tě, Sillajo," odpověděl Méd milostivě.

„Poručils, tartanue, abych přišel. Jsem zde."

„Mám ti pouze předat rozkaz velitele královské gardy: zítra o hodině druhé ranní hlídky k němu máš přijít i se synem."

„Ke komu, pane?!"

„Říkám ti to přece: k veliteli královské gardy, ctihodnému knížeti Azardadovi. Máš přijít do Hlavního paláce."

„Já? Do paláce? K samotnému Azardadovi?"

„Mluvím snad jasně."

„Důstojný pane, nic špatného jsem neudělal."

„Nevím, proč si tě kníže Azardad předvolává."

„A proč se synem?"

„Možná on něco provedl…?" odpověděl tartanu Tirdach na otázku otázkou.

„Před dvěma dny přinesl domů trs banánů," vzpomněl si Sillaja. „Říkal, že mu je dala nějaká bohatá dáma…, ale co když je někde ukradl?"

Tartanu Tirdach byl zřejmě v dobré náladě, protože se usmál a prohodil:

„Kdoví – třeba je chlapec opravdu ukradl nějaké bohaté Peršance a kníže Azardad teď chce zloděje osobně potrestat?"

„Jen to ne!" vyděsil se Sillaja. „Každý banán vymaluji klukovi na záda holí!"

„Víš, jak se trestá krádež podle starých zákonů krále Chammurabiho? Za krádež je smrt. A Peršané narážejí zloděje na kůl."

Desátník hrůzou zbledl:

„Přece by takhle strašně nepotrestali malého chlapce!"

„Chlapce možná ne," Méd se bavil vojákovou hrůzou, „ale mohou to udělat otci. Velký král Dáreios to uvádí ve svých nových ‚Nařízeních o spravedlivých zákonech', které nahradily bývalý zákoník vašeho starého krále Chammurabiho a pozdější předpisy."

„Pane, zachraň mne!" Sillaja padl před svým velitelem na kolena.

„Neboj se, desátníku. Možná že té návštěvě v paláci budeš blahořečit do konce života."

„Ale proč tam mám jít se synem?"

„Všechno se dozvíš zítra z úst samotného knížete Azardada. A nyní se vrať do služby."

Sillaja se opět hluboce uklonil a – přinejmenším neuklidněný – začal pozpátku ustupovat z velkého

sálu.

„Počkej ještě," zadržel ho Tirdach, „tady máš tabulku, zajdi si s ní do skladu. Dají ti tam nové šaty, abys nemusel ke knížeti v těch starých hadrech. Ještě bys mi nadělal ostudu."

„Tři roky jsem nedostal nové," omlouval se Sillaja.

Jen co ta opovážlivá slova vypustil z úst, znovu se vyděsil. Všichni přece vědí, že tartanu Tirdach dostává každý rok nemalou částku na oblečení a stravu městské stráže; Jenže sotva malá část z onoho stříbra se dostává na místo určení. Zbytek zmizel beze stopy v bezedných velitelových kapsách. Proto vojáci nedostávali nový oděv ani jednou za tři roky, třebaže na něj měli nárok každý druhý rok.

Ale tartanu Tirdach jako by poznámku neslyšel. Přitiskl pečeť na tabulku, kterou před něj písař položil, a podal ji vedle stojícímu důstojníkovi. Ten ji předal Sillajovi a velitel ho konečně mávnutím ruky propustil.

Ke svému nesmírnému překvapení Sillaja ve skladu obdržel zcela nové šaty. Byly žluté barvy, dole ozdobené „babylónskou prací" – plochou mnohobarevnou výšivkou. Takové šaty neměl nikdo z městské stráže. Dokonce ani „nesmrtelní" se neoblékali honosněji.

Co to všechno může znamenat? Sillaju čím dál víc děsila nadcházející návštěva v Hlavním paláci. Knížete Azardada vídával jen zřídká a zdálky. Nikdy nevyměnil jediného slova nejenom s ním, ale ani s žádným z „nesmrtelných". Vždyť i prostí vojáci královské gardy úplně přehlíželi obyčejné armádní jednotky, natož pak nějaké plebejce z městské stráže!

Po návratu domu Sillaja znovu zahájil přísné vyšetřování. Ale Zukatan přísahal na všechny svaté, s bohem Mardukem v čele, že banány skutečně dostal od jakési bohaté dámy, která měla ruce plné prstenů a náramků. Jinak opravdu nesebral z jediné rohože jedinou švestičku ani u prodavačů nežebral o kousíček sladkého zákusku ze sezamových zrníček, vonících kořením a promíchaných s medem.

Zpráva o předvolání desátníka Sillaji do Hlavního paláce se rychle rozlétla mezi sousedy, obývajícími stejně skromné domky v labyrintu úzkých uliček Nového Města. Nádherné paláce hodnostářů, kněží vyššího stupně a bohatých kupců stály na širokých hlavních ulicích Starého Města. Na Novém Městě se nacházel bazar, obchodní čtvrť Merkes a sklady a zásobárny, obklopující karum. Zbytek západní části města obývali drobní řemeslníci, dělníci a podruhové, kteří žili z kousků půdy a záhonů, lopotně obdělávaných za bránami Babylónu, v okolí zavlažovacích kanálů.

Tito prostí lidé obdivovali desátníkovy nové, elegantní šaty, ale stejně jako on nedůvěřovali perské lásce. Podle jejich názoru měl být Sillaja – a jeho syn jakbysmet – připraven na všechno. Jedna z žen, manželka trochu zámožnějšího koželuha, šijícího pohodlné sandály z oslí kůže, Zukatanovi půjčila nové šaty svého syna. Desátníkův chlapec měl totiž pouze jeden, už více než obnošený oděv, který mu sahal sotva pod kolena.

Druhý den, když odcházeli, Sillaja zpozoroval, že synek je bosý.

„Kde máš sandály? Vždyť jsem ti nedávno koupil nové!"

„Jenomže mě tlačí! Radši chodím bos."

„Hned se obuj! Zbláznil ses? Jdeme do paláce, k samotnému knížeti Azardadovi, a ty nemáš sandály. Jako nějaký žebrák, co vysedává na schodech Etemenanki."

„Ponesu je v ruce a obuju se, až dojdeme na Ulici, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele."

„Tak dobře," souhlasil otec, „ale nazuješ si je, jakmile přejdeme přes most."

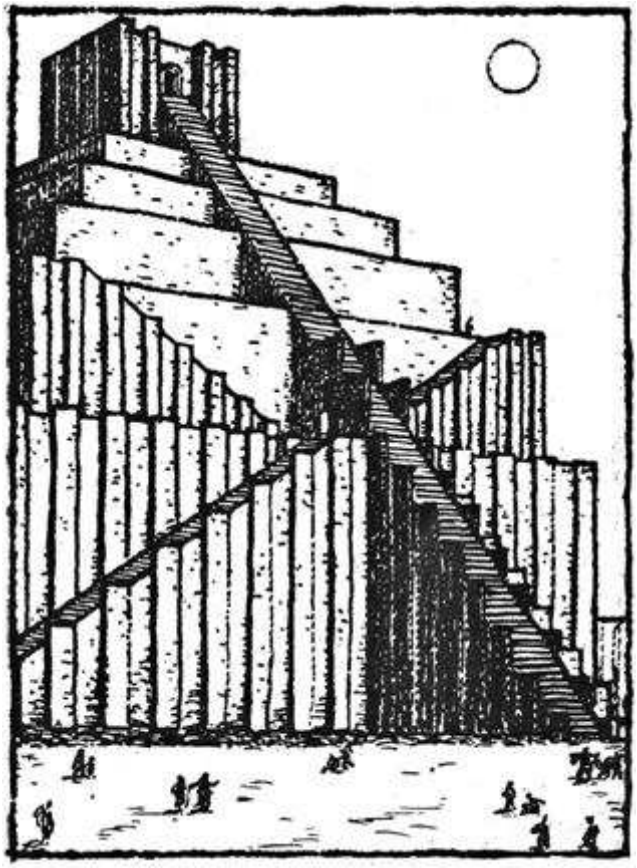
Někteří sousedé je doprovodili až k široké ulici Adada, boha a vládce bouří a uragánů, vedoucí k mostu. Zde se s desátníkem rozloučili:

„Nechť tě Nusku ochraňuje! Vrať se celý a zdráv jako doposud!"

V Novém Městě byl totiž bůh ohně Nusku váženější nežli velký Marduk, jehož svatyně Esagila (Chrám s vysokou hlavou) byla největší a nejposvátnější stavbou v celé Babylónii a jeho kněží nejbohatšími a nejvlivnějšími lidmi ve státě. Dokonce i Peršané, ačkoliv si Babylón podmanili, museli s

jejich vlivem počítat. Perští králové sice byli vyznavači Zarathuštrova náboženství, a věřili proto pouze v boha Ahura Mazdu, účastnili se však slavností na počest Mardukovu a babylónskou korunu přijímali z rukou jeho velekněze.

Nusku byl bohem chudáků. Neměl chrámy, stačily mu skromné kapličky. Nežádal bohaté dary. Před jeho sochou ve dne v noci hořel obětní ohníček. Nuskuovi kněží se nepokoušeli plést do politiky a vládnout lidem i zemi. Vyznali se zato v přípravě zázračných šemmů – léků; za prostou misku jídla a drobný dar pomáhali boháčům i chudákům.

Sillaja se synem přešli přes most a v davu chodců spěchali ulicí Sina. Již zdálky byla po pravé straně vidět překrásná sedmipatrová věž: zikkurat Etemenanki[1]. Každé patro zářilo kachlíky jiné barvy. Věž připomínala duhu, kterou bůh Marduk rozvěšuje na nebe po dešti. Na samém vrcholu se zlatem třpytila malá kaplička, nejposvátnější ze všech posvátných míst celého Babylónu.

Zukatan, který se jen zřídka dostal na Staré Město, protože stráž malé děti bez doprovodu dospělých přes most nepouštěla, se zvědavě rozhlížel.

„Co je to za věž?“ zeptal se otce.

„To je místo, kde odpočívá bůh Marduk.“

„A proč je tak vysoká? Měří nejméně pětadvacet garů!“

„Naši otcové,“ vysvětloval synkovi desátník, „sem přišli zdaleka, ze zemí, kde jsou hory ještě mnohem vyšší nežli Etemenanki. Ve zdejších plochých nížinách se jim po horách stýskalo. V každém městě proto na počest bohů postavili umělou horu[2]. Ostatně zikkuraty jsou velice užitečné. Jsou rozmístěny tak, aby z jedné věže bylo vidět na druhou. Proto není zapotřebí vysílat posla z města do města, stačí na věži vyvěsit znamení, která hlídka na další věži uvidí a přečte. Například z Etemenanki je vidět zikkurat v Borsipě.“

„Tak jak je možné, že nikdo neviděl Peršany, když táhli proti Babylónu?“ zeptal se Zukatan. „Prý jich bylo jako much!“

„To se stalo dávno. Ještě jsem nebyl na světě. A přestaň už otravovat!“ rozzlobil se najednou Sillaja. Jak totiž klukovi vysvětlit, že to byli právě Mardukovi kněží, kteří zradili svého krále Nabonida, otevřeli městské brány a bez boje vpustili perského Kýra do Babylónu, protože měli větší strach ze ztráty svého vlivu a bohatství nežli ze ztráty svobody své země? Takovým věcem ani on, zkušený voják, nerozumí. Jak by je mohl pochopit desetiletý chlapec…

Po pravé straně Adadovy ulice se táhl nízký obranný val, v němž byly tři doširoka otevřené brány. Za bránami rozlehlý dvůr, a ještě víc vzadu – velký chrám boha Marduka. Celá stavba – zvenčí obložená

[1] zikkurat Etemenanki – jinak babylónská věž, součást systému babylónských chrámů. Skládal se ze sedmi věží stojících na sobě, na poslední se vypínal chrám. Základy věže, vybudované z cihel, měřily devadesát metrů a devadesáti metrů dosahovala i její výška. Svůj zikkurat, třebaže menších rozměrů, mělo každé větší babylónské město.

[2] umělá hora – jedna z mnoha teorií vysvětlujících stavbu zikkuratu v Babylónii i v jiných částech Mezopotámie

různobarevnými glazurovanými cihlami – zářila ve slunečních paprscích, jako kdyby ji postavili z drahých kamenů.

„Já jsem tu už byl," pochlubil se Zukatan. „Kdy?"

„Nedávno. Sousedka šla k bohu Mardukovi, aby se mu poklonila a obětovala mu. Vzala mě s sebou."

Bránami chrámu Esagila procházelo množství lidí. Celý prostorný dvůr před chrámem zaplňoval dav obyvatel Babylónu a příchozích z nejbližšího okolí. Ze všech stran sem směřovali pobožní poutníci, aby si modlitbou před Mardukovou sochou zajistili štěstí a úspěch pro sebe i svoji rodinu. V davu nechyběli ani cizinci, kteří snad V Marduka nevěřili, ale přilákala je zvědavost, a obdiv nad krásou a bohatstvím tohoto posvátného místa. A protože v Babylónu, největším obchodním středisku světa, pobývalo plno perských, řeckých, egyptských, arménských a kdovíjakých ještě kupců ze všech koutů světa, nechyběli ani zde. Každý, kdo se před posvátnou sochou modlil, neopomněl bohu obětovat alespoň skromný dárek.

„Po stranách," vysvětloval Zukatan otci, „stojí ještě dvě menší kapličky, které mají podlahu i stěny vyložené mramorem. V každé je socha nějakého boha."

Sillaja se mírně usmíval. Znal přece podrobně celý chrám Esagila. Nejednou se tam modlil a obětoval bohům.

„Přímo uprostřed," líčil dál své zážitky Zukatan, „je největší kaple. Má zeď, která se rozestupuje, jmenuje se Ekur a vchází se do ní po schodech z cihel. Uvnitř jsem nebyl, tam mohou jen kněží, ale šel jsem až ke schodům, kde stojí velký Marduk. Je vyšší než pět dospělých mužů. Celý je ze zlata a na hlavě má zlatou korunu. Před bohem je zlatý stůl a vedle něj zlatý trůn. Kněží, kteří Marduka z obou stran obklopují, zpívají krásné písně na jeho počest. Nepůjdeme se tam podívat, otče? Ještě jednou bych to chtěl vidět…"

„Spatříš to mnohokrát. Dnes pospícháme. Jak to, že sis neobul sandály? Ať už je máš na nohách!"

Zukatan s přemáháním splnil otcův rozkaz.

Zatímco spolu hovořili, došli až k hlavní babylónské třídě: Ulici, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele. Lidé jí také někdy říkali „cesta procesí". Byla možná dvakrát širší nežli ulice Adadova a celá vyložená různobarevnými kamennými deskami, tak ohlazenými, že se Zukatanovi v nových sandálech stále smekaly nohy. Otec ho musel vzít za ruku, aby neupadl.

Podél ulice se tyčily paláce a překrásné, výstavné domy nejbohatších a nejvýznamnějších obyvatel Babylónu. Některé se zvedaly až do čtyřpatrové výšky. „Cesta procesí" nepřišla ke své přezdívce bezdůvodně: probíhaly na ní velké náboženské slavnosti, především průvody spojené s jízdou posvátných vozů se sochami bohů „navštěvujících" každý rok svého otce, mocného Marduka. Procesí patřila k oblíbeným zábavám Babylóňanů. Nejkrásnější se konala tehdy, když z nedaleké Borsipy přijížděl Mardukův milovaný syn, bůh Nabu.

Po chvíli otec se synem v dálce spatřili mohutné zdi Ištařiny brány, vpravo, vysoko nad domy, sytě zelenou skvrnu a pod ní budovy Hlavního paláce. Vlevo od brány stál poněkud menší a starší Severní palác.

„To zelené, to je zahrada?"

„Ano. Visuté zahrady královny Semiramidy."

„Kdo to byl, ta královna Semiramis?"

„Nevím," přiznal se Sillaja. „Slyšel jsem, že kdysi velice dávno panoval v Asýrii a v Babylónu král Nunus. Semiramis prý byla jeho manželka a nechala vybudovat tyto zahrady. Ale jeden starý kněz mi vysvětlil, že to není pravda. Že to je pouze legenda. Že zahrady byly ve skutečnosti vybudovány za krále Nabopalasara či snad za krále Nabukadnesara pro jeho manželku Amyitis, pocházející ze země Médů."

„Říkáš, otče: visuté zahrady. Ony skutečně visí? Na čem?"

Sillaja se usmál.

„To je jen takový název: visuté zahrady. Ve skutečnosti jsou umístěny na terasách. Nejvyšší terasa leží

až nad městskými hradbami. Na každé terase rostou jiné stromy a květiny; ty, co potřebují nejméně slunce, jsou nejníž. Například smrky a sosny. Výš pak jsou jabloně, hrušky a švestky. Ještě výš – broskvoně, meruňky, fíkovníky, mandlovníky. Na samém vrcholku pak palmy a keře s barevnými květy. Pod nimi banánovníky a citrusy.“

„Jak to, že na terasách neuschnou?“

„Voda se dostává až na vrcholek z kanálu pomocí velikého kola s čerpacími nádobami. A potom odshora stéká pořád níž a zavlažuje všechny terasy. Proto se i v největším horku neustále zelenají.“

„Tam bych si chtěl hrát…,“ povzdechl si Zukatan.

„Na něco takového nesmíš ani pomyslet! Dříve tam měli přístup pouze králové a jejich hosté, dnes zase nejvyšší perští hodnostáři. Nu, přidej do kroku, ať se neopozdíme.“

U brány Hlavního paláce stála stráž, složená z perských a médských vojáků.

„Jsem Sillaja,“ vysvětlil desátník, „předvolal mě kníže Azardad.“

„Vejdi, důstojný pane. Kníže tě očekává.“

Sillaja poslechl a vstoupil do palácového vestibulu. Nemohl se vzpamatovat z překvapení. Nestává se často, aby perský gardista oslovil Babylóňana výrazem „důstojný pane“.

Ke všemu tak prostého Babylóňana, jakým je desátník městské stráže.

V ústrety jim vyšel jakýsi Peršan. Soudě podle bohatého úboru nějaký vyšší hodnostář – buď jeden z důstojníků „nesmrtelných“, anebo úředník civilní perské administrativy. V současné době, kdy nástupce trůnu Xerxés, který byl i babylónským satrapou[1], vycestoval do Parsy – nadšení řečtí kupci, přibývající do Babylónie, ji nazývali Persepolis –, převzal kníže Azardad jak vojenskou, tak administrativní moc v babylónské satrapii. Jednalo se však o přechodné údobí. Pokud by se Xerxés do Babylónu nevrátil, velký král by určitě jmenoval satrapu: bylo totiž nebezpečné ponechat vojenskou i civilní moc na tak rozlehlém území v jedněch rukách. V mnoha satrapech – většinou královských příbuzných – by to mohlo probouzet nezdravé myšlenky o královské koruně…

„Jsi Sillaja a to je tvůj syn Zukatan?“ otázal se Peršan. „Důstojný Azardad vás již očekává. Následujte mě prosím.“

Trojice vstoupila do prostorného sálu, podepřeného sloupovím. Podlahu pokrývaly čtvercové desky z různobarevného mramoru, stěny byly pomalované pruhy: dole byl černý, uprostřed červený a nad ním modrý. Pod stropem pak nejlepší malíři zvěčnili scény ze života babylónského krále Nabukadnesara. Jak vítězil v bitvách, jak lovil lvy nebo lukem střílel jeřábky. Neboť toto býval trůnní sál[2] tohoto největšího a nejslavnějšího z babylónských králů. Za jeho panování stál na pódiu zlatostříbrný královský trůn, posázený drahými kameny. Potom pódium osiřelo. Drahocenný trůn uloupil Kýros. Pokud zůstal celý, možná nyní stál v novém paláci krále Dáreia.

V trůnním sále postávalo hodně lidí – Peršané, Babylóňané, Řekové. Sillaja si všiml i několika vyšších kněží z chrámu Esagila. Všichni zřejmě čekali na audienci u knížete Azardada či u jeho pobočníků. Mnozí se krásně oblečenému Sillajovi, uvedenému s takovými poctami do knížecího domu, hluboce uklonili. Jistota je jistota. Lepší zbytečně si desetkrát ohnout krk než se jednou nepoklonit někomu důležitému. Významní lidé na to jsou citliví.

Sillaja spolu s perským průvodcem prošli ještě několika menšími místnostmi. Všude u stolů seděli vysocí důstojníci a různí úředníci. Písaři připravovali tabulky, žadatelé obšírné vysvětlovali své záležitosti. Hlavní palác vládl Babylónu a v paláci vládl kníže Azardad.

Peršan se konečně zastavil před cedrovými dveřmi. Opatrně je pootevřel, nahlédl a řekl:

„Kníže vás očekává. Vstupte!“ načež dveře poodchýlil ještě kousek, a když jimi Sillaja se Zukatanem prošli, opět je tiše zavřel.

---

[1] satrapa – král Dáreios rozdělil perskou říši na 28 satrapií. V čele každé z nich stál satrapa jmenovaný králem.

[2] trůnní sál – byl 52 metrů dlouhý a 17 metrů široký.

Sál nebyl příliš rozlehlý. V křesle za stolem seděl muž s neobyčejně temnou pletí, jak se u Peršanů často stává. Kudrnaté černé vlasy, pečlivě upravené a sepjaté zlatou sponou, měl sčesané dozadu. Nakadeřená bradka byla dost dlouhá a přistřižená rovně, ve tvaru lopatky. Měl protáhlý obličej, vysoké čelo a orlí nos. Oblečený byl do nádherného bílého šatu přepásaného koženým opaskem pobitým zlatými ozdobami a posázeným drahokamy. Vedle Azardada seděla elegantní mladá žena, stejně honosně oděná a ověšená klenoty. Malá holčička si na podlaze hrála s dřevěnou kuličkou. Zukatan dámu hned poznal. Ona mu darovala trs banánů, a ta holčička – tu zachránil z vod Purattu.

Sillaja už chtěl padnout na kolena, ale Azardad mu s úsměvem vyšel vstříc a podle perského zvyku položil ruce na ramena skloněného desátníka. Potom se narovnal a zatleskal. Okamžitě vstoupil otrok se dvěma nízkými stoličkami a postavil je ke stolu. Otrokyně přinesla poháry, džbány s vínem a studenou granátovou šťávou a mísy s nejrůznějšími pochoutkami. Na stole se objevilo také ovoce, mezi nímž Zukatan poznal banány.

„Posaďte se," řekl Peršan, „a nechť nám velký Ahura Mazda blahořečí."

3. Z DESÁTNÍKA GENERÁLEM

Sillaja nevěděl, zda bdí, anebo sní. Posadil se na stoličku a pokynul rukou, aby syn usedl vedle něho.

„My spolu zřejmě vypijeme pohár starého, silného vína z daleké Sýrie, pravda?" Kníže se stále dobrotivě usmíval. „A Zukatan s Golmar dostanou granátovou šťávu."

„Mně také nalej šťávu," rozkázala Meherbanu nevolnici.

„Jezte a pijte prosím. Musíte být unavení, když jste šli z Nového Města až sem."

Azardad šel příkladem: nabral si z mís stojících na stole a s chutí popíjel víno ze stříbrné číše. Sillaja, ačkoliv se ostýchal, si nakonec také dal říct. Povzbuzený Zukatan rychle sáhl pro banán. Pouze paní Meherbanu nic nejedla a upíjela granátovou šťávu. Všichni mlčeli. Začít rozhovor bylo totiž výsadou hostitele. A ten zřejmě chtěl nejdřív utišit hlad.

Konečně Azardad polkl poslední hlt vína, utřel si ústa a řekl:

„Máš velmi statečného syna, Sillajo. Myslím, že je po otci."

„Sám Ahura Mazda nám ho seslal," dodala Meherbanu.

Desátník mlčel. Co také říkat, když neměl ponětí, o čem je vlastně řeč? Proč kníže a jeho manželka tolik chválí jeho syna?

„Byl odvážný jako lev. Bez váhání skočil do řeky," dodala Meherbanu. „Nebýt jeho, Golmar by byla mrtvá. Kdo ví, jestli bychom vůbec našli její tělíčko…" Při vzpomínce na strašlivé okamžiky si kněžna setřela slzu.

„Nikdo se ani nepohnul! Ani moji nesmrtelní', ani otroci. Žádný z Babyloňanů! Všichni jen stáli a koukali, jak se dítě topí!" zlostně vykřikl Azardad. „Jenom tenhle chlapec jí skočil na pomoc. V posledním okamžiku! Sám přitom riskoval svůj život."

Desátník začínal chápat, odkud se bere ta knížecí přízeň.

„Syn mi o tom nic neříkal…"

„Bál jsem se," zakoktal Zukatan. „Zakázal jsi mi koupat se i v kanále… říkal jsi, že smím do vody, jenom když budeš se mnou…"

„To je pravda," přiznal Sillaja, „voda bývá zrádná. Sice jsem naučil synka plavat ještě dřív, než začal pořádně chodit, ale často se stane, že se i nejlepší plavci utopí, když přecení své síly."

„Jsi opatrný otec."

„Nemám než jeho."

„A matka…," zeptala se Meherbanu.

„Zemřela před několika lety. Bydlím se synem a s matkou jeho matky, stařenkou."

„Nehledal sis novou ženu?"

„Nikdy mě to nenapadlo," přiznal se desátník.

„Najdu ti nějakou bohatou dámu s velkým širku[1]."

„Nedbám o širku. Oženil jsem se s dívkou, která žádné věno neměla, a nikdy jsem toho nelitoval."

„Širku se vždycky hodí," usmál se Azardad. „Vím to z vlastní zkušenosti."

„Kdyby nebylo mého věna, prodali by tě za dluhy do otroctví," rozesmála se Meherbanu.

„Tvé věno je celé, ani dáreika nechybí," ujistil ji Peršan.

„Nyní je opět celé," opravila ho Meherbanu. „Díky tomu, že na tobě spočinul milostivý zrak krále Dáreia."

„Jsem stejný Achaimenovec[2] jako on.

A možná že i lepší…" Azardad narážel na skutečnost, že Dáreios pocházel z vedlejší královské větve a po smrti krále Kambýsa uchvátil trůn, na nějž však podle zákonů seniorátu neměl nárok. Sillaja tuto historii dobře znal, protože v perské armádě, kde předtím sloužil, se o ní hodně diskutovalo. V jisté době se dokonce část armády a některé satrapie bouřily proti „uzurpátorovi". Dáreios nejenom že je zkrotil a udržel se na trůně, ale navíc nebývale rozšířil moc perské říše.

Azardad si uvědomil, že zašel příliš daleko, a proto rychle změnil téma.

„Odkud pocházíš?"

---

[1] širku – věno

[2] Achaimenovec – Achaimenovci byla první perská dynastie, založená na začátku 7. století př. n. 1. Z původního království na jihozápadě Íránu, poddaného Médii, vytvořil Kýros II. ve 2. polovině 6. století př. n. 1. perskou říši s hlavním městem Persepolí, kterou dále rozšířil Kambýses a Dáreios I. V roce 330 př. n. 1. vládou Dáreia III. dynastie fakticky končí.

„Z města Uruku, na jih od Babylónu. Jen několik dnů cesty…“

„Vím. Byl jsem tam několikrát.“

„Narodil jsem se v rolnické chalupě jako nejmladší ze sourozenců,“ pokračoval Sillaja. „Otec, který hospodařil na kousku země luku[1], padl ve válce, když mi byly dva roky.“

„Kolik ti je nyní?“

„Příští rok mi bude čtyřicet.“

„Jsem o pět let mladší nežli ty. Otec zahynul za války s Egyptem?“

„Ano, za perského krále, kterému Řekové říkají Kambýsés, a vy, Peršané, Kambudžet.“

„Byl to můj děd z otcovy strany,“ řekl hrdě Azardad.

Sillaja se hluboce uklonil.

„Jak ses dostal do armády?“

„Po otcově smrti se do našeho domu vplížila hrozivá bída. Matka mě proto dala na vychování do chrámu bohyně Nany, bohyně nalitých klasů, té, která vládne městu Uruk.“

„Znám ten chrám. Také jsem ho navštívil,“ přerušil ho Azardad. „Stal ses knězem?“

„Mohl bych se stát knězem nejnižšího svěcení, obyčejným šanguem. Ale v chrámu ze mne chtěli vychovat písaře.“

„Ty umíš psát?“ podivil se Azardad.

„Celých osm let mě učili akkadský[2] jazyk. Umím také připravovat hliněné tabulky a rydlem do nich zapisovat klínové znaky. Jak se však zdá, hole uruckých kněží byly příliš tenké a snadno se lámaly na mých zádech, protože z učení nic nevzešlo. Mám daleko do zběhlosti písaře. Zřejmě nemám hlavu na to, zapamatovat si všech šest set klínových znaků jazyka, kterým nikdo běžně nehovoří.“

„Co jsi dělal, když jsi odešel z chrámu?“ ptal se Azardad.

„Když mi bylo osmnáct let, král Dáreios vyhlásil odvody do armády. Také chrámy měly ze svých majetků dodat vojáky. Když kněží viděli, že ze mne dobrého písaře nevycvičí a že jsem zdravý a silný, poslali mě setníkovi, který shromažďoval vojsko v Uruku. Hnali nás daleko, až za Egypt, do satrapie Putaj[3], kde jsme léta válčili s divokými kmeny. Později jsem byl v Sardách v době, kdy toto město Řekové vypálili. Bránili jsme se v pevnosti na kopci a ubránili jsme se. Za zásluhy v této válce mi sardský satrapa Atrafernos dovolil vrátit se do Babylónu a vstoupit do městské stráže. Sloužím v ní už dvacátý rok.“

„A to jsi teprve desátníkem?“ podivil se Azardad.

„Desátníkem jsem už víc než patnáct let.“

„Nepovyšovali tě?“

„Nejsem přece ani Peršan, ani Méd,“ řekl Sillaja otevřeně. „A nenarodil jsem se v paláci, ale v ubohé chalupě v Uruku.“

„Učili tě v tom chrámu bohyně Nany také aramejštině[4]?“ zeptala se Meherbanu.

„Aramejským jazykem hovoří všichni. V Babylónii, v Elamu, v Sýrii, a dokonce i v samotné Persepoli. Pouze Řekové a Egypťané mluví jinou řečí. Ačkoliv i v Egyptě se dnes člověk aramejštinou dohovoří.“

„Mám na mysli, jestli umíš aramejsky psát…“

„Aramejskému písmu jsem se nenaučil v chrámu, ale později, v Sardách, když jsem byl pomocníkem

[1] země luku – úrodný pozemek propůjčený králem za podmínky, že pachtýř bude vykonávat vojenskou službu (většinou jako lučištník, proto název „země luku“).

[2] akkadský jazyk – asyrsko-babylónský jazyk, řeč starověkých Akkadů, kteří kolem roku 3000 př. n. 1. obsadili Mezopotámii.

[3] satrapie Putaj – dnešní Libye

[4] aramejština – důležitý civilizační jazyk používaný v období let 650-300 př. n. 1. od Egypta po Mezopotámii. Patří sem semitské jazyky, jsou jí psány též některé části bible. V 6.-5. stol. př. n. 1. byla úředním jazykem západní části perské říše.

dozorce vojenských skladů. Je to mnohem jednodušší písmo než akkadské: má pouze dvaadvacet znaků.“

„Sillajo, věříš v démony?“ neočekávaně se zeptal Azardad.

Desátník se rozpačitě zavrtěl. Věděl, že Peršané považují za „víru v démony“ všechno, co odporuje jejich kultu boha Ahura Mazdy.

„Věřím v Marduka a jiné babylónské bohy,“ odpověděl diplomaticky, „ale učení velikého proroka Zarathuštry a kult mocného Ahura Mazdy mi nejsou cizí.“

Odpověď se perskému knížeti zalíbila.

„Jsi nejenom statečný voják, ale i moudrý člověk,“ pochválil ho.

Zukatana, který zpočátku pozorně naslouchal rozhovoru dospělých, začala debata nudit. Tiše a nenápadně opustil svoji stoličku a začal si hrát s Golmar. Její matka si toho za chvíli všimla.

„Pohleďte! Děti si hrají, jako by se znaly celá léta.“

„V jejich věku se lidé snadno seznamují,“ souhlasil Sillaja, „mezi dětmi nestojí hráz majetku, postavení… ani původu…“

„To je pravda,“ souhlasil Azardad. I tato desátníkova odpověď se mu velice líbila. Nežli Sillaju pozval do paláce, nechal si o něm shromáždit informace. Kníže, podobně jako jeho manželka Meherbanu, bez výhrad věřil, že Zukatanovy kroky a činy řídil sám bůh Ahura Mazda. Dnešní rozhovor perského hodnostáře jen utvrdil v rozhodnutí, které se chystal uskutečnit. Dal nenápadné znamení ženě, aby přešla k věci:

„Sillajo,“ řekla kněžna Meherbanu, „já i Golmar budeme až do konce života dlužnicemi tvého syna. Nevím, jak se mu odvděčit.“

Sillaju napadlo, že od doby, co král Dáreios začal razit zlatá kolečka se svou podobiznou, lze lidskou vděčnost vyjádřit velmi praktickým způsobem. Neřekl však ani slovo.

Meherbanu zatím pokračovala:

„Spolu s knížetem Azardadem jsme se rozhodli, že se postaráme o tvého chlapce.“

„Stane se, jak rozkážeš, důstojná paní.“

„Pokud budeme žít v Babylónu,“ prohlásila Meherbanu, „bude Zukatan den co den přicházet do našeho paláce. Máme zde nejlepší učitele. Naučí tvého synka umění číst a psát, zpěvu a dějinám Babylónie i celé Persie. Bude si také hrát s Golmar.“

„Myslím, že mu neuškodí,“ dodal Azardad, „když se naučí střílet z luku a bojovat mečem a kopím.“

„Přirozeně se mu postaráme o vhodné oblečení,“ řekla kněžna. „Až dospěje, bude ho čekat kariéra kněze, ale ne obyčejného šangua, nýbrž kněze vyššího svěcení, erib bitiho.“

„Nebo vojáka, jakým je jeho otec. Možná se z něho stane velitel jednoho ze šesti sborů celého království, nebo dokonce… satrapa?“

„Vždyť Zukatan není ani Elamita,“ odvážil se do těch plánů vložit Sillaja; poslouchal je jako zázračnou pohádku, ale neopouštělo ho vědomí reality. Žádný Babylóňan se ještě nikdy nestal ani tisícníkem v královské armádě. Natož pak, aby dosáhl hodnosti tartanua… A být satrapou, čili místokrálem vládnoucím některé z provincií perského impéria, je naprosto vyloučené. Co tedy mají ti dva za lubem?

Sillaja se podezíravě podíval na knížete Azardada. Ten si jakoby pro sebe bručel:

„Žádný Babylóňan se nikdy satrapou nestal, to je fakt. Nikdo nemůže žádat, aby vám Peršané už dnes natolik důvěřovali. Copak se Babylón málo bouřil proti asyrským králům, stejně jako později proti Kambýsovi i proti samotnému Dáreiovi?“

„Babylón se bouřil proti cizí nadvládě,“ odvážil se polohlasně upozornit Sillaja.

„Babylón je dnes větší a bohatší nežli za vlády krále Nabukadnesara. Vaši kupci bezpečně cestují po celé říši. Vaše chrámy jsou otevřeny a plné pokladů. Sám král Dáreios obětuje dary vašim bohům. Jeho hlavu zdobí babylónská koruna. Elam a Médy získaly stejná práva a privilegia, jaká má Persie. Bude-li

Babylón loajálně sloužit svým králům, není vyloučeno, že se mu dostane podobných výhod. Nástupce trůnu Xerxés žil mnoho let mezi vámi. Zná vás a vím dobře, že k vám cítí sympatie. A přestože si všichni přejeme, aby král králů Dáreios žil jak možno nejdéle, jednou královská koruna spočine na Xerxových skráních. Všechno je proto možné…“

„Velký Ahura Mazda,“ pronesla Meherbanu vážně, „bude určitě bdít nad osudem svého vyslance, tvého syna.“

Sillaja měl stále neodbytný pocit, že sní. Syn obyčejného Babylóňana má bydlet v paláci? Ale překvapením ještě nebyl konec, protože po chvíli se Azardad zeptal:

„Jestlipak víš, Sillajo, že Tirdach odchází z místa velitele městské stráže?“

„Hovoří se o tom dlouho. Ale v poslední době tyto pověsti utichly.“

„Přesto odchází. Král Dáreios ho jmenoval vojenským velitelem jedné pohraniční satrapie na východě. Už zanedlouho se tam vypraví.“

„Zřejmě s sebou bude chtít vzít své lidi,“ řekl desátník znepokojeně. Rozkaz tartanua Tirdacha ho mohl vytrhnout z poklidného Babylónu a pravidelného způsobu života a vyhnat ho na hranice obrovského impéria, kde se bude opět bydlet ve stanech, válčit s lupiči a bránit se nájezdům kočovných kmenů.

„Nepochybně si odvede část svých oblíbených vojáků a několik důstojníků,“ souhlasil Azardad. „Koho si vybere, to je jeho věc. Koneckonců, těm lidem se to vyplatí. Obyčejní vojáci budou povýšeni na setníky. Jsou to přece staří veteráni, kteří se dokonale vyznají ve vojenském řemesle. Takovou hodnost si už dávno zaslouží.“

„Na stará kolena dává voják přednost poklidnému koutku před povýšením a novými boji.“

„Myslím, že se najde dost takových, kteří budou Tirdacha prosit, aby je vzal s sebou.“

„Najdou se,“ souhlasil Sillaja, „hlavně mladí.“

„Budou lidé litovat Tirdachova odchodu?“

„Myslím, že ano,“ odpověděl desátník opatrně. „Přinesl městu pořádek a bezpečnost. I v noci se může osamělý chodec bez obav vydat na ulici. Nepřepadne ho žádný lupič. Také na bazaru a na karumu jsou krádeže stále vzácnější.“

„A vojáci?“

„Nikoho nešikanoval. A že vyžadoval disciplínu? Od toho je přece tartanu!“

Sillaja nevěděl, jaké jsou mezi knížetem Azardadem a Tirdachem vztahy, proto se bál zacházet do podrobností a prozradit, co si o svém veliteli skutečně myslí.

„Žádný voják si mi nestěžoval,“ řekl kníže spokojeně, „že by včas nedostal celý svůj žold.“

Desátník se v duchu rozesmál. Babylónský voják by si přece nikdy nedovolil stěžovat si na svého perského velitele! Protože i kdyby mu vrchnost náhodou dala za pravdu a vyhrál by svoji při, poražený nebo jeho přátelé by se mu ve vhodné chvíli pomstili. Lepší je mlčet, nedomáhat se nevyplaceného žoldu a hledat si obživu a příjmy z jiných zdrojů. Těch bylo v bohatém Babylónu naštěstí dostatek. Například kupci rádi najímali vojáky, kteří měli právě volno, jako hlídače skladů anebo ozbrojený doprovod při přepravě drahého zboží. Tartanu Tirdach se tvářil, že o těchto vedlejších výdělcích neví. Vojáci měli z čeho žít a on si ze státní pokladny do svých kapes strkal jejich žold. Za těch pět let, co byl velitelem městské stráže, se osobní majetek tartanua Tirdacha docela slušně zaokrouhlil.

Azardad o tom docela určitě věděl a nepochybně měl podobné zdroje příjmů. Ani to však nebyl důvod k tomu, aby obyčejný desátník Sillaja – třebaže se mu dostalo té nebývalé cti, že sedí a hovoří s perským knížetem u jednoho stolu jako rovný s rovným – něco takového nahlas říkal. Proto obezřetně mlčel.

„Nezajímá tě, kdo bude Tirdachovým nástupcem?“

„Jsem obyčejný desátník. Se samotným tartanuem málokdy přijdu do styku. Velitelem městské stráže se stane ten, koho jmenuje velký král Dáreios nebo jeho syn.“

„Mýlíš se,“ odpověděl Azardad klidně. „Velitel městské stráže v Babylónu není tak důležitá funkce, aby o ní musel rozhodovat sám panovník nebo Xerxés. Tato záležitost patří do mé výlučné kompetence.“

„Bude jím tedy ten, pane, kterého určíš.“

„Tak,“ souhlasil Azardad. „A mám už svého kandidáta. Věřím, že nezklame moji důvěru a v nové funkci se osvědčí stejně, jako se osvědčil Tirdach.“

Sillaja mlčel. Po pravdě řečeno, vůbec ho nezajímalo, který Peršan nebo Méd se stane jeho vrchním velitelem. Pro desátníka je daleko důležitější osobou jeho bezprostřední nadřízený – setník.

Peršan opět zatleskal. Když se ve dveřích objevila otrokyně, rozkázal:

„Nalej nám vína!“

Dívka splnila jeho přání a Azardad navrhl:

„Napijme se na zdraví nového velitele městské stráže!“

Oba muži zvedli poháry. Sillaja musel přiznat, že ještě nikdy v životě – ani v Sýrii, ani v Sardách – nepil tak vynikající mok. Jeden džbán takového vína stál určitě víc, než činil několikaměsíční žold desátníka.

„Říkal jsi,“ začal po chvíli kníže, „že se ještě nikdy nestalo, aby Babylóňana jmenovali vyšším důstojníkem. Máš pravdu. Dnes však učiním výjimku. Připíjím na zdraví nového velitele městské stráže, tartanua Sillaji!“

Desátníkovi překvapením vypadl pohár z ruky. Troška temně rudé tekutiny poskvrnila jeho krásné nové šaty. Nevěřil vlastním uším! Ten Peršan si zřejmě dělá ošklivou, krutou legraci z chudého babylónského vojáka, baví se na jeho účet…

Jenže Azardad nežertoval. Znovu zatleskal a přikázal otrokyni, aby zavolala hlavního písaře. Objevil se, v ruce již předem připravenou tabulku.

„Staniž se, jak jsem rozkázal,“ řekl Azardad písařovi.

„Otiskni, pane, pečeť na toto místo,“ řekl písař a položil tabulku před knížete. Ten do hlíny obtiskl svou pečeť a rozkázal, aby tabulku okamžitě vypálili,

„To je tvé jmenování,“ dodal, když se znovu obrátil k desátníkovi, který téměř ztratil řeč.

„Jakže, pane?! Čemu za to vděčím?“

Sillaja stále nemohl uvěřit ve štěstí, jež ho před okamžikem potkalo.

„Velkému Ahura Mazdovi a svému synu Zukatanovi, jehož kroky řídil sám bůh,“ s vážností odpověděla kněžna Meherbanu.

„Byl jsi dvacet let vojákem,“ řekl Azardad. „Bojoval jsi dobře, vím o tom. Toto povýšení si poctivě zasloužíš. Jsem přesvědčen, že budeš dobrým velitelem.“

„Udělám všechno, pane, co bude v mých silách!“ ujišťoval ho Sillaja.

Do sálu již několikrát diskrétně nahlédli sluhové. Početní návštěvníci dnes museli dlouho čekat na přijetí u knížete Azardada.

„Zítra přijdeš do paláce a převezmeš své jmenování. Tirdach o něm už ví. Než odjede, seznámí tě se všemi záležitostmi. Až uvolní své sídlo, přestěhuješ se do paláce. Budeš bezprostředně podléhat mým rozkazům.“

„Rozkaz!“ Sillaja vstal. Beseda skončila, začínala služba. Opět se z něho stal voják, stojící před svým nadřízeným. Azardad znovu zatleskal.

„Koně pro tartanua Sillaju!“

„To je zbytečné,“ protestoval čerstvě jmenovaný tartanu. „Vrátíme se pěšky.“

„Koně!“ opakoval kníže. „Tartanu nechodí pěšky.“

„Zítra pošlu dva sluhy, aby dovedli Zukatana do Semiramidiných zahrad,“ dodala Meherbanu.

Sillaja vyšel z paláce a měl pocit, jako by mu nohy změkly. Že by to staré syrské víno bylo až tak opojné a silné?

4. POZVÁNÍ DO „CHRÁMU S VYSOKOU HLAVOU“

Když následujícího dne přišel čerstvě jmenovaný velitel městské stráže do Severního paláce, kamarádi mu připravili bouřlivé uvítání. Mezi těmi, kdož mu provolávali slávu, byl dozajista nejeden závistivec (proč právě on, a ne já?). V atmosféře všeobecného nadšení však takoví nepřejícníci museli svou zlost skrýt pod přívětivou masku. Setníci a další vyšší důstojníci se sice ironicky usmívali, ale Sillajovo jmenování je příliš nevzrušovalo. Peršané a Médové neměli k Babylónu žádný osobní vztah. Byl pouze jedním z mnoha měst, která se jim během jejich vojenské služby stala posádkou. Věděli, že nový velitel jim nebude rozkazovat, neboť jeho předchůdce, tartanu Tirdach, každému z nich nabídl povýšení a vyšší žold, jestliže ho budou následovat do pohraniční satrapie. Několik vojáků a desátníků, pár desítek jich bylo, se rovněž rozhodlo táhnout s Tirdachem v honbě za kariérou a dobrodružstvím. Sám Tirdach byl rád, že rychlé jmenování nástupce mu umožnilo zahájit okamžité přípravy k odjezdu. Kdyby musel čekat na rozhodnutí krále, přinejmenším další tři měsíce by strávil neplodným vysedáváním v Babylónu a mezitím by mu nějaký protekční oblíbenec sebral nové místo před nosem.

Ze všech těchto důvodů přivítal dosavadní perský velitel Sillaju více než přátelsky a okamžitě ho začal seznamovat s problémy, jichž bylo nemálo a které s sebou nesla velitelská funkce u jednotky mající více než tisíc mužů.

Kníže Azardad také svému novému tartanuovi pomáhal. Nechal mu volnou ruku při doplnění mužstva a jmenování desátníků. Vymínil si pouze jmenování setníků, ale souhlasil s tím, že se jimi mohou stát nejenom Médové a Elamité, ale i Babylóňané.

Peršané totiž povětšinou neměli zájem o kariéru u městské stráže, protože služba v pravidelné armádě jim nabízela větší možnosti.

Několik dnů po uvedení do funkce za Sillajem přišel neočekávaný host: navštívil ho kněz boha Marduka ze svatyně Esagila. Neznal ho ani jménem, ale jen podle tváře. Nebyl to však obyčejný šangu, ale erib biti.

„Doposud jsi nenavštívil svaté místo, tartanue Sillajo,“ řekl kněz po obvyklých zdvořilostech, „abys velkému Mardukovi poděkoval za milost, jíž se ti z jeho vůle dostalo.“

„Děkuji mu za to ve svých každodenních modlitbách.“ Sillaja se rychle učil, jak rozmlouvat s mocnými tohoto světa.

„To je málo. Bůh Marduk očekává, že se mu pokloníš v chrámu Hory v Ekuru.“

„Jsem jenom prostý voják, ale tolik vím, že Ekur je nejposvátnější místo v chrámu Esagila. Nejsem však erib biti, abych mohl vstoupit do tohoto sanktuária.“

„Bůh Marduk povoluje složit úlitbu v Ekuru těm, jimž prokázal svoji milost. Bude tě zítra očekávat.“

„Spolehněte se. Přijdu.“

Při odchodu kaplan řekl:

„Víme dobře, že třebaže jsi získal vysoké postavení, nemáš ani zlato, ani stříbro. Marduk je po tobě nežádá. Spokojí se s jediným šekelem. Podstatná není cena oběti, ale úmysl toho, kdo ji dává.“

Když druhého dne Sillaja přišel na nádvoří chrámu Esagila, kněz už na něho čekal. Provedl ho po kaplích obklopujících Ekur a vysvětlil mu, kterým bohům jsou zasvěceny. Mezi sochami byly i takové, jejichž jména se udržela už jen v paměti kněží. Města, kterým tito bohové kdysi vládli, se už dávno rozpadla v prach a popel. Zůstaly po nich pouze nízké pahorky zaváté pískem pouště.

„Esagila,“ vysvětloval kněz, „vznikla před více než pěti sty lety. Vybudovali ji babylónští králové z první dynastie a každý z následujících panovníků chrám rozšiřoval a zkrášloval. V podobě, jakou znáš, stojí od časů krále Nabukadnesara.“

„Slyšel jsem, že chrám byl mnohokrát zničen.“

„To je pravda. Nejednou nepřítel vztáhl svatokrádežnou ruku na toto posvátné místo Babylónu. Chetité Esagilu rozbořili a uloupili posvátnou Mardukovu sochu. Také asyrský král Sancherib, který vypálil a pobořil téměř celý Babylón, Esagilu vyloupil, dokonce dal z Mardukovy sochy strhnout zlaté šaty a sochu samotnou zavlekl do Ninive. Bůh se však pokaždé do svého milovaného města vrátil, aby v něm vládl.“

Během rozhovoru přišli k širokému schodišti z cihel napuštěných dehtem. Pohyblivá zeď kaple Ekur byla široce rozevřená. Kněz přikázal Sillajovi, aby vystoupil po schodech a šel až k zlatému stolci stojícímu u nohou sochy. Tartanu padl na kolena, čelem se dotkl země, a když se pomodlil, položil na stůl dvě zlaté mince.

V tom okamžiku se ozval sladký, melodický hlas:

„Bůh Marduk vyslechl tvé modlitby a vděčně přijal oběť.“

Sillaja se rozhlédl. Nikde nikdo – jen on sám. Erib biti, který ho provázel, s ním dovnitř nešel. Starý voják však nedal najevo překvapení. V egyptských chrámech slyšel podobné hlasy a byl svědkem ještě větších zázraků. Věděl, že kněží je dokáží vyvolat pomocí různých triků, jejichž tajemství přísně střeží. Proč však prozrazovat, že v něm nebudí očekávanou bázeň? Padl proto znovu na kolena a opět bil hlavou o mramor podlahy.

Kdosi se dotkl jeho ramene. Stál u něho jiný kněz v dlouhém bílém rouchu.

„Vstaň a pojď se mnou.“

Obešli zlatý stolec a nádhernou Mardukovu sochu. Vzadu ve zdi byla umístěna malá dvířka. Velekněz je otevřel. Vstoupili do malého, přepychově zařízeného sálu. Také zde stál trůn a křesla s vyřezávanými opěradly. U jedné stěny navíc oltářík. Jen málokdo se dostal do tohoto chrámového prostoru. Sillaja se překvapeně rozhlížel.

„Toto je nejposvátnější místo v Ekuru,“ vysvětlil průvodce. „Zde se schází k poradám svaté kolegium, aby rozhodovalo o osudu Babylónu a jeho lidu. Pouze někteří králové a z moci svého úřadu rovněž velekněží sem mají přístup. My však chceme, tartanue Sillajo, aby se i tobě dostalo té cti. Věz, že sochy a slavnostní náboženské obřady jsou pouze divadlem pro davy, které je nutno utvrzovat v pravé víře. Bůh nepotřebuje sochy. Je všudypřítomný. Je duchem i sílou přírody. Nám, kněžím nejvyššího svěcení, stačí pouhá myšlenka na jeho moc a všemohoucnost. Nepotřebujeme zázraky, v něž ani ty nevěříš, třebaže jsi moudře víru předstíral.“

Sillaja překvapeně mlčel. Že by kněz dokázal číst jeho myšlenky?

„Je to prosté,“ usmál se církevní hodnostář, „kdybys uvěřil, že k tobě promluvil bůh, okamžitě bys padl na kolena a nerozhlížel se kolem sebe a za sebe. Pojď dál. Sám Marduk-Nasir tě očekává.“

Marduk-Nasir… Tartanu dobře znal to jméno. Vrchní velekněz, důstojný stařec, proslulý široko daleko svou moudrostí.

Minuli několik menších místností, přešli čtvercový dvorek obklopený jednopatrovými budovami a

octli se na maličkém zeleném náměstíčku. Uprostřed se třpytil bazén, na jehož hladině kvetly lotosy dovezené z Egypta. V pohodlném rákosovém křesle seděl stařec s dlouhou šedivou bradkou, která však nebyla zastřižena ani po asyrském způsobu, ani tak, jak měli v oblibě Peršané. Připomínala spíše bradku krále Chammurabiho, který nechal svoji podobu vyrýt do kamenných stél s textem zákoníku, jejž Babylónu udělil.

Marduk-Nasir úsměvem poděkoval za hlubokou Sillajovu poklonu.

„Sedni si vedle mne, milý hoste," řekl. „Jsem rád, že se s tebou mohu seznámit. Mám radost z tvého vysokého vyznamenání."

Mladý šangu, pohybující se jako stín, postavil na stoleček džbán se studeným moštem ze šťavnatých jablek rostoucích v chrámových zahradách, dva prosté hliněné pohárky a nevelkou plochou misku naplněnou sezamovými zrnky. Potom se šangu i velekněz, který Sillaju provázel po svatyni, beze slova vzdálili.

„Děkujeme ti také," Marduk-Nasir se stále usmíval, „za tvoji štědrou oběť v podobě dvou zlatých dáreiek. Zcela zbytečně ses jimi zadlužil v bance bratrů Egibiů. Bůh Marduk by se od tebe spokojil s jediným šekelem, stačilo by mu jen tolik stříbra, kolik váží zrnko pšenice…, a snad by přijal i jen to zrnko."

Sillaja mlčel. Ano. Kněží vědí všechno…

„Osud tomu chtěl," pokračoval Marduk-Nasir, „že jsem byl povolán vrchním velekněžem ve stejném roce, v němž král Dáreios nastoupil na trůn. Viděl jsem počátky jeho panování. Měl jsem tehdy pocit, že Babylón bude opět svobodný. Žel, úradek bohů zněl jinak. Dvakrát, pod vedením potomků bývalých králů, se Babylónie pozvedla k odporu vůči perským dobyvatelům. Leč oba králové, třebaže nesli totéž jméno – Nabukadnesar – nebyli rovni svému velikému dědovi a pradědovi a nedokázali udržet korunu na svých hlavách. Mnoho zemí a národů se bouřilo proti Dáreiovi, on však všechny přemohl. Dnes je jeho moc větší než kdykoli předtím."

„Pouze Řecko se mu postavilo. Perský panovník byl u Marathónu poražen."

Marduk-Nasir mávl rukou:

„Bezvýznamná bitva. Řekové mohou dál vítězit, ale nemají dost prostředků k tomu, aby Achaimenovce rozdrtili. Jejich impérium se může zhroutit pouze zevnitř."

„Jak?"

„Jak? Stejně, jako se zhroutila babylónská moc, která byla dílem Nabukadnesarovým."

Sillaja z opatrnosti nic neříkal. Ale vrchní velekněz dobře tušil, co si tartanu myslí o jeho slovech.

„Je ti nepochybně známo, že Mardukovi kněží se také přičinili o pád Babylónu. Byla to chyba. Nesmírná chyba! Všichni za to draze platíme. Dnes nezbývá než krok za krokem napravovat dávné omyly. Proto máme takovou radost z tvého jmenování."

„Má hodnost je ničím v porovnání s perskou mocí."

„Vím," přiznal Marduk-Nasir, „ale je to první trhlinka v doposud neprodyšném perském pancíři. První

kapka, která dopadla na skálu. Až ji budou následovat další, skála se začne drolit. Pomalu, pomaličku musíme přebírat vládu z rukou Peršanů. Sami nám to usnadní. Již dnes je královský dvůr plný intrik. Ještě ani jeden z jejich králů nesešel ze světa přirozenou smrtí. Tento řetěz zločinů v královském rodě i v rodinách knížat a ostatních aristokratů se bude prodlužovat, až přivodí jejich pád. Tehdy se Babylón ocitne před svou životní šancí. Chci, abys to pochopil a ze všech svých sil tento proces urychloval.“

„Já?“ vyděsil se Sillaja. Do jaké hry ho chtějí kněží zatáhnout? „Jak, prosím vás?“ dodal nahlas.

„Především tím způsobem, že budeš poslouchat Marduka a plnit jeho rozkazy. To je tvá první a nejdůležitější povinnost. Musíš ji odpřisáhnout.“

„Vždy budu poslušen Mardukovy vůle,“ ujistil ho Sillaja vroucně. „Jenomže ti, co otevřeli babylónské brány perskému králi Kýrovi, pane, rovněž tvrdili, že plní Mardukovy rozkazy…“

„Všude, dokonce i v Esagile, se mohou objevit falešní proroci. Takové nesmíš poslouchat.“

„Jak je poznám?“

„To je velice prosté. Musíš se řídit péčí o dobro Babylónu a Babylóňanů. I kdyby to bylo v rozporu se zájmy Esagily a Mardukových kněží. Tak je to, a nechť tě neudivuje, že ti to říká vrchní velekněz chrámu Esagila.“

„Přísahám, že vždy budu plnit tvé příkazy, pane.“

„Děkuji ti. Věděl jsem, že se v tobě nezklamu.“

„Co tedy mám dělat, pane?“

„Udržuj pořádek a klid ve městě. Ze všech sil pomáhej chudým a buď spravedlivý vůči všem.“

„Budu se snažit jednat tak, jak říkáš, pane.“

„Vím,“ usmál se kněz, „že ti je kníže Azardad nakloněn. Vím také proč. V perské armádě je hodně babylónských vojáků. Azardad je může povýšit anebo po letech propustit ze služby a přidělit jim půdu luku. Budeš-li mít příležitost, přimluv se za ně.“

„Mnohé snad budu moct přijmout do městské stráže.“

„To je jen hrstka v porovnání se zbytkem.“

„Promluvím s knížetem, možná se mi ho podaří přesvědčit.“

„Aby sis svou hodnost udržel, bude nutné, abys vycházel s perskými hodnostáři. Nemusí tě považovat za svého člověka, ale také v tobě nesmí vidět nepřítele. Vystroj jim občas hostinu. Pozvi je na lov. Takový nákladný život stojí peníze. Není však nutné – aby sis ho mohl dovolit – vypůjčovat si u bankéřů Egibiů. My ti všechno usnadníme. Poradíme ti, co a jak máš udělat.“

„Budu se řídit tvými rozkazy, pane.“ Sillaja se pokorně poklonil.

„Pamatuj ještě na jedno – sláva bývá opojná. Pocty mění mravy. Kolem každého, kdo něco znamená, se začnou rojit pochlebníci a pokušitelé. Zakrátko je poznáš sám. Najdou se i nerozvážní lidé, kteří se budou domnívat, že velitel městské stráže snad může mít ještě větší ambice. Takový krok by však byl pro Babylón skutečným neštěstím. Musíme čekat a ještě jednou čekat, snad i několik pokolení, dokud se skála rozrušovaná kapkami nerozdrolí.“

„Rozumím ti. Více než dvacet let jsem poslouchal rozkazy Peršanů. Znám jejich sílu a moc. Viděl jsem Mílétos, který neměl opevnění horší babylónských, a přece jen několik měsíců odolával perskému obléhání.“

„Dokud žiji, dokážeme se vyhnout takové tragédii, jakou by bylo předčasné povstání v Babylónu. Ale až odejdu z tohoto světa, přísahej mi, že učiníš vše, abys zadržel šílence, které najdeš dokonce i zde, ve zdech tohoto chrámu!“

„Budu bez výhrad plnit tvou vůli,“ přísahal Sillaja. Jako obyčejný desátník se samozřejmě neorientoval v záhadách vysoké politiky, ale nejednou od sousedů slyšel, že Mardukovi kněží, především nižší šanguové, pobuřují lid proti perským uchvatitelům. Tito kněží nejednou prohlásili, že kdyby všechen lid naráz povstal a vrhl se na Peršany, vymetl by je jako obtížný hmyz. A už by nebylo nutné

platit daně, které všechny ničí: chudáky počínaje a nejbohatšími kupci, bankéři a chrámy konče.

Jedno se této propagandě, jíž mnozí byli nakloněni naslouchat, upřít nedalo: vysoké daně skutečně Babylón ruinovaly. A ke všemu nenasytní výběrčí bezohledně zneužívali své úřady a vyžadovali od lidí dvakrát třikrát víc, než státní pokladně po právu náleželo.

Ti, kteří volali po vzpouře, však neměli nejmenší představu o nesmírné vojenské a materiální síle perského impéria. Je sice pravda, že perská vojska, ve kterých kromě elitních oddílů Peršanů a Médů převažovala směsice žoldáků ze všech národů násilně připojených k říši králem Kýrem, neměla na bitevním poli zvlášť velkou vojenskou hodnotu; ale totéž vojsko, před nímž by se rýsovala perspektiva vyloupení města, o jehož bohatství po celém světě kolovaly legendy, by se nezadržitelné vrhlo na babylónské hradby.

Moudrý velekněz Marduk-Nasir to tušil; starý voják Sillaja si tím byl absolutně jistý. Proto se ti dva dokázali tak rychle domluvit a uzavřít spojenectví.

„Ještě jedno," řekl velekněz, když se loučil s tartanuem. „Brzy ti dodáme argumenty pro to, abys mohl požádat knížete Azardada o rozšíření městské stráže. Požádej ho nejdříve o perské vojáky. Neměj obavy – odmítne a sám ti doporučí, abys přijal babylónské veterány."

Třebaže v malém zahradním dvorku kromě nich nikdo nebyl a Marduk-Nasir nepohnul rukou ani nedal žádné jiné znamení, v příslušném okamžiku se objevil kněz, který Sillaje přivedl do chrámu. Zcela jinou cestou ho nyní vyvedl na Ulici, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele. Sám potom zmizel stejně neočekávaně, jako se objevil.

Tirdach ještě nestačil předat celý svůj úřad do rukou nástupce a nevyřídil si všechny záležitosti spojené s odjezdem na nové místo, když Babylónem otřásla série drzých loupeží. Mnoho kupců bylo okradeno, došlo k několika útokům na domy, v nichž žili výběrčí daní; zločinci se dokonce odvážili vztáhnout ruku na některé chrámy, kde se jejich oběťmi staly drahocenné kultovní předměty.

Poškození si šli stěžovat samotnému knížeti Azardadovi. Perský náčelník si povolal Tirdacha i Sillaju.

„Jsem bezmocný," hájil se Tirdach. „Část vojáků z městské stráže už nechodí do služby, protože se připravují k odjezdu. A zbytek je příliš slabý na to, aby dokázal udržet pořádek v tak ohromném městě, ke všemu plném cizinců."

„A právě mezi těmito cizinci," dodal Sillaja, „nemyslím tím přirozeně Peršany nebo Médy – ale mezi tou sebrankou z celého světa, která se jako můry ke světlu slétá do bohatého města, musíme hledat bandity a zloděje. Kdybych měl víc lidí, bez problémů bych je pochytal. Myslím, že bychom měli kromě uniformované stráže vytvořit i skupinu tajných agentů, kteří by sledovali podezřelé."

„Dobrá. Souhlasím se zdvojnásobením strážníků. Jenže – kde vezmeme lidi a peníze?"

„V bývalé Babylónii musel každý, komu se navrátil ukradený majetek, odevzdat do státní pokladny pětinu jeho hodnoty a pětinu z toho, co jako trest zaplatil zloděj. Tyto peníze šly na udržení pořádku. Občané, kteří znečišťovali ulice a nedbali o pořádek u vlastních domů, také platili pokuty."

„Výborný nápad," zaradoval se Azardad, spokojený, že nebude muset sáhnout do státní pokladny, „zítra vydám tabulky s příslušnými nařízeními. Jenže, opakuji, kde vezmeme nové vojáky pro městskou stráž?"

„A nemohl bys mi, pane, přidělit část perských a médských vojáků, rozmístěných v citadele a v okolních městech?"

„Ani nápad!" protestoval Azardad.

„Sliboval jsi mi, pane, několik setníků a desátníků."

„Zapomeň na to. Velký král shromažďuje vojsko, aby se definitivně vypořádal s Řeky. Na desátníky můžeš povýšit zkušené vojáky a setníky si nadělej z desátníků. Řady městské stráže můžeš doplnit… třebas těmi Babylóňany, kteří si v armádě odsloužili deset let."

„Takových v našem městě najdu jen málo."

„Porozhlédni se po celé říši… například v Elamu. Satrapou je tam můj přítel Pakzug. Dám ti pro něho tabulku a tvůj zástupce, jak se jenom jmenuje… no, ten z Elamu, může jet do Súz a naverbovat vojáky.“

„Jak rozkazuješ. Tammaritu se hned zítra vydá na cestu.“

„Pozítří,“ rozhodl kníže. „Je třeba připravit příslušné tabulky. Jak pro satrapu, tak pro vojenského velitele satrapie. Aby se někdo neurazil a nezačal dělat potíže.“

Během necelých dvou měsíců se stav městské stráže zdvojnásobil. Sillaja měl nyní pod svým velením rovné dva tisíce dobře vyškolených vojáků. To udělalo dojem i na Peršany. Prestiž nového tartanua značně vzrostla. Tím spíše, že Sillaja po Tirdachově odjezdu začal do svého paláce zvát perské hosty. Dokonce sám Azardad musel uznat, že hostiny, jaké pořádá babylónský tartanu, nejsou o nic horší nežli hostiny v Hlavním paláci.

Pokud jde o bezpečnost města, i na tomto poli si Tirdachův nástupce vedl úspěšně. Krádeže a loupežná přepadení ustaly, jako když utne. Babylón se opět stal bezpečným, a dokonce i dost čistým městem. Nepořádníky totiž stíhaly vysoké tresty.

Tartanu Sillaja nyní vídával svého jediného syna jen ráno a večer. Každý den chlapec totiž pospíchal do Hlavního paláce a trávil tam celý čas až do večera. Kněžna Meherbanu ho nadále zahrnovala starostlivostí a péčí.

Učitelé, kteří ho seznamovali s nesnadným uměním písma, si chlapce nemohli vynachválit, jak neobyčejně je pozorný a nadaný. Za necelý týden se naučil to, k čemu jiní potřebovali celé měsíce.

A tak plynuly dny, měsíce, léta.

5. KRÁL XERXÉS SE ZLOBÍ

Uběhlo šest let.

Jednoho dne se do Babylónu donesla zpráva, že v Persepoli po šestatřiceti letech panování zemřel velký král Dáreios. Byl pochován v hrobce vyhloubené ve skále ještě za jeho života. Nástupce trůnu Xerxés neměl žádné problémy s ozdobením své hlavy královskou korunou. Všechny země a všechny satrapie uznaly jeho vládu. Nový král přijal tradiční titul svých předků:

„Král Babylónu, král všech zemí.“ V Babylónu byla zpráva o Dáreiově smrti přijata bez žalu, ale také bez větší radosti. Někteří lidé doufali, že Xerxés, který po dlouhá léta žil a vládl v Babylónu, bude mít méně tvrdou ruku než jeho otec. Pravda, v posledních letech Dáreiova panování se ve městě mnohé změnilo k lepšímu. Díky moudré, k budoucnosti upřené politice Marduk-Nasira, vrchního velekněze boha Marduka, a díky stoupajícímu vlivu tartanua Sillaji přecházelo stále více úřadů do rukou Babylóňanů. Už to nebyli jenom babylónští veteráni, kteří získávali hodnosti setníků: dokonce celé místní soudnictví přešlo pod babylónskou správu. Rovněž dohled nad zavlažováním a nad vodními kanály, stejně jako nad říční plavbou, přestával být perským monopolem. A kdo v Babylónii disponoval vodou, ten fakticky ovládal celou zemi.

Pouze v jednom směru byl perský uchvatitel neústupný: v daňových záležitostech. Daňový tlak neustále sílil a ruinoval město. Jak už v podobných situacích bývá, chudí se stávali stále chudšími a bohatí bohatšími.

Všichni perští králové dodržovali podle vzoru dávných vládců Babylónu tradiční korunovační obřad – vlády nad zemí se jim dostávalo od boha Marduka. Zachovalo se též zdání státní suverenity. Král Xerxés, kterému se po otcově smrti Persepolis zošklivila, a žil proto nyní v Ekbataně, bývalém hlavním městě Médů, oznámil knížeti Azardadovi, že se zúčastní babylónských novoročních slavností[1], během nichž proběhne příslušný korunovační ceremoniál.

[1] novoroční slavnosti – podle našeho kalendáře se konaly v polovině března.

Kníže Azardad o tom okamžitě uvědomil Sillaju a vrchního velekněze Esagily.

Bohužel, starý Marduk-Nasir již nežil. Rozloučil se se životem několik měsíců před smrtí krále Dáreia. Jeho nástupcem se stal velekněz Šamašerib.

Již během prvních kontaktů s novým vládcem Esagily tartanu Sillaja pochopil, že spolupráce s ním bude obtížnější než s jeho moudrým předchůdcem.

Šamašerib byl člověkem hrubým a domýšlivým. Peršany i jejich mocí nezakrytě pohrdal a v náboženských otázkách byl fanatikem. Nevybíravým způsobem se snažil zlikvidovat kult jiných bohů nejenom v Babylónu, ale i v celém státě. Nestačilo mu, že ovládal svatyni Esagila, chtěl si podřídit i jiné chrámy. Z jeho rozkazu bylo oznámeno, že bohové jako Sin, Adad, Nabu a další nejsou ve skutečnosti nic jiného než jeden jediný bůh Marduk, pouze pod jinými jmény.

Přirozeně že Peršané (mezi nimi chytrý kníže Azardad) rychle pochopili, oč běží, a dokázali ze situace těžit. Náboženské spory se jim velice hodily. Když se dva Babylóňané perou, ten třetí – Peršan – z toho má užitek.

Tartanu Sillaja, který si získal velkou autoritu v celém Babylónu, se pokoušel intervenovat a mírnit spory. Výsledkem bylo, že pozvání do chrámu Esagila přicházela stále řidčeji a Šamašerib dával okázale najevo, že ho nemá v lásce.

Před příjezdem krále Xerxa kníže Azardad předvolal velitele městské stráže. Otevřeně mu řekl:

„Sillajo, dobře vím, že v Babylónu jsou buřiči, kteří štvou lid proti králi Xerxovi. Co si o tom myslíš? Mám požádat o posílení perské posádky? Je ti snad jasné, že kdyby se Xerxovi něco stalo, oba za to zaplatíme svými hlavami."

„Můžeš být klidný, kníže, velkému králi nespadne ani vlas z hlavy," ujistil ho Sillaja. „Ručím za jeho bezpečnost v obvodu města. Vypracoval jsem podrobný plán na zajištění panovníkovy cesty po celé trase, od Ekbatany až k bráně Jižního paláce. Za městské hradby má kompetence samozřejmě nesahá. Ale tam, kde slouží mí lidé, bude rozhodně klid."

„A v Esagile?"

Sillaja okamžik zaváhal, ale nakonec klidně řekl:

„Nepředpokládám, že by v chrámu k něčemu došlo…"

„Jenže já z toho mám největší strach. Tam jsme oba bezmocní, a dobře víš, že Šamašerib je nevypočitatelný. Jeho pýcha ho může dohnat k šíleným činům! Již nejeden král v chrámu zemřel… v Babylónu i jinde."

„Já se toho neobávám. Přinejmenším ne v současné době. Mám tam svého gurbutiho[1]. Ujistil mě, že obřady mají proběhnout v klidu."

„Měj na paměti, že jsem tě varoval," ukončil Azardad rozhovor.

Novoroční slavnosti byly největším babylónským svátkem. Plných jedenáct dnů se město veselilo, zábavy byly spojeny s nádhernými procesími od chrámu k chrámu. Vrcholem oslav měl být příchod procesí z Borsipy přinášejícího stříbrný pohár boha Nabua, který v Esagile „navštívil" svého otce Marduka. Během těchto svátků bylo zvykem, že král zavítal do chrámu Esagila. Na nejposvátnějším místě, v kapli Ekur, položil k nohám Mardukovy sochy své královské insignie a učinil rituální zpověď, při níž prohlásil, že „nezbořil Babylón, neučinil nic, co by městu bylo na újmu". Poté, kdy mu byly insignie opět vráceny, král „uchopil ruku" boha Marduka a vyvedl ho z chrámu na slavnostní procesí Ulicí, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele, až k jinému chrámu, stojícímu za městskými hradbami.

Za babylónských vládců se takováto korunovační slavnost konala rok co rok. Později se jí perští králové účastnili pouze tehdy, jestliže se jejich pobyt v Babylónu časově shodoval s novoročními svátky, to znamená od dvacátého do jedenatřicátého března (podle dnešního kalendáře). Avšak každý perský

[1] gurbuti – důvěrník, špeh

král, který toužil nést titul „král Babylónu“, přinejmenším jednou v životě tento ceremoniál podstoupil.

Ani král Xerxés se mu nechtěl vyhnout a už v prvním roce svého panování přijel do Babylónu. Byl přivítán přátelsky. Ve městě, jak Sillaja slíbil, byl klid a pořádek. V Jižním paláci se pořádaly velkolepé hostiny, jichž se zúčastnili i Babylóňané. Perský vládce milostivě přijal hold velitele městské stráže a pochválil ho za pořádek ve městě.

Nadešel šestý den slavností. Xerxés, v překrásném šatě, s královskou korunou na hlavě, s žezlem a mečem v ruce, vešel do Ekuru. Velekněz mu odebral vladařské insignie a položil je k nohám Mardukovy sochy. Poté král opakoval po církevním hodnostáři formuli zpovědi. Potom se měl kněz přiblížit k panovníkovi a předstírat, že ho udeřil do tváře a zatahal za uši. V dávných dobách bývalo zvykem, že kněz řídící obřady a nazývaný šešgallu skutečně krále políčkoval a tahal za uši tak silně, že korunovanému tekly slzy, což mělo být zárukou velké úrody a štěstí celé země pro příští rok. Časem se z těchto úkonů stala symbolická gesta.

Bohužel fanatik Šamašerib – ať už to způsobila přehnaná náboženská horlivost anebo nenávist vůči Peršanům – se rozhodl dát ceremoniálu původní formu. Když Xerxa ze všech sil udeřil do tváře, král vyskočil z pokleku, chytil meč, ležící u nohou sochy, a protože Šamašerib se dal na útěk, sám si nasadil korunu a s mečem v jedné a žezlem v druhé ruce spěšně opustil chrám.

Před mnohatisícovým davem, sledujícím obřad zdálky, se podařilo incident zatajit. Král však byl tak rozzuřený, že Babylón okamžitě opustil a po návratu do Ekbatany přijal – namísto tradičního titulu: „Král Babylónu, král všech zemí“ – jiný: „Král Persie a Médie“. Slova „král Babylónu“ sice ještě zůstala zachována, ale až na dalším, podřadném místě.

Nepředvídatelný Šamašeribův čin přinesl smutné následky. Dotkly se především chrámů Esagily. Opět byly zvýšeny daně a svatyni byla uložena tvrdá pokuta. Šamašerib ji zaplatil, neboť bohatství

Esagily bylo nezměrné, ale přísahal velkému králi strašlivou pomstu a začal se na ni systematicky připravovat.

Nevinnou obětí těchto událostí se stal i kníže Azardad, třebaže se skandálem v Ekuru neměl nic společného. Velký král došel k závěru, že Azardad, jenž od chvíle, kdy se Xerxés stal perským králem, fakticky plnil úřad satrapy, má na Babylón příliš slabou ruku. Přeložil ho proto do daleké východní satrapie. Babylónským satrapou jmenoval jiného muže z královské krve; člověka, který měl od samého počátku k městu špatný vztah a pobýval v něm jen zřídka. Za své sídlo si vybral Sippar. Sillaja si své postavení sice udržel, ale ostatní úřady se opět začaly vracet do rukou Peršanů a Médů.

Takto tedy jediný nevypočitatelný čin jednoho fanatika zničil mnohaleté úsilí moudrého Marduk-Nasira.

Kníže Azardad odjížděl z Babylónu se slzami v očích. Za léta, po která zde žil, zamiloval si toto největší z měst světa i jeho obyvatele. Nyní se octl v nebezpečí. Nedalo se totiž předvídat, k jakým dalším krokům se může uražený král ještě rozhodnout. Nebylo vyloučeno, že vyhnanství do daleké satrapie kdykoli změní na trest smrti!

Kníže znal velmi dobře Xerxa stejně jako poměry panující na královském dvoře. Věděl, kolik je tam intrikánů a závistivců, kteří skrz prsty pokukují po jeho bohatství a moci. Proto se rozhodl opustit Babylón co nejrychleji, avšak ne přes Ekbatan, kde král ještě stále přebýval, ale takzvanou královskou cestou směrem na Sardy a teprve odtamtud chtěl zamířit na východ. Dobrý hospodář Dáreios vytyčil po celém impériu cesty, spojující jednotlivé satrapie s největšími městy perské říše. Podél silnic byly umístěny vojenské stanice, vzdálené od sebe vždy jeden den jízdy a střežící bezpečnost pocestných, na něž čekaly pohodlné noclehárny a čerství koně. Díky tomu královští poslové dokázali za několik dnů doručit tabulky s rozkazy do nejodlehlejších míst země. Azardad se rozhodl právě tuto královskou poštu použít.

Kněžna Meherbanu měla prozatím zůstat v Babylónu, aby dohlédla na odeslání majetku a potom s dětmi odejela do Súz, kde její otec zastával významnou hodnost nejvyššího soudce. U rodičů pak měla Meherbanu přečkat bouři, jež se rozpoutala nad hlavou jejího manžela. Tartanu Sillaja se zavázal, že kněžně zajistí bezpečnou a pohodlnou cestu.

„Až dám do pořádku záležitosti nové satrapie a přesvědčím se, že mi od krále nehrozí nebezpečí, dám ti vědět. Učiním tě vojenským velitelem celé satrapie anebo ti najdu nějaký jiný vysoký úřad," ujišťoval ho Azardad.

„Zůstanu v Babylónu," řekl Sillaja rozhodně.

„Rozmysli si to," lákal ho Azardad, „nemusíš se rozhodnout okamžitě. Tady bude čím dál hůř. Měj na paměti, že strašlivě riskuješ!"

„Člověk si těžko hledá na stará kolena chléb v cizině," bránil se Sillaja.

„Dělej, jak myslíš. Ale pamatuj, že kdykoliv tě rád uvidím. Vždy tě přivítám s otevřenou náručí."

Tartanu Sillaja tohoto pozvání nikdy nevyužil.

Smutné bylo rozloučení mladých, Golmar a Zukatana. Více než pět let prožili společně. Přestali už být dětmi, třebaže se ještě nestali dospělými. Patnáctiletý Zukatan vyrostl v silného, hezkého mládence.

Golmar dávala tušit, že zdědí matčinu krásu. Oba si na sebe zvykli, a nyní se měli rozloučit s vědomím, že se možná už nikdy neuvidí.

„Stále na tebe budu pamatovat," Golmar hlasitě plakala.

Dokonce i kněžna Meherbanu si nenápadné utírala oči.

„Nikdy na tebe nezapomenu." Zukatan, jak se na muže sluší, bojoval sám se sebou, aby nedal najevo dojetí.

„Já na tebe také nikdy nezapomenu." Meherbanu na rozloučenou chlapce srdečně políbila.

Ani tartanu Sillaja neskrýval smutek. Jasně si uvědomoval, že s okamžikem odjezdu knížete Azardada

a jeho rodiny končí jedna etapa jeho života. Jaká bude následující? Budoucnost nevypadala příliš nadějně a rýsovala se spíše v temných barvách.

Prozatím však nic nesignalizovalo nějaké větší změny. Nový satrapa povolal velitele městské stráže do Sipparu a laskavě tam s ním pohovořil. Schválil všechna nařízení, která před jeho příchodem Sillaja vydal, a sdělil mu, že velký král Xerxés byl velice spokojen se způsobem, jakým byl zajištěn pořádek a královská bezpečnost po celé cestě do Babylónu i ve městě samém. Dokonce prý dával Sillaju za příklad perským velitelům.

Nový satrapa rozšířil okruh Sillajovy působnosti. Protože v Babylónu už nebyly oddíly „nesmrtelných“, pouze obyčejná vojenská posádka ubytovaná v citadele, dostal Sillaja na starost Hlavní a Jižní palác. Měly být renovovány a udržovány v takovém stavu, aby král nebo babylónský satrapa mohli kdykoliv přijet do města a mít některý z paláců k dispozici.

6. NOČNÍ PORADA V CHRÁMU

Noc byla temná. Novoluní; hvězdy ledva poblikávaly na vysokém nebi. Pustými babylónskými ulicemi se jen sem tam mihl osamělý chodec. Občas zaduněly těžké kroky hlídky městské stráže. Na vrcholku Etemenanki jako obyčejně hořel slabý oheň, zato v chrámu Esagila nezářilo ani nejslabší světélko. Všechny vchody a brány byly pevně uzavřeny. Po „cestě procesí“ kráčel opuštěný muž. Boty měl z měkké kůže, jeho krok byl nehlučný. Měl na sobě dlouhý šedivý plášť s kapuci, která mu zakrývala téměř celý obličej. Kradl se opatrně, přikrčen pod okny. Jeho šedivá silueta byla na pozadí šedých zdí téměř neviditelná.

Prošel kolem celého chrámu Esagila a zastavil se teprve před malou brankou, sotva postřehnutelnou v jednom z výklenků zdi. Opatrně zaklepal. Dvířka se okamžitě otevřela a jakýsi hlas se zeptal:

„Heslo?“

„Ahura Mazda je Mardukem Persie.“

Takové heslo bylo rouhačství, jaké by žádný Peršan nikdy neodpustil. Je sice pravda, že Mardukovi kněží nahlas odříkávali litanie, v nichž po jménu každého boha následoval refrén „je Mardukem slunce… země… ohně… měsíce…“, ale směli si to dovolit, jen pokud se jednalo o bohy babylónské. Tvrzení, že všichni bohové jsou pouze různými vtěleními Marduka, vyvolávalo hněv v chrámech a v mnoha městech vedlo k pouličním bouřím. Jenže mocní kněží z Esagily tyto protesty ignorovali. Něco jiného však bylo ponižování oficiálního náboženství vládců impéria. Kdyby se o tom král Xerxés, anebo i jen satrapa dozvěděli, Mardukovi kněží by za svoji opovážlivost draze zaplatili.

„Vstup,“ rozkázal hlas.

Člověk v kapuci ucítil, jak ho někdo uchopil pod paží a vede tmou. Ještě několik schodů, a do očí mu padlo ostré světlo. Současně mu nějaké ruce stáhly kapuci. Světlo náhle zhaslo a otevřely se dveře vedoucí do malého sálu. Stál tam jeden z velekněžů.

„Buď pozdraven, důstojný pane, v posvátném příbytku Mardukově. Následuj mě. Ctihodný Šamašerib čeká.“

Kněz vedl svého hosta dlouhou a točitou chodbou. Míjeli různé sály a chodby, některé mířily dolů, jiné strmě stoupaly nahoru. Host už dávno ztratil představu o tom, kde se nachází. Konečně vešli do velké místnosti osvětlené kahánky s hořícím sezamovým olejem. Uprostřed, u dlouhého stolu, v křesle s vysokým opěradlem seděl na čestném místě vrchní velekněz Šamašerib ve společnosti pěti mužů v šedých pláštích s kapucemi.

„Vítej, důstojný Kalbue,“ odpověděl velekněz na hlubokou poklonu příchozího, „ještě čtyři osoby, a budeme všichni.“

Kalbu, jeden z nejbohatších babylónských kupců, se zvědavě rozhlédl. Znal všechny muže sedící u stolu. Byli tam dva členové rady starších, spravující město, setník městské stráže jménem Belšimani a velekněz jednoho z četných Mardukových chrámů.

Zakrátko se dostavili zbývající účastníci noční porady. I oni patřili k předním občanům města. Když celá společnost usedla ke stolu, Šamašerib pronesl krátkou modlitbu a řekl:

„Pozval jsem nejváženější osoby celého Babylónu, neboť se domnívám, že nadešel čas, o němž snili a na nějž čekali naši otcové. Nadešel čas činů."

Kněz se na chvíli odmlčel, ale nikdo nepronesl jediné slovo.

„Mnohé se v poslední době v perské říši změnilo," pokračoval. „Zemřel Dáreios, velký a moudrý král. Vládl železnou pěstí. Nyní je všechno jinak: na trůn usedl Xerxés, král slabý a neschopný. Porobené národy čekají na příležitost, aby se zbavily perského jařma. Řecké státy se touží pomstít za Mílét, který Dáreios zničil. Jakmile přijde z Babylónu signál, povstanou všechna města v celé perské říši. Za nimi bude následovat Egypt, Libye, Frýgie a další země. Xerxovi zůstane jediná možnost: vrátit se do stepí a stát se tím, čím byli jeho předkové – pastevcem koní!"

Po této urážce jeden z mužů u stolu neklidně pohlédl směrem ke dveřím. Šamašerib si toho všiml:

„Jsme zde mezi svými. Žádné nepovolané ucho nenaslouchá ani u těchto dveří, ani za stěnou. Každý může říkat, co si myslí a cítí."

„V Babylónu je v poslední době nezvykle mnoho vojáků," řekl Kalbu.

„Sebranka ze všech koutů světa," mávl velekněz přezíravě rukou. „Koneckonců, povstání nezahájíme ani dnes, ani zítra. Sešli jsme se poprvé, abychom probrali situaci a rozhodli se k přípravám. A ty mohou trvat i celá léta. Čas hraje pro nás: čím déle bude Xerxés vládnout, tím se jeho hloupost a neschopnost stanou každému zřejmější. Jeho chyby povzbudí jeho nepřátele."

„Je mi známo," vmísil se setník Belšimani, „že se počet cizích vojáků v Babylónu brzy sníží. A to hodně. Sami Peršané mi to prozradili. Část oddílů bude převelena do Sipparu, část se má přemístit do bývalého sídla posledního babylónského krále Nabonida, do oázy Terna, kde se opět bouří arabské kmeny a přepadají obchodní karavany."

„Tím lépe pro nás," zaradoval se Šamašerib. „Xerxés už nebude mít možnost doplnit babylónskou posádku. Budou ho tlačit ke zdi jiné problémy."

„Jenže citadela má mocné opevnění a ovládá město," poznamenal kdosi z přítomných, jemuž se velekněžovy argumenty nezdály příliš přesvědčivé.

„Mohu vás ujistit," řekl vychloubačně Belšimani, „že citadelu dokážu dobýt za dvě hodiny; stačí, když využijeme moment překvapení!"

„Proč mezi námi není tartanu Sillaja?" padla náhle otázka.

„Sillaja," vysvětloval velekněz, „je synem chudého rolníka kdesi od Uruku. Z obyčejného desátníka se stal velitelem městské stráže. Za všechno vděčí Peršanům. Je takový člověk natolik důvěryhodný, aby se směl zúčastnit naší přísně tajné porady?

Kdo může zaručit, že se hned zítra nevydá do Sipparu a neprozradí všechno satrapovi, jen aby si vysloužil na Xerxovi odměnu? Proto jsem se rozhodl nezasvěcovat ho do našich plánů až do okamžiku, kdy dám signál ke vzpouře. Potom se ukáže, jestli je s námi, anebo zda stojí proti nám."

„Sillaja si získal velkou popularitu v celém Babylónu. Zvláště mezi městskou chudinou," poznamenal jeden z účastníků schůzky.

„Já se přesto domnívám," opakoval Šamašerib, „že by bylo chybou vyzradit mu naše tajemství předčasně. A co se té chátry týče, s ní si nelamte hlavu. Udělá, co budeme chtít."

„A my?"

„My jsme se zde dnes shromáždili proto, abychom přijali důležitá rozhodnutí. Jsem toho názoru," říkal velekněz téměř rozkazovacím tónem, „že musíme vypracovat plán příprav k boji. Vhodný okamžik

byl dobře vybrán. Bůh Marduk je s námi. Dává mi to jasně znát ve všech proroctvích a věštbách. Babylón, Mardukovo milované dítě, se opět stane tím, čím býval kdysi: největší mocností na světě. Kdo je proti tomu, co jsem řekl?“

Nikdo se neozval, nikdo se ani nepohnul.

„Děkuji vám. Byl jsem si jist, že se bůh Marduk ve svých dětech nezklame. A nyní k věci! Já osobně si vezmu na starost sledování kroků a myšlenek krále Xerxa. Jak v Ekbatanu, tak i v Súzách, a dokonce i v samotné Persepoli jsou věrní vyznavači Marduka, kteří mě budou informovat o každém králově činu a o poměrech panujících na jeho dvoře. Zlato Esagily dokáže otevřít ústa dokonce i Peršanům z nejbližšího králova okolí. Vyhrazuji si však právo osobně rozhodnout o okamžiku, kdy povstání vypukne. Domnívám se, že dva roky by měly na přípravu stačit.“

„A jaké úkoly budeme mít my?“ zeptal se obchodník Kalbu.

„Každý z vás vytipuje lidi, jimž se dá důvěřovat, a získá je pro naše hnutí. Z Esagily budete dostávat podrobné instrukce. Je totiž nutné postupně, bez toho, že bychom vyvolali nějaké podezření, shromažďovat zbraně. Pro případ obležení připravit velké zásoby potravin. Obratně popouzet obyvatelstvo proti Peršanům. Vypracovat strategické plány. To všechno vyžaduje čas a daleko více lidí, než sedí kolem tohoto stolu.“

„A co ostatní města a země?“

„S babylónskými městy nebudou žádné problémy. Místní kněží udělají, co jim přikáže bůh Marduk. Doporučíme jim, aby bez prodlení zahájili přípravy. Výbuch povstání ve všech městech naráz zparalyzuje perská vojska tak, že se stanou neschopná boje. Je třeba mít přitom na paměti, že hrozní a nebezpeční jsou pouze Peršané a Médové. Nájemní žoldáci – především řečtí – se dají snadno koupit a přetáhnout na naši stranu. Bojovníci z porobených národů se s radostí postaví po náš bok. Musíme zvítězit a zvítězíme, protože na naší straně stojí bůh Marduk!“

„Řekové jsou dobří vojáci,“ poznamenal Kalbu. „Nešlo by umístit do Babylónu řeckou posádku, aby v příhodné chvíli posílila naše řady? Ve městě je sice dost příchozích z Hellady, ale to jsou kupci, a ne vojáci.“

„Nápad je to dobrý, jenomže se nedá uskutečnit bez toho, že by se o něm dozvěděli Peršané,“ protestoval Belšimani.

„Při první zprávě o bojích v Babylónu,“ Šamašerib hovořil s neochvějnou vírou a sebejistotou, „povstanou všechna města na řeckém pobřeží jako jeden muž proti Xerxově nadvládě. Povstání zachvátí perské impérium jako oheň snop pšeničné slámy.“

„Máte nějaké kontakty s řeckými státy?“ zeptal se jeden z přítomných opatrně. „Snad by bylo vhodné uzavřít tajné smlouvy, abychom věděli, co můžeme od Řeků očekávat.“

„Mám dobré informace od kupců a kněží, které jsem do těch míst vyslal. A pokud jde o smlouvy, budeme o nich uvažovat, až nastane správná chvíle. Nezapomínejte, že musíme být nesmírně ostražití: i

Peršané mají všude své špehy a lidi podplacené zlatem.“

„A co Egypt?“

„V Egyptě panuje neustálý neklid a nenávist k tyranovi roste ze dne na den. Jsem si jist, že Egypt povstane proti Xerxovi bez meškání.“

„K válce je zapotřebí vojska. Jestliže neexistuje naděje, že bychom mohli použít oddíly řeckých žoldáků,“ zavrtěl hlavou Kalbu, „kde vezmeme vojáky?“

„Máme přece dobře vycvičenou a vyzbrojenou městskou stráž.“

„To je málo,“ povzdechl si kdosi. „Městská stráž je dobrá k zajištění pořádku ve městě, ale ne k válce s Peršany.“

„V Babylónu je dostatek mužů schopných nosit zbraň. Na Mardukovu výzvu povstanou desetitisíce.“

„Jenže desetitisíce potřebují zbraně a také se s nimi musejí naučit zacházet.“

„Marduk jim zocelí srdce.“ Šamašerib tvrdohlavě zpochybňoval všechna varování. „Vrhnou se na nepřítele jako lvi na ovce. Ostatně, vojenské záležitosti bude mít na starosti setník Belšimani, který je nejenom zkušený voják, ale navíc pochází ze starobylého rodu dávných velekněžů.“

Všechny pohledy se obrátily na setníka.

„Jádro naší armády budou pochopitelně tvořit příslušníci městské stráže,“ zahájil svůj proslov. „Každý z mých vojáků se stane setníkem nebo desátníkem. Bude nutné povolat do zbraně prostý lid. Už nyní vydám příslušné rozkazy, jak zajistit předběžný výcvik ve vojenském řemesle. Do chrámů musí vstoupit co nejvíce mladých mužů – aby to nevzbudilo podezření, budete je vydávat za šanguy. Tyto údajné kněze, pochopitelně pečlivě vybrané z důvěryhodných rodin, budeme cvičit buď přímo v chrámech, anebo za městem na církevních statcích. Také bohatí obchodníci, kteří si už dnes vydržují ozbrojené eskorty k ochraně karavan, musí rozšířit jejich počet. Ale nenápadně, postupně, aby Peršané nezačali něco tušit. Rovněž je nutné založit tajnou organizaci, vybudovanou podle šestkového systému.“

„Co to znamená?“ zeptal se jeden z účastníků porady.

„Každý člen spiknutí – a zpočátku chceme přijímat pouze vojenské osoby – si vybere pět lidí, kterým bude velet. Každý z pětice najde pět dalších spoluspiklenců… a tak dále. Tito lidé se nebudou navzájem znát. Každý smí vědět pouze o pěti ze své šestky a o pěti dalších, které sám naverboval. Takže i kdyby se Peršanům podařilo spiknutí odhalit, chytí nanejvýš dvanáct lidí. Zbytek, včas varovaný, se vždycky dokáže vyhnout zatčení.“

„Vynikající plán!“ zaradoval se Šamašerib. „Takhle můžeme potichu a nenápadně zorganizovat obrovskou armádu, která Peršana zničí. Marduk nám k tomu dopomůže!“

„Nápad, s nímž přišel ctihodný Belšimani, je opravu velice dobrý. Ale zvýšení počtu šanguů v chrámech a posílení ozbrojených eskort obchodníků,“ Kalbu uměl počítat, „vyžaduje nemalé výdaje. Kdo tyto náklady uhradí? Chrám Esagila?“

„Náklady bude nutné proporciálně rozložit na všechny,“ rychle odpověděl velekněz. „Předepíšeme poplatky kupcům, řemeslníkům, majitelům půdy. A také chudině a městu.“

„Město,“ protestoval kdosi z rady starších, „nemá možnost vyčlenit pro tyto účely ani dáreiku. Jsme pod přísnou kontrolou perských úředníků a ti mají neustálé výhrady i k výdajům na městskou stráž – prý jsou příliš vysoké. Od doby, kdy nás opustil kníže Azardad, daňové zatížení města nesmírně stouplo.“

„Mnoho kupců bankrotuje, protože nemohou platit daně, které Peršané stále zvyšují. Obávám se, že nápad získat od obchodnictva nějaké větší prostředky je předem odsouzený k nezdaru,“ dodal Kalbu.

„Peršané vztáhli svoji bezbožnou ruku i na příbytek boha Marduka,“ řekl Šamašerib vztekle. „Dříve bývaly chrámy osvobozeny ode všech poplatků. Dokonce i za zemi luku. Nyní musíme odvádět ohromné daně, a my v Esagile platíme ze všech nejvíc! Samozřejmě že v rámci našich možností určité prostředky pro válečné účely uvolníme, ale je vyloučené, abychom všechno financovali sami.“

„My také,“ dodal velekněz chrámu z Nového Města.

Účastníci schůzky velmi dobře věděli, že v podzemí. Esagily jsou nashromážděny nesmírné poklady. Věděli také, jak velikou péči kněží věnují pozemským statkům a s jakou lítostí se loučí s každým šekelem. Vždyť právě obava ze ztráty vlivu a finančních příjmů vedla kněze chrámu Esagila k tomu, že otevřeli babylónské brány králi Kýrovi. Poslední král Nabonid totiž podporoval kult boha Siny a chtěl ho učinit hlavní postavou babylónských božstev. A stejně tak nyní vládce chrámu Esagila mocným hlasem volal do boje s celou perskou říší, ale váhal sáhnout do měšce.

„Potřebnou částku jistě nashromáždíme," tvrdil, „buď tak, či onak. Nějak se to udělá. Tak jako setník Belšimani bude mít na starosti vojenské záležitosti, vezme do svých rukou péči o materiální stránku našeho spiknutí ctihodný Mardukate, který se dnes mezi nás nemohl dostavit, neboť odcestoval do Opisu."

Všichni přítomní dobře znali velekněze Mardukata, který spravoval pokladnici Esagily. A spravoval ji tak obratně, že přes vysoké daně a mimořádnou pokutu, kterou král Xerxés naposledy chrámu uložil, církevní majetek každým dnem rostl. Vždyť Esagila – to není jen jeden chrám s Mardukovou sochou. Jeho kněží vlastní i veliké statky v celé Babylónii a zabývají se obchodem s obilím a dalšími produkty, uloženými v prostorných skladech. V dílnách boha Marduka tisíce řemeslníků tkalo látky, šilo oděvy a vyrábělo snad všechno, nač si člověk vzpomene. Jejich práce nejenomže pokrývala potřeby chrámů a kněží, ale navíc umožňovala obchod s početnými zeměmi říše Achaimenovců, a dokonce i s dalekou Indií a národy Afriky. Při těchto transakcích Mardukate nejednou prokázal, že je lepším obchodníkem nežli mnozí kupci. A vůči dlužníkům byl nemilosrdný.

„Přirozeně že vrchní velení přebírám jménem boha Marduka já," prohlásil Šamašerib. „Vše, co jsem doposud učinil a co teprve učiniti míním, vychází z jeho doporučení. Až nastane čas, sám Marduk naznačí den, kdy zahájíme boj. Potom se Xerxova říše zhroutí a opět vznikne mocný Babylón.

A nyní vám děkuji za to, že jsme dosáhli jednomyslnosti a že jsme se sjednotili kolem velké věci. Odcházejte po jednom tak, jak jste přišli. Každý z vás opustí chrám jiným východem."

Šamašerib se účastníkům schůzky lehce uklonil a odešel ze sálu.

Několik mladších kněží vyprovodilo spiklence k východům. Každý z přítomných si plně uvědomoval, že přijatá rozhodnutí mají životní význam pro Babylón a celou Babylónii. Každý také doufal, že se velekněz Šamašerib ve svých kalkulacích nemýlí. Protože kdyby se dopustil chyby… Raději ani nemyslet, jaké následky by to mělo!

Chrám Esagila měl v životě Babylónu a jeho obyvatel takovou moc, že žádného ze spiklenců ani nenapadlo protivit se vůli hlavního velekněze.

7. POLITIK A FANATIK

Jestliže se nějaké porady zúčastní více než dva lidé a jestliže tito lidé následně přikročí k určitým činům, stává se požadavek přísného utajení čistou fikcí. Proto i usnesení noční schůzky v chrámu Esagila začala pronikat mezi široké vrstvy babylónského obyvatelstva.

Velitel městské stráže tartanu Sillaja brzy zjistil, že se ve městě začíná cosi podivného dít. Ostatně nejenom ve městě; rovněž mezi vojáky, jimž velel. Jakési schůzky, porady, šeptem pronášené narážky… Někteří důstojníci jako by přestávali brát jeho rozkazy na vědomí a daleko větší úctu nežli doposud projevovali setníku Belšimanimu.

Současně se po městě šířily nejrůznější pověsti a historky. Vyprávělo se, že chlapcům pasoucím u vodního kanálu krávy se zjevil sám bůh Marduk a předpověděl, že v nejbližší době ohněm sežehne všechny Peršany – včetně krále Xerxa. Jiné proroctví hlásalo, že nežli uplyne rok, zjeví se v Babylónu muž, který na svoji hlavu vloží Nabukadnesarovu korunu a vyžene uchvatitele.

Babylóňané nikdy neměli v lásce Peršany ani Médy, nyní však dav stále častěji dával najevo nenávist vůči perským obchodníkům. Vyskytovaly se útoky proti nim osobně, lidé ničili jejich zboží. V krčmách docházelo k hádkám a rvačkám s perskými vojáky. Výtržnosti měly za následek nové represe. Město jako by leželo na sopce.

Početné náboženské slavnosti vzrušenou atmosféru nijak neuklidňovaly. Právě naopak; v Esagile a dalších chrámech boha Marduka kněží ostře kritizovali a odsuzovali jednání Peršanů a těch, co s nimi spolupracovali. Mladší kněží přímo vyzývali ke vzpouře.

Sillaja se ze všech sil snažil nepokojům zabránit. Rozšířil počet hlídek procházejících ulicemi; v místech, kde byla atmosféra nejpodrážděnější – jako na bazaru či na nábřeží Purattu –, nechal vybudovat malé strážnice, v nichž neustále hlídkovali příslušníci jeho jednotek. Pomáhalo to však málo. Stráž buď nezasáhla vůbec, anebo byla úmyslně liknavá.

Sillaja byl příliš zkušeným vojákem – a léta ve velitelské funkci ho ledasčemu přiučila –, než aby uvěřil, že to vše je dílem čisté náhody. Domýšlel se, kde hledat ruku, jež vše řídila. Požádal proto o schůzku s vrchním velekněžem chrámu Esagila. Čekal na ni dlouho, několik týdnů. I to bylo příznačné. Dříve, když se chtěl s velekněžem Esagily setkat, byl přijat okamžitě. Tentokrát na něj Šamašerib stále neměl čas. Konečně však nadešel den audience.

Když tartanua přivedli do sálu, vrchní velekněz Esagily sotva odpověděl na jeho uctivou poklonu.

„Sedni si.“

Šamašerib vojákovi ukázal na nízkou stoličku a ani se ho nezeptal, jestli se nechce něčeho napít. Sám seděl v pohodlném, umně vyřezávaném křesle.

„Co tě ke mně přivádí?“

„Obava o Babylón.“

Šamašerib se usmál:

„Obavu o Babylón přenech nám, kněžím z Esagily. Ty jsi dostal od Peršanů jiné úkoly.“

„Nikoli od Peršanů, ale od velkého a moudrého Marduk-Nasira, jehož smrt dodnes oplakávám a jehož rozkazy věrně plním.“

„Od časů Marduk-Nasira,“ velekněz pohrdavě zkřivil ústa, „se v Babylónu i ve světě mnohé změnilo. Zemřel velký král Dáreios a jeho říši vládne malý král Xerxés. To je nesmírný rozdíl.“

„Nejsem odborníkem na rozlišování těchto velikostí. Vím jen, že Babylón vře. Není málem dne, aby se nemnožily demonstrace a protiperské výtržnosti.“

„Bohu Mardukovi se zjevně zalíbilo v takových činech. Nic se neděje proti jeho vůli. Až se mu zachce, jediným kývnutím prstu vyžene z celého Babylónu ty proklaté nájezdníky. Byl by nejvyšší čas…“

„Nemám v úmyslu rovnat se moudrostí svatým a důstojným kněžím. Jsem pouhý voják a vidím situaci jako voják.“

„A jakže ji vidíš?“

„Vidím, že může dojít k událostem, které budou mít strašlivé následky.“

„V Babylónu žije sotva hrstka Peršanů. I kdyby došlo k bojům, nemusíme se jich bát. Bude na ně stačit i tvoje stráž.“

„To je pravda. Jenže za tou hrstkou stojí celá perská říše!“

„Jakou má ta říše moc v porovnání s mocí boha Marduka? Kýros a Dáreios ujařmili mnoho zemí a mnoho národů. Všechny ty národy čekají na hodinu pomsty. Není vyloučené, že si Marduk přeje, aby to bylo jeho zamilované město, které tuto hodinu vyznačí. Až se všichni vrhnou na Peršany, jejich říše se zhroutí jako domky z rákosí, které si stavějí malé děti.“

„Toto můžeš říkat jen proto, nejdůstojnější Šamašeribe, že neznáš sílu Persidy[1]! Nikdy jsi neviděl její

[1] Persida – perské impérium

moc tak zblízka jako já. Král Xerxés může postavit armádu, v níž bude víc vojáků, než je cihel ve všech domech a hradbách Babylónu!“

„Toto vojsko pozvedne meč nikoliv na nás, leč na své utiskovatele. Plamen boje zažehne celou říši. Až povstane Babylón, povstanou současně ostatní města Babylónie. A jakmile zpráva o tom dojde do Egypta, vzbouří se i rozlehlý Egypt. Řekové čekají na příležitost, aby se mohli vrhnout na Persidu a pomstít zničený Mílétos, V každé satrapii porobené národy pozvednou zbraň!“

„Jak to můžeš vědět, nejdůstojnější?“

„Sám Marduk mi to prozradil. Nedá zahynout našemu městu.“

„Marduk je veliký. A přesto asyrští králové nejednou dobyli a zničili Babylón – například Sancherib, který nahnal do otroctví dvě stě tisíc synů a dcer Babylónu a tisíce a tisíce předních občanů města zavraždil.“

„Stalo se, neboť Marduk se rozhodl Babylón potrestat za jeho hříchy.“

„Zdá se, že za stejné hříchy na nás poslal Peršany.“

„Taková byla jeho vůle.“

„Nevím, jaká je situace v Egyptě a ve vzdálených satrapiích. Možná se tam připravují ke vzpouře proti Peršanům. Znám však Řeky. Dříve než pomstí Mílétos, vezmou si od Xerxa zlato a přitáhnou sem, aby vyloupili Babylón. Jsem si také jistý, že dojde-li k povstání, žádné z měst, dokonce ani nedaleká Borsipa, nás nebude následovat.“

„Budou! Marduk jim rozkáže a oni budou muset splnit jeho vůli!“

„Pokud by se tak stalo, perská armáda bez nejmenšího problému dobude jedno město za druhým. Nemáme totiž vojsko, které by se mohlo Peršanům postavit v poli.“

„I kdyby k tomu došlo, Babylón je nedobytný. Na jeho hradbách si ti slavní Peršané vylámou zuby!“

„V době, kdy je král Nabukadnesar stavěl, byly naše hradby jedním z divů techniky. Ale od té doby uplynulo více než sto let. Hradby nikdy nikdo neopravoval, Peršané to nedovolili. Podmílala je voda, následkem vlhka se cihly drolí a mění se v prach. Již dnes je většina našich opevnění v takovém stavu, že není zapotřebí velkých beranů, stačí obyčejná tyč s okovanou špicí anebo i kopí, aby se v hradbách vyhloubil otvor. Kdysi hluboké příkopy jsou zaneseny bahnem. Podle mého názoru – a já se v tom vyznám, protože jsem se zúčastnil obléhání nejedné pevnosti – postačí dva, nejvýš tři měsíce k tomu, aby dobře vycvičená armáda pronikla do města.“

„To se nikdy nestane! Marduk něco takového nikdy nepřipustí!“

„Kéž by tomu tak bylo…“

„Bude tomu tak!“ řekl Šamašerib s neochvějnou jistotou. „Xerxés je slabý král. Ještě nikdy nevyhrál žádnou válku…, dokonce ani bitvu. Říše se mu rozpadá pod rukama. Vím, co říkám, protože jsem na všechny strany rozeslal své lidi, kteří mě o všem informují.“

„Dovol, ctihodný Šamašeribe, abych ti vyprávěl jeden příběh,“ řekl Sillaja. „Ve velkém sumerském městě Lagaši panoval mocný král Eannatum. A tenhle král rozkázal ozdobit sál svého paláce obrazem orla. Jenže práce malířů se mu nelíbila. Sám proto vzal do ruky štětec a namaloval orla, třebaže o malbě neměl nejmenšího ponětí. Jak ten orel vypadal, není známo. Avšak dvořané obklopující krále viděli na zdi pouze to, co chtěl vidět král: překrásně namalovaného hrdého ptáka. Neděje se s tvými vyslanci něco podobného, ctihodný Šamašeribe? Možná že ti posílají takové tabulky, jaké toužíš dostávat?“

„Mluvíš, jako bys byl Peršan a nepřítel Babylónu,“ zasmál se zlostně velekněz.

„Toužím po svobodě a velikosti Babylónu. Jsem připraven obětovat za to život. Ale také si uvědomuji, jaké následky by mělo nezdařené povstání. Pro město – i pro chrám Esagila. Pro nás pro všechny!“

„Krákoráš jako sup nad zdechlinou. Jenže my jsme ještě nezdechli. Naopak – my nakrmíme supy Peršany! Jako to učinil onen král města Lagaš Eannatum s těly svých nepřátel a zvěčnil to na stéle supů.“

„Marduk-Nasir doporučoval rozvahu,“ přesvědčoval Sillaja velekněze. „Soudil, že musíme opatrně,

krok za krokem, znovuzískávat pozice obsazené Peršany. Využívat každou jejich slabůstku. Chápal však, že uplyne mnoho, mnoho let, možná dokonce celý život našeho pokolení, nežli se Persida stane tak slabou a vnitřně rozvrácenou, že bude možné vyhlásit jí otevřenou válku. Taková chvíle ještě nenastala, je daleko. Persida je největší mocností světa.“

„Je to kolos na hliněných nohách, jemuž vládne hloupý král.“

„To bych neřekl. Xerxés byl po mnoho let satrapou Babylónie a zemí tvořících dávnou Asýrii. Představil se jako energický administrátor. Opravil staré vodní kanály, vybudoval nové, zdokonalil státní správu…“

„Byl to neznaboh! Neváhal naložit na Esagilu ohromné daně. Za dávných babylónských králů chrámy žádné poplatky neodváděly.“

„Ještě jedno ti řeknu. Z dobrých zdrojů vím, že král Xerxés v této chvíli shromažďuje ohromnou armádu. Připravuje se k nové válce s řeckými státy. Tato armáda může kdykoliv místo na sever vyrazit k Babylónu. Xerxés sice sám neválčí, ale má dostatek slavných a v bojích zocelených vojáků.“

„Jestliže se vydá proti Babylónu, tak se mu armáda sama cestou povraždí.“

„Nepočítej s tím, Šamašeribe. Existuje něco, co tu armádu sjednotí a nadchne pro válku s námi.“

„Co, prosím tě?!“

„Poklady chrámu Esagila a ohromné bohatství, kterým je město proslulé. Ti žoldáci vědí, že Peršané dovolují, aby vojsko po tři dny loupilo dobyté město.“

„Mluvíš, jako kdyby Marduk neřídil naše kroky. Dal mi jasná znamení, že vítězství bude naše.“

„Nejednou už se stalo, že Marduk stál na straně silnějšího…“

„Nerouhej se. Pamatuj, kde jsi!“

„To není rouhání. Chci ti jenom připomenout historii. Jsi velice moudrý, Šamašeribe, měj však stále na paměti, že údělem člověka je mýlit se. Ještě jednou ti proto chci vysvětlit, že chybně hodnotíš jak krále Xerxa, tak i celkovou situaci perské říše. Nikdy ještě nebyla tak silná a neměla tak ohromnou, dobře vyzbrojenou a dokonale vycvičenou armádu. Co můžeme proti takové síle postavit? Dva tisíce příslušníků městské stráže? Lidi, kteří se sice vyznají ve vojenském řemesle, ale většinou už patří mezi veterány? Vyzbrojené navíc pouze lehkými zbraněmi?“

„Z vůle Mardukovy a na jeho rozkaz dostane každý babylónský muž zbraň a stane se vojákem, který lehce přemůže tři Peršany!“

„Nevěř tomu. Doby, kdy se Babylóňané chtěli a uměli bít, patří dávno mrtvé minulosti. Přesvědčil se o tom Baltazar, syn krále Nabonida, když jeho velká armáda prchla před hrstkou Kýrových vojáků pod Médskou zdí[1].“

„Tehdy si Marduk nepřál vítězství neznabohů Nabonida a Baltazara.“

Sillaja sklopil hlavu. Žádné rozumné argumenty nedokázaly přesvědčit tohoto zaslepeného fanatika.

„Ještě jednou tě zapřísahám, důstojný, při památce velikého Marduk-Nasira, neukvapuj se! Tisíckrát rozvaž každý svůj krok!“

„Marduk-Nasir byl starý člověk. Rozum mu nesloužil. Ohluchl a neslyšel hlas boha.“

„Jen jestli to, co ty, ctihodný, slyšíš, je skutečně hlas Marduka, a ne hlas démonů pýchy a falše!“

„Dost, tartanue Sillajo! Opakuješ kolem dokola stále to samé.“

„Kdybych mohl, opakoval bych to ještě tisíckrát.“

„Ale ne přede mnou.“

Šamašerib se zvedl z křesla na znamení, že audience je u konce.

„Nechť tě Marduk osvítí,“ poklonil se tartanu Sillaja vládci Esagily.

„Odejdi v pokoji. A nepokoušej se nám stavět do cesty, nebo budeš rozmačkán jako hrstka hlíny.“

„Buď klidný, Šamašeribe. Vím, že jsem ničím v porovnání s vaší mocí.“

[1] Médská zeď – opevnění postavené za babylónského krále Nabukadnesara k ochraně hranic s Médií

„A ať tě ani nenapadne jít s tím za Peršany. Beztak by ti nevěřili, protože nemáš žádné důkazy. A hlavně bys k nim nedošel. Bůh Marduk by navěky zastavil tvé kroky.“

„Ani toho se neobávej, velekněži, nepůjdu za Peršany. A nevyhrožuj mi smrtí. Příliš často jsem jí hleděl do tváře, než abych se jí ve stáří bál.“

„Odejdi tedy v pokoji.“

„Dnes nechám napsat a vypálit tabulku. Pošlu ji do Sipparu, satrapovi. Požádám ho, aby mě vzhledem k mému zdravotnímu stavu zprostil povinností velitele městské stráže.

Mám za městem kousek půdy. Usadím se tam a budu pěstovat ječmen…“

„To je nejmoudřejší, co můžeš učinit. A pamatuj, že tě už nikdy nechci v Esagile vidět. Leda jako poutníka, který se přichází pomodlit k soše boha Marduka a složit mu oběť.“

„Marduk ode mne vždy dostával a nadále bude dostávat patřičné dary.“

„Hovoříš o těch dvou dáreikách, co sis vypůjčil od bratrů Egibiů?“ zeptal se Šamašerib ironicky.

Sillaja se opět hluboce poklonil a odešel. Šamašeribova jízlivost a ironie se ho nedotkly. Vyděsil ho však obsah rozhovoru s velekněžem. Ten člověk směřoval nejkratší cestou ke katastrofě!

Pomalým krokem, se sklopenou hlavou, kráčel Sillaja Ulicí, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele. Bohužel, jestliže se ona hrstka šílenců a fanatiků kolem Šamašeriba nezastaví, brzy bude touto ulicí nepřítel pochodovat.

Jakmile se vrátil do Severního paláce, kde ještě stále sídlila městská stráž, Sillaja odeslal do Sipparu tabulku s žádostí o demisi.

8. BLESK Z JASNÉHO NEBE

Nikdo nevěděl lépe nežli Sillaja, že perská láska je podobná klínovým znakům psaným ne do hlíny, ale na vodu. Během své dlouhé vojenské služby tento zpočátku prostý voják nejednou viděl, jak velcí a slavní perští vojevůdci ztratili ze dne na den královu přízeň a byli rádi, když přišli jen o postavení a o majetek a vyvázli s holým životem.

Když se tedy na bývalého desátníka usmálo štěstí, Sillaja nepřestával myslit na to, že třeba hned zítra může jeho kariéra skončit. Ostatně sám Azardad, který ho velitelem městské stráže učinil, tartanua varoval, že osud obou je nejistý.

Na radu přátel se začal rozhlížet po něčem, co by mu mohlo zajistit budoucnost. Příležitost na sebe nedala dlouho čekat. Jeden z babylónských kupců chystal obchodní výpravu až do země Punt v Africe. Kupec měl hezký kus půdy s domem u jednoho z vodních kanálů mezi Babylónem a Sipparem. Nabízel svou usedlost poměrně lacino, aby co nejrychleji získal prostředky k výpravě. Sillaja sice požadovanou částku neměl, ale bankéři Egibiové, kteří se vždy snažili vycházet co nejlépe s významnými lidmi, mu nabídli půjčku na velice nízký a výhodný úrok.

Za několik let Sillaja úvěr splatil, a dokonce si ještě přikoupil trochu půdy. Na statku usadil svého starého spolubojovníka Ubartua, s nímž dlouhá léta bok po boku válčil v Sýrii a v Egyptě. Volba se ukázala šťastnou: stateček začal brzy vynášet.

Po odchodu z vojenské služby se Sillaja spolu se synem přestěhoval na venkov a sám začal hospodařit na vlastní půdě. Do Babylónu zavítal jen zřídka. Občas přijeli na návštěvu staří kamarádi a informovali ho, že ve městě dochází stále častěji k nepokojům. Řada bohatých kupců předvídavě zlikvidovala své obchody a přestěhovali se do jiných měst, neboť došli k závěru, že to bude bezpečnější jak pro jejich majetek, tak pro samotné životy. Jen Peršané jako by neměli o situaci přehled. Král Xerxés opět stáhl z Babylónu a jeho okolí několik vojenských jednotek.

Na Sillajovo místo velitele městské stráže byl jmenován setník Belšimani, který za povýšení údajně

zaplatil nebývalou částku dvou talentů[1] stříbra nejlepší ryzosti.

„To by mě zajímalo, kde Belšimani vzal takovou sumu?“ nemohl se vynadivit Ubartu. „Přece ho dobře znám. Chlubil se, to je fakt, že pochází ze starobylého rodu, ale loktem měl do kapsy hluboko. Dva talenty stříbra! Nejde mi to na rozum…“

„Nikdo přece neviděl, že by Belšimani satrapovi něco zaplatil,“ rozesmál se Sillaja. „O mně se také vykládaly nejrůznější historky a hlouposti.“

„Tohle není hloupost. Vím totiž naprosto jistě, že bankéři Murašuové[2] z Nippuru předali satrapově rodině v Ekbatanu hodnotu dvou talentů stříbra v dáreikách.“

„Belšimani se zřejmě domnívá, že se mu to vyplatí. Když bude velet městské stráži, za pár let se mu tyto výdaje vrátí i s úroky.“

Uplynuly dva roky poklidného života na venkově. Během té doby Sillaja učil svého syna ovládat všechny druhy zbraní. Starého bojovníka obzvláště potěšily výsledky, jakých Zukatan dosáhl v lukostřelbě – trefil se pokaždé, dokázal bezpečně zasáhnout i letícího ptáka.

Starý kněz boha Siny zase chlapci rozšiřoval znalosti písma a čtení. Na hliněných a dřevěných tabulkách, na svitcích papyrusu. Tento způsob psaní totiž právě přicházel v perské říši do módy.

Sillaja začal uvažovat o tom, že by se měl synovi porozhlédnout po nějaké nevěstě. Sedmnáct let – to už je čas založit vlastní rodinu.

Občas, velice zřídka, mu přišel dopis zdaleka. Kníže Azardad stále zůstával v královské nemilosti, seděl tiše jako myška ve své odlehlé satrapii. Jeho manželka, Kněžna Meherbanu, pobývala spolu s dětmi na osobní králův rozkaz v Ekbatanu. Oficiálně jako jedna z dvorních dam královny, ve skutečnosti jako rukojmí. Perští králové si tímto způsobem zajišťovali věrnost satrapů a vládců podrobených okolních státečků.

Bylo to v červenci, ve čtvrtém roce panování velkého krále Xerxa[3], když Sillajovi donesli zprávu, že se s ním chce jeden z velkých babylónských obchodníků setkat kvůli dodávkám pšenice. Cena, jakou kupec nabízel, byla výhodná a obilí se onoho léta pěkně urodilo. Sillaja však musel odejet do Babylónu, aby obchod dovedl ke zdárnému konci. Neměl k tomu valné chuti, protože červenec je v Babylónii nejhorším měsícem. Panují taková vedra, že vejce se ani nemusí vařit, stačí je vložit do horkého písku. Cestování v takovém žáru skutečně není nic příjemného. Ale obchod je obchod a Sillaja s věrným Ubartuem se vydali na cestu.

Neuplynul však ani celý den: kvečeru se Ubartu přiřítil na zpěněném koni nazpátek a už na prahu Zukatanovi zvěstoval tragickou zprávu: „Otec je mrtvý! Okamžitě musíme prchnout!“

„Co… co to povídáš?!“ vykoktal chlapec.

---

[1] dva talenty stříbra – asi 60 kg

[2] bankéři Murašuové – autentická jména nippurských bratrů-bankéřů, žijících v 6.-5. století př. n. l.

[3] ve čtvrtém roce panování krále Xerxa – v roce 482 před naším letopočtem

„V Babylónu na karumu se dva perští vojáci vrhli na tartanua Sillaju. Jeden z nich ho bodl dýkou přímo do srdce!“ drmolil Ubartu.

Vyděšený chlapec mlčel.

„Sám jsem smrt tvého otce viděl!“

„A ti vojáci…,“ zašeptal chlapec.

„Utekli. Nikdo se je neodvážil zadržet.“

„Musím do Babylónu!“

„Cože?!“

„Musím pomstít otcovu smrt!“ křičel chlapec.

„Zešílel jsi?“ zadržel ho Ubartu. „Na pomstu přijde čas. Teď si musíš zachránit život. A hned! Ten, kdo dal zabít Sillaje, nenechá naživu ani jeho syna.“

„Jak to myslíš: kdo dal zabít…“

„Viděl jsem muže, oblečené do perských vojenských uniforem. Nebyli opiti syrským vínem ani nevypadali, jako kdyby vypili příliš ječného piva. Docela určitě nevraždili z vlastní iniciativy ani je neposedli zlí démoni. Věděli, že Sillaja přijde na karum, čekali tam na něho, aby ho zabili. Tvůj otec se nejednou dostal do konfliktu se satrapou. I samotného krále si znepřátelil. Peršané mají dobrou paměť a dlouhé ruce.“

„Když před třemi lety král Xerxés pobýval v Babylónu, bohatě otce obdaroval. Byl s ním spokojený. Zato kněží z chrámu Esagila ho nenáviděli!“

„Já vím jen jedno: musíme utíkat a nesmíme ztratit ani okamžik. Každou chvíli sem mohou vpadnout vrazi tvého otce hledající syna.“

„Kam prchneme před Peršany? Celé měsíce pojedeš, a přece se nedostaneš na hranice říše.“

„Už jsem na to myslel,“ řekl Ubartu rozvážně. „Utečeme do Borsipy. Bydlí tam můj příbuzný, kupec, za městem má kousek půdy. U něho se skryjeme a přečkáme bouři.“

„Nikam nepojedu,“ řekl Zukatan tvrdě. „Musím přece otce pohřbít. Je to má povinnost.“

„Lidé odnesli tartanuovo tělo do chrámu Esagila. Ten hrozný a neslýchaný zločin vyvolal ohromné pobouření. Sám jsem viděl, jak dav pronásledoval prchající perské kupce.

Nu, čas kvapí, chystej se na cestu.“

Zukatan ještě chvíli váhal, ale nakonec musel uznat, že Ubartu má pravdu.

„Pojedeme na koních?“ zeptal se.

„Ne. Vezmeme si dva osly. Přepravíme se přes kanál.“ Bylo znát, že Ubartu má dokonale promyšlený plán. „V hustém houští přečkáme do rána. Potom pojedeme podél kanálu směrem od Babylónu, překročíme kousek pouště a po břehu dalšího kanálu se dostaneme až k řece Puratt. To už budeme u Borsipy. Do města vstoupíme jižní bránou, cestou vedoucí z Uniku. Nemyslím, že by někoho napadlo, že pojedeme do Borsipy. Spíše si budou myslet, že se skrýváme v nepřehledném Babylónu.

A teď se rychle přichystej na cestu. Já se postarám o proviant, vezmu kožené měchy na vodu, všechno stříbro, které najdu, a trochu šatstva. Sloužícím řeknu, že v souvislosti s otcovou smrtí jedeš do Babylónu.“

Před soumrakem vyrazili. Sotva jim budovy statku zmizely z očí, Ubartu zabočil z cesty směrem ke kanálu. Našli malý můstek, po němž se dostáli na druhou stranu, a po nějakém čase dojeli k rozlehlému ostrovu, porostlému houštím a tamaryškem. Na dohled se táhl háj vysokých datlových palem. Byla už tma.

„Tady se zastavíme,“ rozhodl Ubartu. Přivázal osly ke stromu a ze dvou rohoží připravil provizorní lůžko.

„Pověz mi teď podrobně, jak otec zemřel.“

Zukatan se stále nedokázal smířit se strašlivou skutečností.

„Tartanu šel po karumu k domu obchodníka, s nímž se měl setkat. Následoval jsem ho ve vzdálenosti několika kroků. Proti nám šli dva perští vojáci. Jeden z nich Sillaju zastavil a na něco se ho ptal. Zatímco s ním tartanu hovořil, druhý voják bleskové vytáhl dýku a vrazil ji tvému otci do prsou. Oba Peršané potom utekli. Nikdo je nepronásledoval, protože nikdo nebyl ozbrojen a oni kolem sebe mávali meči. Vběhli do nějaké postranní uličky a zmizeli.“

„Otec byl… na místě mrtvý?“

„Když jsem se k němu sklonil, už nežil. Klečel jsem u jeho těla a plakal jsem. Kolem se shromáždil dav. Lidé poznali tartanua. Začali křičet: ‚Peršané zabili Sillaju!‘ Vypukla panika, prodavači začali uklízet rohože a zboží. Dav každým okamžikem rostl. Někdo vykřikl: ‚Do Esagily!‘ Z rákosových rohoží udělali provizorní nosítka, položili na ně tvého otce a v průvodu ho nesli do chrámu. Cestou křičeli: ‚Smrt Peršanům! Bijte Peršany!‘ Než jsme došli ke chrámu, shromáždily se na náměstí před ním tisíce lidí. Sillajovo tělo přenesli na nejposvátnější místo chrámu, Ekur, ke vchodu do svaté kaple. Sám velekněz Šamašerib promluvil k lidu. Chválil tvého otce a říkal, že bůh Marduk tento zločin pomstí a potrestá podlé vrahy.“

„Po celou dobu jsi byl u otcova těla?“

„Ne. Před chrámem se shromáždilo tolik lidí, že jsem se nemohl protlačit dovnitř. Ale viděl jsem a slyšel všechno. Šamašerib dále řekl, že Sillaja byl věrným synem boha Marduka, a slíbil, že mu uspořádají slavný a krásný pohřeb. Část lidí stála a poslouchala velekněze, ale mnozí se vrhli na domy a paláce Peršanů, rabovat. Lidé také říkali, že když se městská stráž dozvěděla o zločinu, vojáci napadli perskou posádku v citadele. Sám jsem slyšel zvuky boje, přicházející od Ištařiny brány.“

„Vojáci z městské stráže otce opravdu milovali… jeho vražda je musela pobouřit.“

„V tu chvíli jsem si vzpomněl na tebe. Bylo mi úplně jasné, že zločin byl naplánovaný předem. Peršané se rozhodli Sillajovi pomstít za všechno, co učinil pro naše město. Obával jsem se, že se nespokojí s jednou vraždou, že budou chtít i synovu hlavu. Odešel jsem z náměstí před chrámem a běžel k jižní bráně. Naštěstí byla otevřená, a navíc ji nikdo nehlídal. Celý den jsem štval koně a současně vymýšlel plán útěku.“

„Ale co proti mně mají otcovi vrahové…?“

„Copak neznáš Peršany? Když se jim někdo znelíbí, vyvraždí celou jeho rodinu, aby nikdo nezůstal naživu a nemohl se pomstít. Ostatně… Zukatane, otoč se! Podívej se k severu!“

Chlapec se ohlédl. Tam, kde stával jeho dům, se rozlévala rudá, rychle mohutnějící záře.

„Náš dům hoří!“ vykřikl zoufale.

„Utekli jsme právě včas! Tady nás nebude nikdo hledat. Lehni si a pokus se usnout. Můžeme klidně spát, potřebujeme odpočinek. Jakmile hvězdy zblednou, opět vyrazíme.“

Muž musí ovládat své city. Nesmí dát najevo ani přílišnou radost, ani žal. Zukatan se považoval za opravdového, dospělého muže a v Ubartuově přítomnosti se snažil potlačit své zoufalství. Sotva však starý voják usnul, ze Zukatanových očí vyhrkly slzy. Tak náhle a nečekaně ztratil milovaného otce a spolu s ním všechno, co doposud tvořilo jeho celý svět. Zůstal sám…

Za šírání Ubartu chlapce probudil.

„Vstávej, čeká nás dlouhá cesta. Než nastanou polední vedra, musíme za sebou mít co nejdelší kus cesty a musíme také najít místo, kde by bylo alespoň trošku stínu. Až slunce přestane pálit, znovu se vydáme na cestu a pojedeme až do pozdní noci.“

Celou dobu je cesta vedla po břehu zavlažovacího kanálu. Protože bylo už po žních, na polích nikoho nepotkali. Když slunce začalo pražit a další pochod by byl příliš vyčerpávající, Ubartu usekl několik silných rákosových stvolů a udělal z nich konstrukci, na kterou položil větvičky a přikryl je rákosovými listy. Teď už stačilo podepřít tuto stříšku dvěma silnými kůly a postavit šikmo proti slunečním paprskům, aby vznikl zastíněný prostor, kde si dva muži mohli odpočinout. Oslové, které nespoutali, protože nebylo

nebezpečí, že by utekli, zašli do rákosí a lehli si na vlhkou půdu.

Ubartu vytáhl z mošny ječné placky.

„Musíš jíst, nebo cestu nevydržíš. Od včerejška jsi neměl v ústech.“

„Nemám hlad.“

„Přesto se musíš najíst. A také si odpočinout před dlouhou cestou.“

„Pojedeme opět podél kanálu?“

„Ne. Pustíme se přes pole a dostaneme se na okraj pouště, či spíš stepi, ve které už slunce spálilo všechny jarní rostliny. Tam přenocujeme a zítra ráno step přejedeme, abychom se dostali k dalšímu kanálu. Potom už půjdeme stále po břehu kanálu.“

„Myslíš, že nikoho nepotkáme?“

„Ve stepi snad ne. Ale v okolí kanálu je několik usedlostí země luku. Tam se také rozkládají statky velkých pánů a církevní majetky. Doufám, že nás nikdo nepozná. Kdyby se někdo vyptával, řekni, že jedeme z Opisu do Uruku, abychom se poklonili bohyni Naně, paní města. A teď spi!“

Zukatan, unavený pochodem a vyčerpaný tragickými zážitky předchozího dne, tentokrát usnul, jako když ho do vody hodí. Když ho Ubartu probudil, slunce už za sebou mělo větší část své nebeské pouti a jeho paprsky zeslábly. Chlapci se vrátila chuť k jídlu. Rychle snědl dvě placky a hrst datlí. K pití byla jen voda z kanálu.

„Do této chvíle jsme se vezli na oslech,“ řekl starý voják, „nyní půjdeme pěšky a oslové ponesou měchy naplněné vodou. Každé zvíře čtyři. Voda nám musí vystačit na dnešní večer a na celý zítřejší den. A půjdeme v slunečním žáru stepí, kde nenalezneme ani stín, ani místo k odpočinku. My i oslové proto musíme mít dostatečnou zásobu vody.“

Ubartu naplnil chladnou vodou osm měchů, vyrobených z beraních koží tak pečlivě, že neměly ani jednu dírku a otvory po hlavách a nohách byly staženy pevnými stehy a zamazány asfaltem. Když do nich načerpali vodu, nevytekla ani kapka. Měchy se také daly nafouknout vzduchem a potom na ně položit desky z palmového dřeva nebo rohože z tlustých rákosových prutů – tak vznikl kelek čili vor sloužící k přepravě obilí nebo převozu lidí. Babylónské, médské a později i perské armády používaly keleky dokonce i k přepravě vojáků přes široké řeky.

Naložili břemena na osly, vzali je za uzdy a pustili se tentokrát přímo na jih. Jak se vzdalovali od kanálu, pozorovali, že obdělaná pole rychle mizí. Namísto nízkého křoví s pichlavými větvičkami zde rostly datlové palmy, jejichž zelené chocholy viděli už zdálky, ještě od kanálu.

Pod nohama se namísto vyschlé trávy objevil tmavý, téměř černý písek. Cesta se stávala čím dál únavnější. Konečně dal Ubartu znamení k odpočinku. Napojili osly, spoutali je a zvířata si začala hledat potravu na sluncem vysušené zemi.

„Nejsou zde divoká zvířata?“ zeptal se Zukatan.

„Ne. Kdysi se zde vyskytovali lvi. Teď však na ně narazíš už jen v poušti. Můžeme klidně spát. Ale přikryj se pláštěm, protože v noci, hlavně k ránu, je velice chladno.“

Ubartu opět Zukatana probudil ještě před svítáním.

„Vstávej a rychle si něco sněz. Osly jsem už přivedl a dal jsem jim pít. Musíme urazit co největší kus cesty, dokud je chládek.“

Zpočátku šli poměrně rychle. Avšak slunce začalo připalovat a jejich pouť se stávala obtížnější. Nohy se bořily do sypkého písku, teplota vzduchu stoupala, půda pod nohama se rychle rozpálila. Ubartu však nechtěl o nějakém odpočinku ani slyšet.

„Tady si síly neobnovíš,“ vysvětloval. „V takovém žáru je lepší jít a jít, třebas pomaličku, než odpočívat na slunci. Znám to moc dobře, nejednou jsme s tvým otcem pochodovali přes poušť v Sýrii, v Egyptě a v Libyi.“

„Jak se v takovém žáru může vojsko přemísťovat bez vody?“

„Napřed jdou speciální oddíly, které vezou veliké hliněné džbány s vodou. Ve vzdálenosti půldenního pochodu jsou džbány zakopány do písku. Teprve potom vyrazí hlavní jádro armády. Pochod je propočten tak, aby přestávky vycházely na místa, kde je uskladněná voda. Vždy jednou za několik dnů vojáci dorazí do nějaké osady a tam si odpočinou. Nepřítel to věděl a předtím, než oázu opustil, zasypal studny a vodní zdroje. Speciálně vyškolení vojáci je museli před příchodem hlavních sil vyčistit. Tady ovšem podobné problémy neexistují, protože celou oblast mezi řekami Puratt a Idiglat protínají zavodňovací kanály."

„Je to strašně vyschlá a chudá země," Zukatan se rozhlédl kolem sebe.

„Ano, půda je zde sice stejná jako v okolí kanálů, ale nedostatek vláhy způsobil, že ji slunce vysušilo na temný prach. Když zjara zaprší, step se na dva měsíce změní v zelenou louku. Později ji sluneční žár spálí, rostliny uhynou a větry přiženou hory písku, který všechno zasype."

„Kdyby se kanály propojily dalšími, příčnými, voda by se dostala až sem."

„Určitě. Potom by i poušť rodila pšenici a ječmen. Před věky prý takové kanály existovaly. Zničily je však války. Bohatí pánové a chrámy neustále rozšiřují své statky a nakonec nemají dost prostředků k osévání všech ploch a k péči o zavlažovací systém. Tak se stává, že dříve obdělávaná země se opět změní v mrtvou poušť."

Slunce stoupalo po nebi stále výš a žár se stával nesnesitelný. Přesto se malá karavana, složená ze dvou mužů a dvou oslů, dál brodila pískem pouště a s vysilující námahou překonávala horký, sypký prach. Čas od času se zastavili. Muži otevřeli měchy a osvěžili si ústa teplou, sluncem zahřátou vodou. Dali napít i oslům a opět šli dál.

Bylo již dlouho po poledni, když Zukatan na obzoru spatřil nízkou zelenou linii.

„Vidím křoví!" vykřikl. „Blížíme se ke kanálu!"

„To není křoví, to jsou vrcholky vysokých datlových palem. Dělí nás od nich ještě mnoho hodin cesty. Nejhorší však máme za sebou, protože teď už se začne ochlazovat."

Přidali do kroku. Dokonce i zvířata, jako kdyby viděla chocholy palem vynořující se daleko před nimi, bez popohánění zrychlila, až je museli zadržet.

Konečně se dostali ke břehu. Lidé i zvířata se vrhli do vody a dlouho si dopřávali osvěžující koupel.

Přenocovali v palmovém háji. Pod stromy ležely hromady plodů setřesených větrem. Ubartu se Zukatanem proto nemuseli ulehčovat mošně, dostatečně se najedli sladkých datlí. Ani oslové se nenamáhali s hledáním jiné potravy.

Následujícího jitra se vydali na cestu. Brzy narazili na vesničany, kteří za pomoci silného řemene obratně šplhali na palmy a trhali datle. Další na zemi plody sbírali do velkých košů upletených z rákosí.

„Buďte pozdraveni, nechť vás Nabu ochraňuje," přivítali rolníci pocestné. „Odkud a kam jdete?"

„Z města Opis, poklonit se bohyni Naně v Uruku," vysvětloval Ubartu. „Je před námi ještě dlouhá cesta."

„Dlouhá a nebezpečná," potvrdil jeden z vesničanů. „Moudře jste učinili, že jste si vybrali cestu kolem kanálu, a ne po silnici."

„U vody je chladněji."

„Tak, tak, chladněji – a bezpečněji. Zlé časy nastaly."

„Co se stalo?"

„Prý v Babylónu zabili nějakého krále… anebo důležitého kněze. Peršané ho zabili. Lidé se moc rozzlobili, utloukli spoustu Peršanů, kupců a vojáků. Zbytek z města utekl. Prchající vojáci zabíjejí každého, kdo jim přijde do cesty. Pálí usedlosti i celé osady. Objevili se i jiní lupiči, o nic lepší těch perských. U nás je zatím klid, ale v noci všichni muži hlídají se zbraněmi. I ve dne stavíme stráže, aby nás nikdo znenadání nezaskočil. Když nastane noc, je v dáli vidět záře požárů."

„Ale tady, u kanálu, snad nebezpečí nehrozí?"

„Ne. Můžete jít s pokojem. Zanedlouho se dostanete do naší vesnice, a za ní, tři hodiny cesty, leží

další. Ani tam se snad lupičské tlupy zatím nepřiblížily.“

V druhé vesnici přenocovali. Střechu nad hlavou jim poskytl kněz maličké kaple boha Nabua. Čím více se blížili k Borsipě, tím byl kult tohoto boha rozšířenější. Kněz měl trochu víc zpráv. Vysvětlil svým hostům, že v Babylónu vypuklo povstání, vyvolané vraždou jakéhosi vysoce postaveného pána. Po dva dny ve městě a v jeho bezprostředním okolí probíhaly boje s perskými oddíly; ty byly nakonec rozprášeny a zachránily se útěkem buď do Sipparu, kde sídlil perský satrapa, anebo směrem k Borsipě, kde však podle knězových slov zatím panuje naprostý klid.

„A co se nyní v Babylónu děje?“ zeptal se Ubartu, aniž kaplanovi slovem naznačil, kdo jsou.

„Nevím. Nikdo od nás ani nikdo z Borsipy v Babylónu nebyl. Cesty jsou příliš nebezpečné, než aby někdo takovou pouť riskoval. Ani vám neradím, abyste se v této době pokoušeli dostat do Uruku. Raději vyčkejte, až se situace vyjasní.“

„Ale do Borsipy se dostaneme?“

„Ano. Je to půldenní pochod. V těchto místech, ležících stranou od hlavní silnice, panuje klid. Velitel perských oddílů umístěných v Borsipě vyslal na všechny strany hlídky, aby pochytaly potulující se perské vojáky a odvedly je do města.“

„To není špatný tah. Aspoň posílí svoje jednotky,“ zamyslel se Ubartu.

„To je pravda,“ souhlasil kněz, „ale současně tím zajistí klid v celém okolí. Také u nás byla včera jedna taková patrola.“

„Neloupili?“

„Loupí pouze babylónští dezertéři a také místní lotříci, kteří využili příležitosti. Samozřejmě, museli jsme hlídku napojit a nakrmit a dát i pár šekelů na zpáteční cestu, ale jinak se chovali dost slušně. Pouze Hannanovi sebrali vykrmeného berana.“

„A v Borsipě je klid?“

„Neslyšel jsem, že by se tam něco dělo.“

„Městské brány jsou otevřené?“

„Ještě včera otevřené byly. Zavírají se až před soumrakem a mají je obsazeny Peršané. Jejich hlídky patrolují i v ulicích.“

„Jiné perské oddíly poblíž nejsou?“

„Nikdo o nich neslyšel, nikdo je neviděl. Pokud jsou, pak nejblíž v Uruku.“

Druhého dne, krátce po poledni, se Ubartu se Zukatanem octli před jednou z městských bran Borsipy. Byla otevřená, ale zadržela je perská hlídka.

„Odkud a kam jdete?“

„Jsme z města Opis,“ vysvětloval Ubartu, „cestujeme ke svaté soše bohyně Nany v městě Uruku, abychom ji poprosili o úrodnost našich polí. V Borsipě žije můj příbuzný, kupec Pulu. Chceme ho navštívit.“

„To jste si tedy vybrali čas na cestu!“ zašpičkoval velitel hlídky, ale nakonec je bez problémů pustil do města.

9. V KLIDNÉ BORSIPĚ

Jak se slušelo a patřilo na správného Babylóňana, kupec jménem Pulu se nikterak nedivil, když spatřil svého příbuzného Ubartua, třebaže se už řadu let nestýkali. Pulu se dokonce ani nezeptal, kdo je onen druhý host, ale odvedl oba návštěvníky do místnosti, kde se mohli po cestě umýt a natřít vonnými oleji. Když se osvěžili a upravili, čekalo je jídlo a studené nápoje.

Pohostinný kupec dlouho hovořil o počasí, že slunce je onoho roku nezvykle

horké, vzpomněl dobré úrody pšenice a konstatoval, že datle jsou letos neobyčejně velké a sladké. Bůh Nabu je na své město laskavý. Jeho chrám byl nedávno krásně opraven: skutečně stojí za pozornost. Hned zítra se na něj musíte jít podívat! O událostech v Babylónu nepadlo ani slovo. Teprve když pocestní ukojili hlad a žízeň, Pulu se jakoby mimoděk zeptal:

„Drahý a veleváženýbratranče Ubartue, cože tě přivedlo k mému prahu?“

„Tento mladý muž,“ řekl Ubartu otevřeně, „je Zukatan, syn tartanua Sillaji, mého bývalého velitele a přítele.“

„Toho, jehož Peršané v Babylónu zavraždili?“

„Ano, právě toho. Měl jsem obavy, že by podlí vrazi mohli chtít zavraždit i syna, proto jsme utekli. A přibyli jsme sem, do Borsipy.“

„Jsem velice poctěn, že mohu ve svém skromném domě hostit syna tak vzácného muže, jakým byl tartanu Sillaja. Zde budete v bezpečí. A pokud by bylo třeba uprchnout, půjdu s vámi. Člověk dnes neví, co ho čeká. Časy jsou velice nejisté.“

„Cestovali jsme pouští. Netušíme, co se v Babylónu děje.“

„Mám jisté informace od známého kupce, který předevčírem přibyl z Babylónu do Borsipy.“

„Řekni nám všechno, co víš.“

„Jistě víte, že tartanua Sillaju zabili na karumu…“

„Byl jsem svědkem tohoto podlého zločinu, ale nemohl jsem mu zabránit.“

„Takový byl zřejmě úradek bohů,“ pokýval Pulu hlavou.

„Sillajovo tělo odnesli do chrámu Esagila,“ pokračoval Ubartu, „jenže nevím, co se dělo dál, protože jsem se bál o Zukatana a spěchal jsem domů.“

„Z toho, co jsem se dozvěděl,“ odpověděl kupec, „vyplývá, že hněv lidu byl strašlivý. Začali zabíjet Peršany, rabovat jejich sklady a domy. Vojáci městské stráže zaútočili na citadelu a po krátkém boji dobyli tvrz a Hlavní palác. Žalostné zbytky perských oddílů v panice prchly Ištařinou bránou. Potom pálili a loupili všechno, co jim padlo pod ruku.“

„A co se stalo s tělem mého otce?“ zvolal Zukatan.

„Kněží z Esagily oblékli tartanuovo tělo do královského oděvu, natřeli vonnými mastmi a nejlepším olejem a poté veřejně vystavili. Po tři dny se všichni Babylóňané přicházeli poklonit památce tvého otce. Kněží přitom deklamovali:

‚Tartanu Sillaja odešel za svým předurčením v plné slávě. Bude pohřben na místě, které sám vyznačil, aby spočíval tam, kde touží jeho srdce. Z místa, kde bude spát, jej neodnášej, nenatahuj své ruce k místu onomu, abys činil zlo. Byl to člověk dobrý, statečný. Na toho, kdo by jej vyrval z tohoto hrobu, z domu, kde spočívá, na toho král, jeho pán, pohlédne s hněvem a neprojeví mu své milosrdenství.‘“

„Správně. Taková pocta Sillajovi náležela,“ řekl Ubartu spokojeně.

„Poté se odbyl pohřeb,“ pokračoval Pulu. „Skutečně královský pohřeb! Když se lidé tartanuu Sillajovi naposledy poklonili, bylo jeho tělo uloženo do sarkofágu z pálené hlíny. Víko uzamkly bronzové spony a k rakvi byla připevněna tabulka s kletbou proti každému, kdo by se ji pokusil otevřít. Za duši zemřelého byly obětovány hojné oběry před sochou boha Marduka.“

„Vskutku královský pohřeb!“ řekl Ubartu Zukatanovi. „Snad tě alespoň to trochu utěší. Tak důstojně byl pochováván snad jenom král Nabukadnesar.“

Chlapec si kradmo setřel slzy. Oba muži se tvářili, že si toho nevšimli.

„A co se děje v Babylónu nyní?“ vyptával se dál Ubartu.

„Každý říká něco jiného. V Borsipě pobývá řada uprchlíků z Babylónu. Vyprávěli, že ve městě panuje anarchie. Strach vyjít na ulici. Jsou rádi, že se živí dostali až k nám. Nemálo je mezi nimi takových, co utekli v poslední košili a ve městě nechali celý svůj majetek. Peršané slibují, že velký král přitáhne s ohromnou armádou a vzbouřené město vymaže z povrchu zemského.“

„Chápu," řekl Ubartu.

„Můj známý tvrdí, že na začátku dav vyplenil pouze domy a sklady patřící cizincům. Došlo také k obětem na životech. Avšak městská stráž neměla větší ztráty, protože náhlý útok na citadelu Peršany zaskočil. Jakmile byli vyhnáni, ve městě opět nastal klid a pořádek. Kněží hlásají městu a světu, že Babylón navždy setřásl perské jařmo a že ve všech městech v Babylónii vypuklo povstání. Že se vzbouřil Egypt a řecká města. Že král Xerxés, nedůvěřující vlastním vojenským jednotkám, uprchl z Ekbatany do Súz a je připraven utíkat dál, až do své vlasti, Persidy. Řada satrapií se údajně také vzbouřila."

„Pokud se týká babylónských měst, nevím, jak situace vypadá, snad je to pravda," řekl Ubartu. „Ale na nějaké povstání v Egyptě a v řeckých městech moc nevěřím. Je to příliš daleko, než aby se tam už mohly dostat zprávy o babylónských událostech. Nevěřím také povídačkám o Xerxově útěku do Súz. Proč by to dělal? Ekbatana leží v Médii, Médové se docela určitě nevzbouřili, protože jsou nejbližšími pobratimci Peršanů. Vyznávají stejné náboženství a mají tatáž práva jako Peršané. Kromě toho krále obklopuje deset tisíc ‚nesmrtelných', nejlepších a nejlépe vyzbrojených jednotek celé armády. Král Xerxés proto nemá nejmenší důvod utíkat z Ekbatany. Ale já vím, že velký král Dáreios často pobýval v Súzách. Nechal si tam vystavět překrásný palác. Je proto možné, že se i Xerxés na čas do Súz přestěhoval. Odtamtud má blíž do své oblíbené Persepole."

„Myslím, bratranče, že máš pravdu. Nebyl jsem ani v Egyptě, ani v řeckých pobřežních městech, vím však, že i královská pošta, cestující na koních, rozestavených po celé trase, tam jede celé týdny."

„Kněží mohou používat posvátných věží zikkuratů. Znamení vysílaná od věže k věži umožňují během jediného dne předat zprávu, která by normálním způsobem putovala dlouhou řadu dní," poznamenal Zukatan. „V paláci mě naučili tyto znaky číst."

„Máš sice pravdu, ale zapomínáš, že zikkuraty stojí pouze v Babylónů. Bývávaly také v Asýrii, ale většina byla rozbořena během poslední války, která ukončila existenci asyrského státu," vysvětlil Ubartu. „Pochybuji, že by byly obnoveny."

„Peršané si dobře uvědomují, že se prostřednictvím zikkuratů dají velice rychle šířit a předávat zprávy," řekl Pulu. „Proto jakmile se v Borsipě dozvěděli o babylónském povstání, místní velitel nechal zikkurat obsadit armádou a nepustí tam nikoho, dokonce ani kněze boha Nabua. Spojení s Babylónem tak bylo přerušeno. Nepochybuji o tom, že i v ostatních městech postupovali vojenští velitelé stejně."

„A vypuklo povstání skutečně v celé Babylónii, jak tvrdí kněží?" zeptal se Zukatan. „Vždyť v Sipparu má místní satrapa docela určitě silnou posádku."

„Nemám představu, jak to vypadá v Sipparu, v Opisu a ve městech ležících na sever od Babylónu," řekl kupec, „ale včera přicestovala do Borsipy velká kupecká karavana až ze Súz. Jak mají takové obchodní výpravy ve zvyku, objíždějí prakticky všechna města na jihu: prodávají zboží a kupují nové. Tito kupci byli i v Uru a v Uruku, a také v Nippuru a v Diblatu, který je od nás nejblíže. O událostech v Babylónu se dozvěděli teprve v Borsipě. Tvrdí, že všude na jihu je naprostý klid."

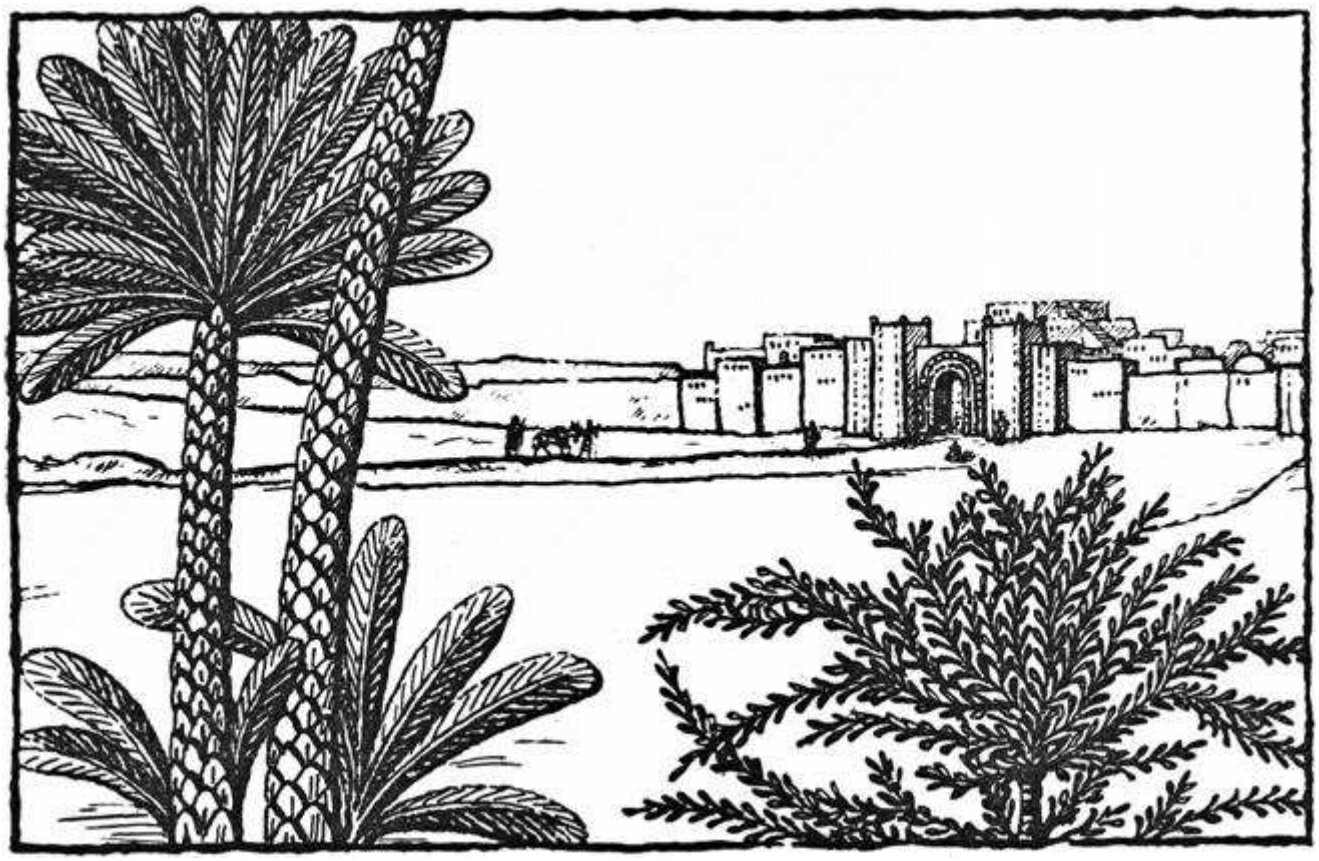
„Jedou do Babylónu?" ožil Zukatan. „Hned bych se k nim přidal!"

„Ať tě to ani nenapadne!" protestoval Ubartu. „Zůstaneme několik dnů v Borsipě a uvidíme, co se bude dít. Doufám, že se nám podaří pronajmout si nějaký pokojík."

„Neurážej mě, synu mého strýce!" rozzlobil se Pulu. „Vím, že můj dům je skromný a chudý, avšak místo pro dva muže a dva osly se v něm ještě najde. Zde budete bezpečnější než kdekoli jinde. Jinak souhlasím s tvým názorem, že nejsou důvody ke spěchu a že bude lepší počkat, co přinese nejbližší budoucnost."

„Je v Borsipě hodně perského vojska?"

„Peršané u nás vůbec nebyli. Posádkou zde ležel pouze malý oddíl z Elamu a ještě jeden, o něco početnější, pocházející z daleké Baktrie. Teprve v těchto dnech sem přitáhlo pár Peršanů, kteří se zachránili z babylónské citadely. Ovšem celkově je zde Peršanů velmi málo."

Zukatan, který se třásl na pomstu za otcovu smrt, vyhrkl: „Měli byste se také zbavit nepřátel jako Babylón!“

„My jsme Peršany do Borsipy nepozvali,“ pronesl Pulu rozšafně, „jako to učinili babylónští kněží, a proto je také nebudeme vyhánět násilím. Borsipu nikdy nevypálila ani nezničila cizí ani vlastní vojska, jako se to mnohokrát stalo Babylónu. Naše síla spočívá v tom, že žijeme v klidu, míru a ve shodě se všemi. Určitě bychom bez problému zlikvidovali tu hrstku Elamitů, ale co potom?

Na jejich místo přijdou vojáci z Babylónu. Také je budeme muset živit. Noví ochránci vždycky mají větší chuť k jídlu než ti předchozí. Osvobodí nás Babylón od daní? Spíš se zeptej, jestli nevypíše nové! Hůl přiléhá k sedláčkovu hřbetu vždycky stejně, bez ohledu na to, jestli ji drží perská nebo babylónská ruka. Pro jedny i pro druhé vždy zůstaneme občany druhé kategorie.“

„Ale Peršané jsou nájezdníci! Zabili naše krále, obsadili naši zemi,“ protestoval Zukatan. „Jsou to naši smrtelní nepřátelé!“

„Všechno, co říkáš, je svatá pravda,“ Pulu si zachovával klid rozvážného kupce. „Ale když už se toho bohové a kněží dopustili, je třeba se naučit s nepřítelem žít a svou situaci zlepšovat, a ne zhoršovat. Co z toho, že z Borsipy vyženeme cizí vojska? Co potom? Kdo se postaví na obranu našeho města, až Xerxés vytáhne proti Babylónu? Babylón má statisíce obyvatel, mezi nimi množství mladých lidí schopných vzít do ruky zbraň. Má také mohutné opevnění. Naše městské hradby jsou dobré leda k tomu, aby zadržely smečku toulavých psů, ale nehodí se k obraně před silným nepřítelem. Nikdy za moc nestály, a dlouhá léta už je nikdo neopravoval. Borsipa je malé město, nemůžeme si dovolit vydržovat najaté žoldáky ani vlastní vojsko, které by nás chránilo. A protože nemůžeme být bojovníky, musíme být dobrými diplomaty.“

„Máš pravdu,“ souhlasil Ubartu.

„V rámci našich možností," pokračoval Pulu, „jsme připraveni Babylónu pomoct: jak lidmi, tak i materiálně. Těm, kteří budou chtít bojovat proti Peršanům – a v našem městě se jistě takoví lidé najdou –, nebudeme klást překážky, a dokonce je zásobíme potravinami a zbraněmi. Ale to je všechno. Víc si nemůžeme dovolit.

Rád bych však věděl jedno: jestlipak ty, bratránku Ubartue, věříš ve vítězství Babylónu v boji proti celé perské říši?" Pulu se vážně zadíval na svého hosta.

„Především to bude záviset na tom, jak se začnou vyvíjet události," vyhnul se bývalý voják přímé odpovědi. „Jestliže Mardukovi kněží říkají, že se připravuje všeobecná vzpoura všech porobených národů a zemí proti Peršanům… v takovém případě by se Xerxés octl ve velice nepříjemné situaci. Předpokládám, že si kněží tyto informace nevycucali z prstu?"

„Jen aby svá zbožná přání nevydávali za skutečnost… Když král Nabopalasar rozpoutal povstání proti Asyřanům, měl pod svým velením armádu schopnou útočných akcí v poli, a kromě toho získal mocného spojence v osobě médského krále, jehož také začínala znepokojovat vzrůstající moc Asýrie. Proto se povstání mohlo zdařit…

Co však mají v této chvíli k dispozici Babylóňané?

Hrstku vojáků městské stráže a veterány, které se jim podaří zmobilizovat. Zbytek jsou buď dobrovolníci, anebo branci shromážděni při odvodech. Možná odvážní a plni nadšení – ale naprosto nezkušení, nevycvičení. Skuteční bojovníci se z nich nestanou mávnutím kouzelného proutku nebo modlitbou. Je třeba začít s jejich výcvikem, a to hodně rychle. Každý den prodlení nahrává Peršanům."

„Myslím, že se Babylón připravuje k obraně. Jeho opevnění, třebaže je už dlouhá léta nikdo neopravoval, mají ještě stále značnou obrannou hodnotu. Při skutečně rozhodné obraně budou tvořit jen těžko překonatelnou překážku. A pokud nebude mít několikaměsíční obléhání úspěch, docela určitě nahlodá morálku vojska složeného z příslušníků všech možných národů a možná jim do hlavy zaseje i myšlenku na vzpouru proti Peršanům."

„Kéž by se v Babylónu našel vojevůdce hodný odkazu velkého Nabopalasara," vzdychl kupec.

„Po tartanuu Sillajovi se stal velitelem městské stráže setník Belšimani," řekl Ubartu. „Znám ho docela dobře. Je to odvážný voják, mnoho viděl, mnoho zažil, hezkých pár krajíců chleba už snědl. Ve vojenském řemesle se vyzná. Nepochybuji, že právě on stanul v čele povstání…"

„Otec setníka Belšimaniho vždycky chválil," vmísil se do rozhovoru Zukatan.

„Něco jiného je být setníkem," řekl s jistými pochybami kupec Pulu, „a něco jiného je plánovat a řídit válečné operace proti tak mocnému protivníkovi, jakým je armáda krále Xerxa. Ale vidím, milí hosté, že jste unaveni dlouhou cestou. Potřebujete si odpočinout. Pojďte, ukáži vám váš pokojík. Už je připravený. Doufám, že budete mít dost pohodlí."

„Určitě víc než na poušti," rozesmál se Ubartu.

„Odpočívejte tedy v pokoji," hostitel se rozloučil hlubokou úklonou, „a nechť vás Nabu, bůh moudrosti, navštíví dobrou radou."

Nazítří, dostatečně odpočatí a posílení snídaní, kterou jim pohostinný kupec nechal připravit, se Ubartu se Zukatanem vydali na procházku po městě.

V Borsipě byl klid. Pravda, jisté vzrušení se ve vzduchu vycítit dalo, ale brány byly otevřeny dokořán a každý směl volně vcházet i vycházet z města. Pouze vojenské hlídky neustále procházely ulicemi, a k zikkuratu nikdo nesměl blíž než na vzdálenost deseti garů. Vojsko obsadilo svatou věž a dovnitř nepustilo ani velekněze boha Nabua.

Starý chrám Ezida však byl pohostinně otevřen. Oba Babylóňané v něm obdivovali Nabuovu stříbrnou sochu. V dalších prostorách chrámu zahlédli mladé šanguy, jak pracně ryjí klínové znaky do hliněných destiček. K chrámu boha Nabua, který byl bohem moudrosti a patronem písařů, totiž patřila i největší škola v celé Babylónii. Zukatan dosti dobře ovládl obtížné umění psaní a čtení a nyní s úsměvem

přihlížel, jak starý kněz prochází mezi žáky, radí jim a občas holí povzbuzuje příliš líného učedníka. Mladý muž si nemohl nevzpomenout na šťastné chvíle, které strávil v Hlavním paláci, kde na rozkaz knížete Azardada podobný kněz učil synky perských a babylónských velmožů – mezi nimi i jeho, Zukatana. I tam občas mívala rákoska hody.

Město bylo plné uprchlíků z Babylónu.

Většinu tvořili cizinci, ačkoliv by se mezi nimi našlo i dost rodilých Babylóňanů, především bohatých obchodníků a statkářů. Borsipa pro ně byla jen přestupní stanicí, zastavili se zde k odpočinku, aby pak pokračovali do Nippuru a Uruku, měst, která považovali za bezpečnější a v nichž chtěli vyčkat dalšího vývoje událostí.

Jak se zdálo, ne všichni Babylóňané sdíleli optimismus velekněze Šamašeriba a ne všichni věřili ve vítězství nad Peršany.

10. BOJ O MOC

Mezitím se situace v Babylónu nevyvíjela nejlépe. Poměrně snadno z města vyhnali Peršany, avšak mnohem těžší bylo odpovědět na otázku: a co dál?

Mohutné manifestace, v něž se změnily pohřební obřady za zavražděného tartanua Sillaju, nemohly zakrýt skutečnost. A ta nevypadala právě růžově. Ve městě vznikly tři vlády a ani jedna neměla v úmyslu podřídit se ostatním.

Rada starších se domnívala, že pokud má někdo právo vládnout, pak je to pouze ona. Vždyť jak za starých babylónských králů, tak i za perské nadvlády jí vždy náležel významný hlas v záležitostech týkajících se správy města. Nyní, když se zbavili perského jha, notáblové z rady starších tvrdili, že pouze jim patří veškerá moc.

Naprosto odlišné stanovisko zastával velekněz Šamašerib. Prohlašoval, že k vyhnání Peršanů došlo výhradně zásluhou boha Marduka. Proto to nyní bude Marduk, který ze svého chrámu Esagila začne vládnout svému městu a lidu a bude mu vydávat rozkazy ústy svých kněží.

Velitel městské stráže Belšimani dokazoval, že osvobození Babylónu je výlučně dílem jeho a jeho vojáků. Vždyť to byli oni, kdo odvážným útokem dobyli jak citadelu, tak i sousední Hlavní palác. Oni to byli, kdo po vítězství do města opět vnesli pořádek a zlikvidovali lupičské bandy. Pouze díky hlídkám městské stráže, ve dne v noci procházejícím ulicemi Starého i Nového Města, se do Babylónu vrátil klid. Kdo jiný by tudíž měl vládnout, jestliže ne on?

Tartanu Belšimani, aniž čekal na mínění ostatních účastníků spiknutí, vydal hned druhý den po osvobození města rozkaz, aby se všichni mladí muži od devatenácti do čtyřiadvaceti let dostavili do citadely, kde budou zařazeni do nově vznikající armády. Rozkaz našel příznivou odezvu hlavně mezi nejchudšími vrstvami Babylónu.

Život chudiny se totiž den ode dne zhoršoval. Jak už to v podobných situacích bývá, ceny, především potravin, prudce stouply.

Mnoho kupců majících plné sklady ječmene, pšenice a sezamového oleje prostě přestalo toto zboží prodávat, protože spekulovali s dalším zvýšením cen. Bohatí lidé, kteří si mohli dovolit nakupovat potraviny, hromadili zásoby pro všechny případy, bez ohledu na to, kolik musí zaplatit. To ještě víc ztížilo situaci městské chudiny, protože nejenomže ceny rostly, ale začínalo se nedostávat dokonce i ječmene na placky.

V citadele a také v Hlavním paláci, v zásobárnách umístěných pod Semiramidinými zahradami, Belšimani našel nesmírné zásoby potravin. Okamžitě je zkonfiskoval pro vojenské účely. A protože se současně začalo nedostávat pracovních příležitostí, neboť veškeré práce na nových stavbách a při

překládce a vykládce zboží ustaly, nejeden mladý muž začal trpět nouzí. Tito lidé se ochotně hlásili do armády, protože věděli, že tam dostanou alespoň najíst.

Tímto způsobem se Belšimanimu podařilo během několika dnů zpětinásobit počet svých vojáků. Měl však velké problémy s jejich oblečením, a především s výzbrojí. Zbraně, které ukořistili Peršanům, zdaleka nepostačovaly. Rozběhla se proto výroba toho, co se dalo udělat na místě – především kulatých štítů pletených z rákosí, potažených kůží a zpevněných bronzovými šupinami, a také kopí se železnými hroty. Nejvíc se však nedostávalo železných mečů a luků i s šípy.

Tartanu Belšimani však věděl, že nemálo zbraní je ukryto v Esagile a v dalších chrámech a že je mají i kupci a majitelé velkých zemědělských usedlostí. A v neposlední řadě byl dostatek zbraní všeho druhu v městských skladištích: vždyť město mělo za úkol vydržovat a vyzbrojovat městskou stráž. Všechny tyto zbraně chtěl tartanu získat.

Problémy se nevyskytovaly pouze kolem výcviku nováčků. Příslušníci městské stráže se rekrutovali ponejvíce z veteránů, propuštěných po deseti či patnácti letech služby z pravidelných oddílů perské armády. Každý z nich dokonale zacházel se všemi druhy zbraní a vyznal se v nejrůznějších způsobech boje. Prakticky všichni se mohli okamžitě stát desátníky nebo i setníky. Belšimani také mnohé povýšil a pověřil výcvikem branců.

Hned na první schůzce spiklenců došlo k ostré výměně názorů. Šlo především o kořist dobytou v citadele.

„Máme radost," řekl hlavní velekněz Šamašerib, „z překrásného vítězství nad Peršany, kteří – jak jsem předvídal – se dali na zbabělý úprk, sotva spatřili naše vojáky."

„Kdybys byl na místě a viděl ten krvavý boj," protestoval Belšimani, „nehovořil bys, ctihodný Šamašeribe, o zbabělých Peršanech. Bojovali jako lvi. Mnozí dali přednost smrti před útěkem. Pouze díky neochvějné chrabrosti mých vojáků – a také díky tomu, že jsme nepřítele zaskočili – podařilo se nám citadelu dobýt."

„Ne, byl to bůh Marduk, kdo prostřednictvím vašich paží zvítězil," neustupoval velekněz. „Máme také radost z nesmírné kořisti, kterou jsme získali. Hned zítra pošlu do citadely své písaře, aby všechno spočítali. Potom ji nechám přenést do Esagily, kde bude v bezpečí. Neboť v souhlase se zákony božími i lidskými náleží válečná kořist králi a chrámu. A protože král ještě nebyl zvolen, Esagila převezme v opatrování i jeho díl."

„Omyl," protestoval Edir-bel, jeden ze členů rady starších, „královský podíl nyní patří městu a bude uložen do městských magacínů."

„Jestliže se nějaký písař odváží vlézt do citadely," rozzlobil se Belšimani, „osobně mu zmaluju záda holí! Tyto zásoby Peršané nashromáždili pro potřeby vojska, a proto zůstanou k naší dispozici. To není válečná kořist, ale docela obyčejný proviant. Kořist si můžete rozdělit po válce, až podle tvých předpovědí, důstojný Šamašeribe, povstanou všechna babylónská města a až se všechny porobené národy jako jeden muž vrhnou na Peršany.

Zásobami uloženými v citadele disponuji já osobně a ujišťuji vás, že budou sloužit výhradně potřebám vojska. A pokud jde o Esagilu, její sklady jsou přeplněny různými užitečnými věcmi, a hlavně zbraněmi, V této chvíli je v celém okolí klid; chrám by proto měl co nejrychleji přepravit ze svých venkovských statků obilí do Babylónu jako rezervu pro případ obležení. Protože přes všechny tvé předpovědi, ctihodný Šamašeribe, ani jedno město – dokonce ani nedaleká Borsipa – nepovstalo proti perské nadvládě. A v nějaké vzpoury v Egyptě a v Řecku, co o nich tolik vykládají vaši kněží, můžou věřit v nejlepším případě malé děti, ale ne my, dospělí a zkušení muži!"

Šamašerib zrudl.

„Pyšná a drzá je tvá řeč, tartanue Belšimani! Téměř rouhačstvím by se dala nazvat! Měj na paměti, že až dá Marduk znamení, všichni povstanou proti Peršanům!"

„Tak Mardukovi domluv, ať sebou trochu pohne,“ zabručel Belšimani, „protože jinak nás tady Xerxés potluče jako krysy v pasti. A podaří se mu to tím spíše, že budeme beze zbraní, které se neužitečně povalují v podzemí Esagily a v městských arzenálech. Holýma rukama nepřítele nezaženeme.“

„Jakmile bude vhodná chvíle,“ odpověděl Šamašerib chladně, „dostanete potřebné zbraně.“

„Hned zítra,“ slíbil Edir-bel, který si na rozdíl od velekněze uvědomoval význam vojenské výzbroje, „nechám zkontrolovat všechna městská skladiště. Každou zbraň, kterou tam najdeme, vám předáme. Poškozené zbraně opravíme v našich řemeslnických dílnách.“

„To je slovo,“ zaradoval se tartanu Belšimani. „Pokuste se také získat nějaké zbraně od kupců. Vím, že v bohatých domech jich mají dostatek. Především luky, kterých se nám nedostává ze všeho nejvíc. A nemáme ani potřebné dřevo, abychom si je mohli sami vyrábět.“

„Záležitost výzbroje považuji tímto za vyřízenou,“ řekl velekněz Šamašerib, který schůzce z titulu svého vysokého úřadu předsedal.

„Ne tak úplně. Ještě jsme se nedohodli o zbraních a vojácích z chrámu Esagila.“

„Jak to?“

„Když jsme připravovali vzpouru proti Peršanům, tak jsme se domluvili, že chrámy začnou přijímat mladé muže – udánlivě coby kněze nejnižšího stupně, ve skutečnosti aby se u vás podrobili vojenskému výcviku. Dozvěděli jsme se, že se vám podařilo zmobilizovat přinejmenším tisíc osob. Přesné číslo neznám, ale pro důstojného Šamašeriba dozajista není tajemstvím. Teď bychom tyto dobře vyzbrojené – a předpokládám, že i kvalitně vycvičené – vojáky potřebovali zařadit do vznikající armády. Nesmírně by to posílilo naše řady, protože noví rekruti se stanou plnohodnotnými bojovníky teprve za čas.“

„Ať ti chlapci dělali v chrámu Esagila a v našich dalších objektech cokoliv, byli a zůstávají šanguové, čili kněží nízkého stupně, a kněží podléhají nikoli vojenskému velení, nýbrž svým duchovním představeným; především mně, jakožto vrchnímu veleknězi.“

„K čemu, důstojný Šamašeribe, potřebuješ v Esagile vlastní vojsko?“

„K obraně chrámu a sochy boha Marduka.“

„Armáda je nutná k obraně celého města. Jestliže Babylón padne, Esagila nedokáže vzdorovat ani několik hodin. Tvoji šanguové nic nezmohou proti beranidlům bořícím zdi a proti přesným perským lučištníkům.“

„Všichni šanguové zůstanou v chrámu!“

„A zbraně?“

„Podívám se na to. Pokud se ukáže, že nějaké zbraně nepotřebujeme, předáme je vojsku. Ale protože tvrdíte, že máte právo na všechno obilí ukořistěné Peršanům, zaplatíte nám za zbraně právě obilím.“

„A čím nakrmím vojáky?“ rozzlobil se Belšimani. „Nebo je mám na oběd posílat do chrámu? K čemu potřebujete tolik potravin? Máte jich plné sklady!“

„Musíme být předvídaví a připravení na všechno.“

„Celé město se musí připravit na obléhání. Zajištění potravy pro armádu a obyvatelstvo je nyní nejdůležitější, je to záležitost prvořadého významu. Bezpečnost chrámu je neodmyslitelně spojena s bezpečností města, a ta zase závisí na bojeschopnosti armády. Vojsko nemůže trpět hladem, a proto vám nedám ani zrnko ječmene, ani kapku oleje nebo kousek sušené ryby.“

„Bylo by snad vhodné,“ prohodil kupec Kalbu, „kdyby neužitečné osoby, především ženy, děti a starci, opustily Babylón.“

„Kde se ukryjí před Peršany?“ zapochyboval Edir-bel. „Copak cizí žoldáci nechají okolí města na pokoji? Budou plenit… jako všichni a všude. Spíše počítejme s opačnou situací: rolníci uprchnou ze svých domovů a budou hledat záchranu uvnitř babylónských hradeb.“

„Lépe by učinili, kdyby šli jinam. Například do Nippuru anebo do Uruku. Anebo ještě dál.“

„Co by jim to bylo platné?“ zeptal se Belšimani ironicky. „Vždyť i v těchto městech už vypuklo nebo

je na spadnutí povstání… alespoň podle velekněze Šamašeriba!“

„Stane se, jak si Marduk přeje,“ pravil velekněz velebně.

„Vážení,“ přerušil jejich hádku kupec Kalbu, „neztrácejme čas zbytečnými slovy. Lepší bude, když se poradíme, co je třeba učinit!“

„Čekat, až přijdou Peršané,“ řekl velekněz, „modlit se k Mardukovi. Až nepřítel přitáhne k městu, bůh rozpálí oheň v srdcích babylónských vojáků. Jako lvi se vrhnou na nepřítele a rozdrtí neznabohy…“

„Armáda, která bez boje vyčkává, přestává být bojeschopnou armádou,“ řekl Belšimani. „Nečinnost nás může zničit. Navrhuji vzít nejlepší oddíly a vytáhnout proti Sipparu a Opisu, kde satrapa nemá dost vojáků, a bude se navíc obávat vzpoury ve městě. Neopevní se proto za hradbami, ale pokusí se uniknout s celou posádkou; Máme jistou šanci zabránit mu v tom, rozdrtit jeho oddíly a následně dobýt Opis a obsadit přechody přes řeky Puratt a Idiglat. Ukořistíme další zbraně, protože v Sipparu jsou dobře zásobené arzenály – a hlavně zkomplikujeme situaci hlavním perským silám. Navíc rozšíříme naše řady o dobrovolníky a rekruty z obou měst. Pravda, budeme muset ustoupit nazpět do Babylónu, protože Xerxova vojska jsou početně daleko silnější nežli my, ale uštědříme jim pořádné rány: jejich ztráty nebudou zrovna malé.

Také je bezpodmínečně nutné poslat hned zítra lidi na opravu městských hradeb, protože opevnění na mnoha místech vyžadují důkladnou rekonstrukci. Tato záležitost opravdu velice spěchá.“

„Najdeme dostatek dělníků?“

„Pokud za práci zaplatíme, a to ne šekely, ale potravinami, pak nám pracovité ruce chybět nebudou.“

„Kde to jídlo vezmeme?“

„Musí je dát chrámy a sklady velkých kupců. Je to v jejich nejlepším zájmu.“

„Nemáme tolik potravin, abychom je mohli rozdávat,“ řekl Šamašerib rozhodně.

„Jak si přejete,“ pokrčil Belšimani rameny. „Zítra vojákům rozkážu, aby zkonfiskovali a převezli do Babylónu ječmen a pšenici z celého babylónského okolí.“

„Prosím – ale s výjimkou statků patřících chrámům!“ zvýšil hlas velekněz.

„Nemůžeme se ohlížet na to, komu obilí patří. Musíme ho mít v Babylónu. Na vyúčtování bude dost času po válce.“

„Zítra se poradíme s odborníky,“ souhlasil Edir-bel, který si zřejmě daleko více nežli velekněz uvědomoval nebezpečí hrozící městu, „a vypracujeme plány na opravu opevnění. Postaráme se také, aby byl dostatek pracovníků.“

„Rozhodně nesouhlasím s útokem proti Sipparu,“ řekl najednou Šamašerib.

„Proč?“

„Není nás tolik, abychom mohli naše vojenské síly rozdělit, a nemůžeme riskovat, že přijdeme o všechno vojsko v jedné bitvě. Kromě toho mi sám Marduk dal znamení, že vítězství nás čeká zde, v Babylónu. Nikde jinde!“

„Já se také obávám příliš riskantních vojenských operací.“ Zástupce rady starších tentokrát velekněze podpořil. „Mám strach, že bychom mohli skončit jako kníže Belsazar. I on se pokusil zmařit Kýrovy plány a nakonec se vrátil pouze s hrstkou vojáků do města, z něhož vytáhl v čele mnohatisícové armády.“

„Pochopte už konečně!“ vykřikl tartanu Belšimani. „Ve všech městech Babylónie jsou umístěny pouze slabé posádky Xerxových vojáků – slabší než naše jednotky. Nejsou to žádné speciální bitevní oddíly, protože se neskládají z Peršanů nebo Médů, ale povětšinou je tvoří příslušníci nejrůznějších národů násilím nahnaní do armády. Jsou mezi nimi i Babylóňané. Ve všech těchto městech jsou také velká zbrojní a potravinová skladiště. Máme příležitost tyto oddíly zničit a zásoby zabavit pro vlastní potřeby. Jestliže to neučiníme, král Xerxés cestou k Babylónu městské posádky včlení do své armády a jeho síly neustále porostou.“

„Musíme si to důkladně promyslet,“ vymínil si Edir-bel, „nelze přece jen tak najednou, bez úvahy,

riskovat všechny naše zbrojní síly. Nezdařená výprava proti Sippuru se může změnit v naprostou katastrofu, protože nám nezůstanou žádné vojenské rezervy. Právě z toho mám největší obavy…“

„I kdyby se výprava proti Sippuru nezdařila, můžeme ustoupit a nic se nestane,“ přesvědčoval Belšimani. „Jestliže nezvítězíme a budeme se muset stáhnout, satrapa nás nebude pronásledovat, protože má k dispozici příliš málo vojáků. A navíc – v Babylónu přece zůstanou ozbrojení šanguové z chrámu Esagila, a především bůh Marduk, který umí dělat zázraky…“

Spiklenci se scházeli každý den a každý den se porady rozplývaly v jalových sporech. Je sice pravda, že město vojákům předalo něco málo zbraní, je pravda, že byly zahájeny opravy hradeb a dalšího opevnění, ale nikdo nebyl schopen přijmout skutečně zásadní rozhodnutí. Třebaže účastníkům spiknutí hrozilo stejné nebezpečí, každý z nich bránil výhradně vlastní zájmy.

Konfiskace úrody v okolí města vyvolala pobouření kněží a bohatých statkářů. Přitom Belšimani potraviny neuskladnil pro potřeby armády, ale věnoval je městu jako odměnu za opevňovací práce. Díky tomu postupovaly rychleji, protože pracovitých rukou bylo dostatek.

Babylón ztratil několik týdnů drahocenného času. Nakonec se Belšimani rozhodl: nebude se ohlížet na ostatní a začne jednat sám.

11. VÍTĚZSTVÍ V DIBLATU

Přípravy, odbývající se v naprosté tajnosti, trvaly několik dnů. Pod záminkou vojenského cvičení tartanu Belšimani vyčlenil tři silné oddíly, jejichž jádro tvořili staří, zkušení vojáci doplnění čerstvými rekruty. Jeden oddíl se vydal na cestu večer; měl na místo dopravit těžkou výzbroj, zásoby proviantu a vodu. Dva zbývající opustily Babylón ještě před svítáním a neobtíženy trénem rychlým pochodem směřovaly k Borsipě.

Peršané objevili zásobovací oddíl časně zrána. Zbývající dva nemohli zahlédnout, protože ze zikkuratu v Borsipě se dalo dohlédnout pouze na zikkurat Etemenanki a do poloviny cesty k Babylónu.

Velitele královské posádky v Borsipě hlouček babylónských vojáků nijak zvlášť neznepokojil. Protože však situace ve městě byla napjatá a protože měl na paměti, co se událo v Babylónu, Peršan se rozhodl evakuovat svou jednotku a spojit ji s nevelkým oddílem umístěným v sousedním Diblatu. Ustupovali v klidu, beze spěchu, odnášeli s sebou všechno, co mohli pobrat. Odchod to sice poněkud zdrželo, ale velitel neměl z pronásledování obavu, protože babylónský oddíl se jeho jednotce nemohl početně vyrovnat.

Mezitím se všechny tři babylónské oddíly poblíž Borsipy spojily. Tartanu Belšimani vycházel ze správného předpokladu, že královští se ve městě neopevní a nebudou se bránit; proto své vojsko opět rozdělil. Vyčlenil z něj nepříliš početnou, zato však nejlépe vycvičenou skupinu, která se přepravila přes řeku a přes obdělaná pole zamířila rovnou na jih, aby za Diblatem znemožnila spojení na silnici mezi tímto městem a Nippurem. Zbývající vojáci se po krátkém odpočinku vydali pronásledovat Peršany, aniž do Borsipy vůbec vkročili.

Když se královští dostali pod ochranu Diblatu, s překvapením a nemalým znepokojením z místního zikkuratu zjistili, že se k městu blíží Babylónští. A že je jich mnohem víc než u Borsipy!

Velení spojených královských oddílů se rozhodlo neriskovat obranu v prostorách města. V porovnání s Borsipou měl Diblat ještě slabší opevnění a místní obyvatelstvo bylo vůči médské posádce nepřátelsky naladěno. Peršané se proto rozhodli vydat město bez boje a ustoupit do Nippuru, který měl mocné hradby a ještě mocnější posádku. Spolu s posilami z Borsipy a Diblatu mohl vzdorovat dokonce i menší armádě.

Ani tentokrát však Belšimani do města nevkročil a dál pronásledoval královské vojsko; snažil se však

udržovat takové tempo, aby mezi oběma nepřátelskými skupinami byla stále bezpečná vzdálenost. Po celodenním pochodu Peršané zastavili: tábor uspořádali do čtverhranů spojených řetězy a rozestavili hlídky. Babylóňané se zařídili obdobně: vojáci odpočívali a nabírali síly.

S příchodem nového dne Peršané zjistili, že Babylóňané je nemají v úmyslu napadnout; i strhli stany a vydali se na další cestu. Předvídavě do Nippuru vyslali posly na rychlých koních s žádostí o posily. Nemohli tušit, že tito vyslanci padli do rukou babylónského oddílu, který už stačil obsadit silnici do Nippuru a přerušil tak spojení.

Po několikahodinovém pochodu před sebou královští spatřili oblak prachu. Z hrdel se jim vydraly výkřiky radosti. Vojsko z Nippuru se blíží na pomoc! Když se však oba oddíly přiblížily na vzdálenost dvou set garů, ukázalo se, že to jsou Babylóňané, a ti okamžitě přešli do útoku. Peršanům nezbývalo nic jiného než se pokusit proklestit si cestu ke svobodě svými meči.

Rozpoutal se lítý boj, v němž Peršané – početnější a lépe vyzbrojení – začínali získávat převahu. Mezitím se však na bojiště dostavil nový babylónský oddíl. Belšimani, aby šel svým mužům příkladem, se jako první vrhl na nepřítele.

Jakmile se Peršané dostali z obou stran do kleští, nedokázali dlouho vzdorovat. Pouze malá skupina Médů – vynikajících jezdců na koních – se probila babylónskými řadami a prchla směrem k Nippuru. Belšimani neměl kavalérii, takže je nemohl pronásledovat.

Ale i tak stálo vítězství Babylónských za to. Na bitevním poli zůstalo ležet více než pět set mrtvých. Přinejmenším tři sta dalších bylo raněno a dobře dvě stovky nepřátel se dostaly do zajetí. V oněch dobách bývalo zvykem, že vítěz raněné dobíjel a zajatce vůbec nebral. Tentokrát však babylónský velitel prokázal značnou velkomyslnost: raněným dovolil, aby si ošetřili rány, a směli svobodně odejít do Nippuru. Museli však složit slavnostní přísahu, že už nikdy nepozdvihnou zbraň proti Babylónu.

Zdravé zajatce spoutali a pod dohledem početné eskorty hnali do Borsipy. Belšimaniho však nejvíc potěšila bohatá válečná kořist. V perském ležení byly objeveny vojenské poklady obou královských oddílů. Také ve vacích vojáků, a především důstojníků, Babylóňané zabavili množství zlata a stříbra. Nejdůležitější ovšem byly zbraně, jichž se na bojišti našlo víc než dost – především vynikající elamské luky a ještě větší luky perské, a také kopí, meče, dýky a štíty. Zbraněmi, které ukořistili nepříteli a které Peršané a Médové odhodili ve svých leženích, se dalo vyzbrojit přinejmenším dva tisíce mužů.

Kořist byla naložena na vozy patřící předtím nepříteli a vojsko se obrátilo na cestu k Diblatu. Radost z vítězství však poněkud kalil smutek. Jako v každé válce, i v této bitvě přece vojáci umírali na obou stranách. I když ztráty Babylóňanů byly mnohem menší, přece jenom měly Belšimaniho oddíly kolem tří set mrtvých a raněných. Ranění byli pečlivě ošetřeni a převezeni do Diblatu.

Tam Babylónští po dva dny oslavovali vítězství. Potom se vojsko vydalo na zpáteční cestu. Ztráty utrpěné v bitvě více než dostatečně nahradili dobrovolníci, mezi nimiž se našla řada bývalých žoldnéřů z povolání.

Borsipa uvítala babylónské vojáky důstojně. Půl města jim vyšlo naproti a volání slávy a projevy radosti nebraly konce. Nelze se divit – šlo o první úspěch babylónských zbraní od doby, kdy Nabukadnesar v roce 605 před naším letopočtem u Karehemiše porazil syrská a egyptská vojska. Nesmírně stoupla autorita tartanua Belšimaniho, který se projevil nejenom jako vynikající stratég, ale podal i příklad osobní statečnosti. A rekruti a dobrovolníci se přesvědčili, že nepřítel není tak strašný, jak ho doposud malovali.

Velekněz slavnostně uvedl vítězného vojevůdce do chrámu Ezida. Před stříbrnou sochou boha Nabua byla odsloužena dlouhá mše, při níž se kněží modlili za další úspěchy babylónských zbraní. Belšimani obětoval bohu a bůh úlitbu přijal; hlavní velekněz pak udělil vojsku a jeho veliteli zvláštní požehnání. Celý ceremoniál probíhal přesně po vzoru dávných regulí, podle nichž byl v Borsipě vítán babylónský král.

Jakmile modlitby skončily, vyšel Belšimani v doprovodu velekněze a svého štábu na náměstí před chrámem, kde se shromáždily husté davy. Vojákům se opět dostalo bouřlivých ovací. Před chrámem také čekali na svůj soud zajatci. Když uviděli Belšimaniho, padli na tváře a důstojník mající nejvyšší hodnost začal naříkat:

„Nezabíjej nás, králi. Daruj nám život! Nepřijeli jsme do tvé země dobrovolně, z vlastní vůle. Uděl nám milost, králi!“

„Králi…?“ opakoval udivený Belšimani.

„Slituj se, velký králi, králi Babylónu, králi všech zemí,“ důstojník si špatně vyložil velitelův údiv a rychle Belšimaniho obdařil titulem, jakého užíval Xerxés.

„Za své nesmírné zločiny,“ řekl Belšimani přísně, „byste měli být sťati anebo naraženi na kůl. Ale milosrdenství obměkčilo mé srdce. Věnuji vás bohu Nabuovi a chrámu Ezida.“

„Ať žije velký král! Sláva velkému králi, králi Babylónu, králi všech zemí!“ volali rozradostnění zajatci.

Důstojníci přiběhli k překvapenému a vývojem událostí úplně zaskočenému Belšimanimu, zvedli ho do výšky a za neustávajícího volání slávy s ním obešli celé náměstí.

Také kněží boha Nabua složili hold novému králi a potom se odebrali k modlitbám, v nichž prosili milosrdného Nabua, aby nového vládce Babylónie obdařil milostí moudrosti.

Vrchní velekněz Ezidy vyhlásil nařízení, podle něhož měly být od dnešního dne všechny tabulky vyryté v Borsipě, Diblatu a v celém státě datované následující formou:

„V prvém roce Belšimaniho, krále Babylónu, krále všech zemí.“

K této události došlo 10. srpna[1].

Kněží Nabuovi, třebaže je události překvapily stejně jako Belšimaniho, byli nakonec s jejich vývojem spokojeni. Vyhlášení nového krále právě zde, v chrámu Ezida, tvořilo precedens. Doposud všichni babylónští králové, nejdávnějšími časy počínaje, stvrzovali svoji vládu prostřednictvím „uchopení dlaně“ boha Marduka během babylónských novoročních oslav. Pravda, pokud se Belšimani do té doby na trůně udrží, tento ceremoniál příští rok nepochybně proběhne, ale přinejmenším Borsipa ukázala těm namyšleným kněžím z Esagily, že se lze obejít i bez nich.

Proto také Ezida nešetřila penězi ani pohoštěním. Na náměstí před chrámem byly vyvaleny sudy piva a přineseny koše plné nejrozmanitějšího jídla. A v chrámových prostorách hlavní velekněz uspořádal hostinu pro krále a jeho důstojníky.

Kdo by se netěšil, když se z hodiny na hodinu stane králem?

Belšimani měl pochopitelně radost z nesmírné pocty, které se mu dostalo tak neočekávaně. Současně si však uvědomoval potíže a nepříjemnosti, které ho čekají. Jeho trůn je nejistý. V daleké Ekbataně král Xerxés shromažďuje vojáky, aby se mohl pustit do boje se vzbouřenci. Kněží z chrámu Esagila mu budou dělat ještě větší potíže a ještě více komplikovat život nežli doposud. Neodpustí mu, že to nebyli oni, kdo provolal nového vládce, že se jím nestal někdo z jejich středu anebo přinejmenším člověk, který by je bezvýhradně poslouchal. Historie zná řadu případů, kdy král, jehož kněží boha Marduka neakceptovali, přišel o trůn i o život. Kdo ví, jestli Šamašerib nedá zavřít babylónské hradby před čerstvě pomazaným monarchou a jeho oddíly, které jsou příliš slabé na to, aby ho mohly do města uvést silou zbraní?

Naplněn těmito úvahami, Belšimani se neklidně vracel do Babylónu. Město už nepochybně vědělo o událostech, k nimž došlo v Borsipě. Zikkurat z Borsipy určitě vyslal znamení do Etemenanki. Také „oči a uši“ Mardukových kněží, kterých je dostatek jak v Borsipě, tak i v armádě, už Šamašeriba o všem informovaly.

Ale jak se blížil k městu, Belšimanimu se opět začínala vracet sebedůvěra. Zprávy o triumfu nad Peršany obyvatele Babylónu zelektrizovaly. A to, že vítězný velitel byl prohlášen králem, se přece rozumí

[1] 10. srpna.– roku 482 př. n. 1.

samo sebou.

I v minulosti tomu tak vždycky bývalo. A vítězství samo – které přitom nemělo žádný strategický význam – kynulo jako těsto a úměrně době, po kterou zpráva o něm cestovala do Babylónu, rostl počet zabitých a zajatých nepřátel.

Jakmile se rozneslo, že se slávou ověnčené vojsko vrací do Babylónu, tisíce lidí vyšly naproti armádě a jejímu veliteli. Celé město se připravovalo na uvítání nového monarchy. Od dávnověku Babylóňané milovali velkolepé slavnosti a procesí; jak by si proto nechali ujít tak báječnou příležitost!

Za této situace si ani kněží boha Marduka, ani sám velekněz Šamašerib nedovolili podniknout nějaké kroky proti (podle jejich názoru) samozvanému vládci. Z Esagily se vydal slavnostní průvod v honosně barevných rouchách, s vrchním velekněžem v čele. Přivítal Belšimaniho před Ištařinou bránou a v slavnostním procesí, uprostřed jásajícího davu, ho uvedl do chrámu. Tam Belšimani složil hold Mardukovi a pronesl posvátné formulky stvrzující, že je korunovaným sluhou božím, a odpřisáhl, že se během novoročních oslav vyzpovídá a „uchopí dlaň“ boha Marduka.

Poté se nový král odebral do Jižního paláce a tam, v korunním sále, usazen na trůnu, přijal hold: nejprve vrchního velekněze Šamašeriba, potom rady starších, představitelů armády, kupců a významnějších obyvatel města. Svědci posvátného obřadu později tvrdili, že vrchního velekněze Esagily musely ten den velice bolet zuby, alespoň podle toho, jak měl zkřivenou tvář.

Bohatá hostina ukončila slavnostní den.

Belšimani se představil jako energický vládce. Poznalo se to už v prvních dnech jeho panování. Ve městě ustaly veškeré spory o moc. Práce na opravě opevnění se rozběhly nevídaným tempem a také vojsko posílilo své řady. Nový král vydal rozkaz, aby všichni kupci otevřeli své sklady. Nechal vyhlásit, že jestliže se u kohokoliv najde ukryté zboží a potraviny, polovina tohoto majetku bude zabavena a kupec veřejně potrestán padesáti ranami holí. Pokud by se zločin opakoval, bude před svým domem naražen na kůl a jeho jmění propadne ve prospěch města.

Nebyly to plané pohrůžky. Už za dva dny byly na karumu, v době největšího návalu lidí, postaveny tři masivní lavice a třem bohatým kupcům dráb na zádech pečlivě a důkladně spočítal příslušný trest. Mnoha lidem, hlavně městské chudině, se to velice líbilo, a navíc to přineslo žádoucí následek: ve městě se objevilo množství takového zboží, jaké na trhu už týdny nikdo neviděl. Také ceny prudce poklesly.

Vůči chrámu Esagila se nový král snažil provádět opatrnou politiku. Jako by zapomněl na to, že ještě nedávno žádal, aby se pod jeho velení dostaly i oddíly naverbovaných šanguů, kteří i nadále tvořili nezávislou církevní armádu. Nepřipomněl také Šamašeribovi, že se nesplnila ani jedna z jeho předpovědí. Na celém rozlehlém území perské říše totiž panoval naprostý klid, a král Xerxés proto mohl bez problémů shromažďovat vojsko. Babylón sice byl svobodný, ale zcela izolovaný. K povstání přitom došlo především na základě ujišťování kněží, že se ke spiknutí přidají všechny národy, které si Peršané podrobili.

Belšimani si uvědomoval svou těžkou, téměř beznadějnou situaci, a dělal, co mohl, aby město co nejlépe připravil k obraně. Sázel na to, že dlouhodobé obléhání Babylónu vyvolá rozkol jak na dvoře krále Xerxa, tak v mnohonárodnostní perské armádě. Aby její morálku co nejvíce oslabil, zamýšlel podniknout následující preventivní akce.

Nejprve zaútočí proti Sipparu a Opisu. Jestliže se operace podaří, pokusí se vojensky ovládnout pravý břeh Idiglatu, což by Xerxovi znemožnilo přepravu vojska přes tuto řeku. A kdyby se navíc podařilo zorganizovat silný oddíl expedičního vojska a vyslat jej do Sýrie, která se vždy proti perské nadvládě bouřila, vojenská situace by se radikálně změnila v Xerxův neprospěch. Pak by existovaly reálné předpoklady pro dosažení alespoň částečného úspěchu: široké autonomie Babylónu pod vládou vlastního panovníka. O nějakém úplném vítězství nad Peršany totiž Belšimani ani nesnil, příliš střízlivě dokázal hodnotit situaci.

Leda… ledaže by se splnily Šamašeribovy předpovědi o všeobecné vzpouře všech zemí proti perské nadvládě…

S tím větší horlivostí se proto král věnoval budování co nejmohutnější a nejsilnější armády. K tomu však kromě zbraní potřeboval také peníze. Zbraně se sehnaly – s penězi bylo mnohem hůř.

Kupci a statkáři jen liknavě platili daně ve výši, jakou předepsali ještě Peršané. Chrámy odmítly platit jakékoliv poplatky. Zdůvodňovaly to tím, že za bývalých babylónských králů byly vždy osvobozeny od všech daní ve prospěch státu. Král Belšimani jen s nesmírnými těžkostmi shromažďoval nevelké sumy, většinou formou výpůjček, které měly být splaceny hned po válce. Většina chrámů přitom vlastnila nesmírné bohatství. Kněží boha Marduka měli k dispozici poklady, jejichž hodnota byla nevyčíslitelná.

Přes všechny těžkosti se armáda zvolna rozrůstala. Zlepšila se i její výzbroj. Každodenně probíhala cvičení, která měla vojáky připravit na blížící se boje.

Belšimani, který kněžím nedůvěřoval, rozeslal do všech babylónských měst své vlastní zvědy. Zjistil, že Peršané se ani nepokusili znovudobýt Diblat a Borsipu. Ale současně se nestáhli z žádného jiného místa. Zřejmě čekali na brzký příchod krále Xerxa. V Sipparu nadále úřadoval babylónský satrapa, ačkoliv vojenská posádka ve městě nebyla posílena. Také v Opisu, který měl nesmírný strategický význam, byla umístěna jen slabá jednotka nepřítele. Existovala proto šance, že by se obě města dala dobýt.

Opis ležel u řeky Idiglat, v místě, odkud mířila směrem na východ jako střela rovná silnice, ústící v Ekbatině, kde pobýval král Xerxés. Pokud by se podařilo Opis dobýt, měli by Peršané zablokované přechody přes řeku.

Král Belšimani osobně každý den kontroloval stav vojska, sám se účastnil výcviku a vybíral oddíly, které měly podniknout výpravu proti Sipparu. Vyslal speciální skupiny, aby opravily cesty, a intendanty, aby zajistili ubytování a zásobování. Belšimani správně předpokládal, že výprava má nadějí na úspěch jen tehdy, jestliže se podaří nepřítele překvapit – to znamená, jestliže se babylónské jednotky objeví rychle, a hlavně zcela nečekaně u města. Jeho emisaři v Sipparu zanechali zvláštní agenty, kteří měli ve vhodné chvíli vyvolat nepokoje a otevřít městské brány Babylóňanům.

Operace byla naplánovaná na konec září. Nálada armády byla vynikající, vojáci se nemohli dočkat střetnutí s nepřítelem. Také v Babylónu začínalo stále více lidí věřit v úspěch povstání. Do města se vrátila řada uprchlíků.

12. ZMIJE V PALÁCI

Všechno už bylo dopodrobna naplánované a prodiskutované. Za pět dnů měla výprava proti Sipparu opustit Babylón.

Tři dny usilovného pochodu, a babylónská armáda se oboří na nic netušícího nepřítele.

Přípravy se udržovaly v naprosté tajnosti a pouze důvěryhodní velitelé znali skutečný cíl ofenzívy. Aby došlo k dezorientaci Xerxových „očí a uší“ – Belšimani nepochyboval, že takových špiónů je i v Babylónu dostatek –, byly vydány falešné rozkazy: vojsko mělo vyrazit na jih, osvobodit města bývalého Sumeru. Potichu se šeptalo, že král Belšimani má v úmyslu udeřit za Súzy, kde se nacházela pokladnice perských králů. Súzy neměly příliš silné opevnění od té doby, kdy je před sto lety úplně zničil asyrský král Aššurbanipal. Takový šílený výpad mohl přinést úspěch a zprávy o něm musely krále Xerxa vyvést z míry, případně mohly vést k chybám v taktických plánech perských vojsk.

Výprava však nemohla být tajemstvím pro velekněze Esagily. Šamašerib se od samého začátku proti této expedici stavěl.

„Všechny věštby vypadají nepříznivě. Také postavení hvězd a planet je nevýhodné. Varuji tě, králi, skončí to naší porážkou.“

„Vždyť přece tolik neriskujeme!“ přesvědčoval ho Belšimani. „Jestliže pustíme iniciativu z rukou, nejpozději za dva měsíce uvidíme Xerxa pod babylónskými hradbami.“

„Právě o to jde – jen ať sem přitáhne a utrpí porážku!“

„Přijde v každém případě. Úplně zastavit ho nedokážeme. Hlavní je, aby přitáhl s armádou, která už bude oslabená a zbavená víry ve vítězství. To je hlavní cíl naší výpravy. A ten druhý… tím je obrovská kořist, jaká nás čeká v Sipparu a v Opisu, a také bojový křest našich vojáků. Proto považuji úder proti Sipparu a Opisu za nesmírně důležitý. Každé naše vítězství přivádí do našich řad nové a nové vojáky. Armáda se rozrůstá. A pouze armáda může Babylón zachránit.“

„Spása Babylónu nespočívá v rukou armády! Je plně v rukách boha Marduka,“ řekl velekněz vztekle. „A Marduk mi dal naprosto jasné znamení, že zvítězit můžeme výhradně v Babylónu. A pokud jde o stav armády… posiluješ ji, králi, posiluješ, jenomže v rozporu s finančními možnostmi státu. Z čeho chceš vojákům vyplatit žold, za co je chceš živit, když máš prázdnou pokladnu, králi?“

„V Babylónu a v jiných městech je dostatek zlata a stříbra. Daleko víc, než i sebevětší armáda potřebuje. Ukáže-li se to nutné, bez váhání po těchto zásobách sáhnu. Kdybychom prohráli, beztak by padly do rukou nepřítele.“

„Vyhrožuješ našemu chrámu, králi?!“

„V žádném případě.“ Belšimani nechtěl spor zbytečně vyhrocovat. „Hovořím o obchodnících a spekulantech, kteří se v poslední době neúměrně obohatili. Například známí bratři Egibiové nebo bankovní dům Murašuů. Pokud jde o Esagilu, jsem klidný, vím, že v případě potřeby mi přijdete s pomocí – jak ty, důstojný Šamašeribe, tak tvoji kněží.“

„Murašuové jsou až v Nippuru. Jak se jim dostaneš na kobylku?“

Kněz tyto bankéře nenáviděl, protože na obchodním poli úspěšně konkurovali chrámu Esagila. Zato přešel naprostým mlčením narážku na případnou finanční pomoc ze strany chrámu.

„Po dobytí Sipparu možná vytáhneme proti Nippuru. Není vyloučeno, že rovnou z Opisu vyrazíme podél břehu Idiglatu tímto směrem. Podařilo by se nám tak vyčistit od Peršanů celou Babylónii. To by byl vynikající úspěch!“

Belšimani zapáleně rozvíjel svůj nový nápad.

„Neztratíme spojení s Babylónem, kam budeme posílat všechnu kořist a zbraně určené k doplnění výzbroje nových oddílů.“

„Vidím, že jsi tvrdohlavý, králi,“ povzdechl si Šamašerib. „Udělal jsem, co jsem mohl – varoval jsem tě. Ještě jednou opakuji: neprotiv se Mardukově vůli. Vítězství nás očekává výhradně v Babylónu. Všude jinde vidím pouze krev a neštěstí.“

„Doufám, že Marduk změní svůj názor a posvětí naše zbraně rovněž u Sipparu, Opisu a Nippuru.“

„Ty jsi král, ty rozkazuješ. Já pouze plním vůli boha Marduka.“

Velekněz se před monarchou uklonil a opustil palác.

Belšimani se hluboce zamyslel. Ne, nebral na lehkou váhu Šamašeribovo varování. Nemohl však pochopit, proč by mohlo dobytí Sipparu zhoršit situaci Babylónu?

Král nepochyboval o upřímnosti veleknězových výroků. Byl to přece Šamašerib, kdo inspiroval protiperské spiknutí a kdo při pohřbu tartanua Sillaji svým vystoupením vyvolal lidové bouře, které skončily vyhnáním Peršanů z města. Kromě toho si velekněz jistě nedělal iluze o tom, jaký osud by ho čekal, kdyby povstání skončilo katastrofou a on se dostal živý Xerxovi do rukou.

Šamašerib je fanatik – tuto skutečnost si král plně uvědomoval, ale počítal s tím, že tentokrát se velekněz mýlí, a navíc nemá prostředky k zastavení plánovaných akcí – pokud by nebyl schopen jít tak daleko, aby zpravil Peršany o záměrech babylónského krále…

Král Belšimani se rozhodl, že z cesty, kterou zvolil, neustoupí: za pět dnů podle již vydaných rozkazů vyrazí se svými oddíly proti Sipparu.

O dva dny později Babylónem jako blesk prolétla neuvěřitelná zpráva: Král Belšimani byl nalezen bez života v ložnici Jižního paláce, který si vybral za své stálé sídlo.

Odpadovou rourou v koupelně se do paláce protáhla zmije, prolezla do královské komnaty a uštkla monarchu do nohy, když vstával z lože…

Zmije a škorpióni byli skutečně pohromou města, zvláště jeho nejchudších čtvrtí. Ale kdo kdy slyšel, aby se zmije octla v královském paláci?

Inu, jedna se tam dostala a k Belšimaniho neštěstí a k zoufalství celého Babylónu si k útoku vybrala právě královskou nohu. Když osobní stráž, bdící nad jeho bezpečností, slyšela smrtelný výkřik a vběhla do ložnice, mohla už jen zabít hada.

Král Babylónu zemřel 18. září[1].

Okamžitě po pohřebních obřadech rada starších a svaté kolegium velekněží rozhodli, že Babylón musí mít nového vládce, který by řídil stát a boj s nepřítelem. Jednomyslně bylo usneseno nabídnout královskou korunu Šamašeribovi.

Vždyť kdo jiný by byl hoden takové pocty, když ne vrchní velekněz Esagily, slavný Šamašerib?

A tak se stalo, že od 22. září byly všechny tabulky vyhotovené v Babylónu datovány nápisem:

„V prvním roce Šamašeriba, krále Babylónu, krále všech zemí."

Všichni Babylóňané složili přísahu věrnosti novému králi a vzdali mu náležitý hold. Mnozí však přitom litovali, že Belšimaniho vláda byla tak krátká. Mezi čtyřma očima si přiznávali, že jeho smrt je katastrofa, že zmije, která uštkla krále, zahubí celý Babylón. A opět nejeden zámožný občan město potichu opustil…

Prvním činem nového vládce bylo odvolání výpravy proti Sipparu. Král ještě jednou potvrdil Mardukovu vůli: klidně čekat na Xerxa a zničit ho pod hradbami Babylónu.

Tragická smrt krále Belšimaniho vyvolala velký otřes v Borsipě, která ho tak přívětivě přijala a vložila mu na hlavu korunu. Nedá se proto říct, že by Borsipa měla stejný vztah k novému monarchovi. Pravda, tabulky vyhotovené v Borsipě poslušně od této chvíle nesly datování prvního roku panování Šamašeriba, ale tím veškeré styky města s novým vládcem skončily.

Výrazem nálad, jaké v Borsipě panovaly, bylo propuštění všech perských zajatců, které Belšimani daroval chrámu Ezida, hned nazítří po Šamašeribově korunovaci. Byli zaopatřeni potravinami a dostali průvodce, aby mohli co nejrychleji dorazit do Nippuru, kde byla nejbližší posádka perské armády.

Dny a týdny ubíhaly.

V Babylónu se nic nedělo.

Zato k Ekbatanu se ze všech stran rozlehlého perského impéria stahovaly dokonale vyzbrojené a vybavené vojenské jednotky. Král Xerxés shromáždil mohutnou armádu, která poté, co si odpočinula a zformovala se, vyrazila k Babylónu.

Velký král nespěchal. Prakticky každý den dostával od svých „očí a uší" v Babylónu informace o tom, co se ve vzbouřeném městě děje. Věděl proto, že čas pracuje pro něj.

Perská armáda táhla na Babylón dávnou cestou krále Kýra. U města Opisu překročila Idiglat.

Bohužel, nikde nestály babylónské jednotky, které by mohly Xerxovým záměrům zabránit.

Poté perské vojsko pochodovalo do Sipparu, kde se spojilo s oddílem, jemuž velel babylónský satrapa. Odtud již byla cesta k Babylónu volná. Peršané provedli široký obchvatný manévr a vrhli hlavní síly proti Borsipě. Xerxés se rozhodl učinit ji výchozí základnou proti vzbouřenému velkoměstu.

Borsipa se ani nepokoušela bránit. Kněží a představitelé města vyšli králi naproti. Xerxés se zřejmě rozhodl zapomenout skutečnost, že právě v Borsipě byl Belšimani prohlášen babylónským králem, a

[1] 18. září – roku 482 př. n. l.

milostivě přijal nabízené dary. Rovněž pochválil kněze chrámu Ezida za to, že propustili zajatce. Spokojil se s tím, že na Borsipu uvalil poměrně malou kontribuci a potvrdil povinnost města platit daně v dosavadní výši.

Perský král se skutečným obléháním vzbouřeného Babylónu nespěchal. Vojáků měl dost, ale ještě nedorazil trén a velké obléhací stroje, bez nichž se o překonání mohutných hradeb vůbec nedalo uvažovat. Také bylo nutné ještě před zahájením bojů zajistit pravidelné zásobování armády, zorganizovat dodávky proviantu z celé provincie a z dalších oblastí perského impéria.

Prozatím tedy Xerxés se svými „nesmrtelnými“ pobýval v Borsipě, další jeho oddíly rozložily své tábory v různých místech kolem Babylónu; k němu se však přibližovaly pouze rychlé jízdní hlídky. Obvykle doprovázely specialisty na dobývání měst, kteří zkoumali hradební opevnění a promýšleli, jak bude třeba rozestavit vojsko, které zahájí pravidelné obléhání, kam postavit obléhací stroje, aby bořily pevnostní zdivo v nejslabších místech.

Příchod tak mohutné perské armády v Babylónu vyvolal všeobecné zděšení. Kdo mohl, uprchl z města. Peršané nechávali dezertéry na pokoji. Museli jen okamžitě opustit nejbližší okolí města a odtáhnout na jih.

V samotném Babylónu král Šamašerib dál s naprostým klidem hlásal rychlé vítězství.

Byl snad jediný, kdo nepropadl obavám.

Marduk učiní zázrak a rozdrtí nepřítele na prach a popel. On, Šamašerib, naprosto zřetelně slyšel boží hlas, který mu to osobně sdělil.

13. SETKÁNÍ POD PALMAMI

Ubartu se Zukatanem nadále přebývali v Borsipě.

Zukatan se sice stále toužil vrátit do Babylónu, ale Ubartu se proti tomu kategoricky postavil:

„Nezapomínej, že jsi synem tartanua Sillaji. Tvůj otec zemřel rukou zakuklených vrahů. Chtěli zabít i tebe, cožpak jsi už zapomněl, že přepadli a vypálili tvůj dům? Tady nás nikdo nezná, v Borsipě jsi v naprostém bezpečí – ale co v Babylónu? Víš ty, co se ti tam všechno může stát?“

„Peršané mi zabili otce!“

„Ano. Na vlastní oči jsem toho byl svědkem. Ale ti dva vojáci nevraždili z vlastní iniciativy.“

„Na rozkaz svých velitelů?“

„Anebo si je na tu špinavou práci někdo najal za hrst zlata.“

„Moudře Ubartu hovoří,“ vmísil se do rozmluvy kupec Pulu, který oběma uprchlíkům nadále poskytoval pohostinství, „nejjistější je sedět tady u mne doma a počkat si, jak to dopadne.“

„Jenže král Xerxés prý už se blíží! A s ohromnou armádou!“

„Jestli je to pravda, pak ty sám Babylón nezachráníš.“

„Nezachráním, ale můj luk alespoň pošle na onen svět pár nepřátel!“

„Nebylo by jich ani v nejlepším případě tolik, aby to hrálo nějakou roli. Velký král má tolik vojáků, kolik je písečných zrn v poušti.“

„Kdyby žil Belšimani,“ řekl Ubartu zamyšleně, „vypadaly by věci zřejmě jinak. Belšimani byl starý, zkušený voják. Vyznal se. Dobře věděl, jak bojovat s Peršanem. Dokázal to při nájezdu proti Borsipě a Diblatu. Jeho smrtí, a samozřejmě už předtím vraždou tvého otce, tartanua. Sillaji, přišel Babylón o skutečné vojevůdce. Ti dva mrtví… to nebyly žádné náhody.“

„Krále přece uštkla zmije!“

„Ty už jsi někdy viděl v paláci anebo v jeho okolí zmiji?“

„Ne…“

„Jsem třikrát tak starý jako ty a také jsem v oněch místech hady nikdy neviděl. Naposledy jsem se s tímto nebezpečným plazem setkal na Sinaji, kde na následky jeho uštknutí zemřelo více vojáků, než svými šípy sprovodil ze světa nepřítel.“

Všechny tyto a podobné argumenty Zukatana sice nepřesvědčily, ale… bylo mu teprve sedmnáct let, Ubartu mu nahrazoval otce, musel ho proto poslouchat.

Dokud byl v Borsipě klid a Peršané ještě daleko, Zukatan sebral každé ráno svůj luk a šel na lov.

Palmové háje na březích řeky Purattu byly rájem a domovem tisíců jeřábků. Celá hejna se jich slétala a hodovala na sladkých plodech. Škody, které nadělali, byly obrovské. Lovci je však nezabíjeli; na hrot šípu si připevnili plochý kroužek, takže pták, kterého zasáhli, pouze omráčeně spadl na zem. Stačilo mu svázat nožičky a hodit do pytle.

Zukatan dosáhl takové obratnosti, že téměř nikdy nechybil – dokonce dokázal svým šípem zasáhnout ptáka za letu. Jeho lovecké úspěchy budily zájem a nadšení majitelů datlovníkových plantáží. Jemné maso těchto ptáků se kromě toho stalo každodenní pochoutkou v jídelně kupce Pulua. Čas od času Zukatan donesl plný pytel jeřábků do chrámu Nabua. Starý kněz, který měl na starosti chrámové hospodářství, s radostným úsměvem dar přijal; nešetřil díky a občas šikovnému lukostřelci strčil do ruky pár šekelů. Jeřábky pak dal do klece, kde je nějaký čas vykrmovali, aby se z nich staly tučné oběti na oltář boha Nabua.

Když se v Borsipě objevil spolu se svými „nesmrtelnými“ král Xerxés, Zukatan prohlásil rozhodným hlasem:

„Ubartu, jsi mi druhým otcem. Vždy jsem tě ctil a poslouchal. Nyní však nadešla hodina boje proti nepříteli. Nepokoušej se mě zadržet. Zítra, dříve než se slunce vydá na svou pouť, odjedu do Babylónu a přihlásím se do armády. Můj otec, tartanu Sillaja, by jednal stejně. Víš přece, že nejednou – i poté, když jsme opustili Babylón – prohlásil: ‚Kdyby to bylo nutné, postavím se proti nepříteli třebas i jako obyčejný voják.‘“

„Jdi!“

Ubartu tentokrát neprotestoval.

„Připravím ti mošnu s jídlem a přidám všechno stříbro, které jsem stačil pobrat, když jsme prchali z tvého domu.“

„Stříbro nebudu potřebovat,“ protestoval Zukatan. „Jen si ho nech u sebe.“

„Stříbro se vždycky hodí.“

„Ne. Na cestu je těžké… a nějaké peníze mám, dostal jsem přece pár šekelů v chrámu. Za jeřábky. To mi postačí.“

„Jak chceš,“ souhlasil nakonec Ubartu. „Jen měj na paměti, že nejjistější cesta do Babylónu nyní nevede po silnici, ale po břehu řeky, mezi palmami. Na silnici by tě Peršané okamžitě chytili. Kdyby ti hrozilo nebezpečí, schovej se do rákosí anebo vylez na palmu.“

„Neměj strach, tohle dovedu!“

Časně zrána se Zukatan rozloučil s Ubartuem i s kupcem Puluem, který si chlapce za ten čas velice oblíbil. Pulu mu ještě prokázal poslední službu: provedl ho úzkými uličkami starého města a zavedl ho k městským hradbám. Peršané je nehlídali: obsadili pouze městské brány.

Hradby byly staré a zub času na nich zanechal své stopy. Mladý, svižný chlapec se na ně bez obtíží vyšplhal a seskočil na druhou stranu.

„Nechť tě Nabu ostříhá.“ Těmito slovy se kupec Pulu se svým hostem rozloučil.

Zukatan se bez potíží dostal k řece a rychlým krokem se ubíral po proudu. Kolem břehů rostly stovky a tisíce štíhlých palem, jiná místa zase zarůstaly trsy rákosí. Staré babylónské přísloví praví, že „palma musí mít hlavu na slunci a nohy ve vodě“.

Zukatan nešetřil nohy a udržoval ostré tempo. Čím blíž se dostane k Babylónu, tím menší nebezpečí mu bude hrozit, že potká hlídky královské armády. Kromě toho chtěl mít za sebou co největší kus cesty ještě dřív, než se slunce dostane do zenitu a jeho paprsky se stanou nesnesitelnými. Třebaže se už říjen chýlil ke konci, v poledne ještě býval pořádný úpal. Zvláště pro člověka, který nese luk, toulec plný střel a těžkou mošnu s jídlem.

Náhle za sebou zaslechl slabé, vzdálené ržání koní. Ohlédl se.

Mezi palmami zahlédl hlouček jezdců mířících stejným směrem jako on. Aby se před nimi ukryl v rákosí, musel by přeběhnout nekrytou planinu…

„Nestačím to, zahlédli by mě…," pomyslel si Zukatan.

Rozhodl se ve zlomku vteřiny. Přiskočil k nejvyšší a nejsilnější palmě, obratnými pohyby svázal široký řemen, který měl pro podobné případy stále připravený, a třebaže ho tížil náklad, který nesl, zaklesl se za kmen a hbitě se vyšplhal až k samé koruně stromu. Tam byl před zvědavými pohledy zakryt zeleným vějířem palmových listů a sám přitom viděl, co se pod ním děje.

Jezdci přitáhli koním uzdy a zvolnili. Z ostrého klusu přešli do volného kroku a nějakých dvacet garů od palmy se zastavili úplně. Pouze dva Peršané – krásně a bohatě oblečení, na ušlechtilých hřebcích – pomalu jeli dál, ponořeni do rozhovoru.

Zukatan se nejprve obával, že ho zahlédnou, ale ti dva byli svým hovorem tak zaujati, že si okolí vůbec nevšímali – tím méně pak věnovali pozornost vrcholkům palem. Když přijeli ke stromu, na němž chlapec našel úkryt, zastavili se. Zukatan, který téměř celé dětství strávil v paláci knížete Azardada, dokonale ovládal staroperštinu. Neslyšel sice všechno, co ti dva muži říkali, ale občas k jeho uším dolehla jednotlivá slova, a někdy dokonce celé věty.

Chlapec okamžitě poznal mladšího z obou jezdců: byl to sám velký král Xerxés! Omyl nepřicházel v úvahu. Když Xerxés během své korunovace navštívil Babylón, Zukatan měl díky úřadu svého otce

příležitost prohlédnout si vládce perského impéria zblízka. Dělila je tehdy menší vzdálenost než v této chvíli.

„Ne!“ protestoval Xerxés rozhodně, „s tím nebudu nikdy souhlasit!“

Starší z mužů potom dlouho potichu svému vládci cosi vysvětloval. Na konci zvedl hlas:

„… je to jediný způsob, jak celou záležitost rychle vyřídit. V opačném případě ztratíme několik měsíců.“

„Nemohu přijmout takovou oběť,“ bránil se král naléhání svého partnera.

„Je to nutné!“

„Ne, ne!“ vykřikl Xerxés. „Když si představím…“

Starší jezdec králi opět cosi vysvětloval.

„Kdybych souhlasil, jak bych se ti měl odměnit? Řekni si, co budeš chtít?“

„Dělám to pro svého krále…“

Xerxés ještě chvíli váhal, ale už začínal podléhat argumentům svého společníka, neboť v jednom okamžiku řekl:

„Dobrá. Přísahám ti, budeš králem.“

Starší muž se sklonil k vládcově ruce a pokryl ji uctivými polibky.

„Vraťme se,“ řekl Xerxés. „Poněkud jsme se vzdálili od našeho doprovodu. A ty se rozmysli. Máš ještě dost času.“

„Rozhodl jsem se již dávno.“

Oba jezdci obrátili koně a zamířili ke skupince ozbrojenců, kteří opodál trpělivě vyčkávali. Celý oddíl se pak velkým obloukem vydal nazpátek, k Borsipě.

Zukatanovi se až nyní mihlo myslí, že mohl krále zastřelit. Xerxés byl nejenom beze zbraně, ale zřejmě ani neměl hruď krytou kyrysem. Chlapec také nezahlédl luk, ba ani meč, který Peršané mívali připoutaný k sedlu. Šíp vypuštěný z tak malé vzdálenosti nemohl minout cíl. Přesto Zukatan nelitoval, že této příležitosti nevyužil. Je něco jiného, vyčíhat si během bitvy nepřátelského velitele a zabít ho, a něco jiného je zákeřně vystřelit na bezbranného a nic netušícího protivníka.

Chlapec si navíc uvědomoval, jak strašlivě by se Peršané za takový zločin pomstili nevinnému obyvatelstvu Borsipy a celého okolí! Babylónu by to přitom nijak nepomohlo. Nový král by jen s větší nenávistí udeřil na město, aby je vymazal z povrchu zemského.

Když se ujistil, že v nejbližším okolí není živá duše, Zukatan se spustil ze stromu a pokračoval v cestě. Přálo mu štěstí: žádné další perské vojáky už nepotkal.

Odpoledne došel k babylónským hradbám. Brána byla zamčená, ale na baště byli strážci, kteří se chlapce s lukem zeptali:

„Co bys chtěl?“

„Umím dobře střílet z luku. Pusťte mě dovnitř. Určitě vám budu užitečný.“

„Kdo jsi? Odkud přicházíš?“

„Jmenuji se Zukatan,“ chlapec bez obav prozradil své pravé jméno: patřilo totiž k nejrozšířenějším v celé Babylónii, takže nehrozilo nebezpečí, že v něm někdo pozná syna zavražděného tartanua Sillaji, „a přicházím z Borsipy. Rodiče mě dali na vychování do chrámu boha Nabua, kde jsem se měl stát písařem. Ale protože jsem lépe střílel z luku, než vládl pisátkem, kněží mě nakonec poslali hlídat dobytek a lovit zvěř pro svoji kuchyni.“

„A kdo tě naučil střílet?“

„Otec,“ odpověděl Zukatan po pravdě a dodal: „Měli jsme zemi luku, býval vojákem.“

„Počkej,“ rozhodl se strážný, „půjdu a poradím se se setníkem.“

Setník přišel a položil Zukatanovi téměř stejné otázky jako strážný.

„Odkud máš perský luk?“ zeptal se pak navíc.

„Od otce. Sloužil v perské armádě. Bojoval v Egyptě a u Mílétu.“

„Chceš říct, že ti otec daroval takhle krásný luk?“ nechtěl setník uvěřit.

„Otec zemřel přede dvěma léty,“ zalhal Zukatan. „Kněží z chrámu boha Nabua mu dávali různá šemmu, ale žádné nepomohlo.“

„Bodejť! Měli jste jít za bohyní Nusku. Její kněží jsou nejlepší lékaři.“

„V Borsipě žádní kněží Nusku nejsou.“

„Co máš v té mošně?“

„Trochu šatstva a jídlo. Cestou jsem si také na stromě natrhal trochu datlí.“

„Jak to – natrhal?! Na stromě?“

„Vyšplhal jsem se na palmu a natrhal si je.“

„Jsi tak šikovný?“

„Co je na tom? Chrámu boha Nabua patří tisíce palem. Myslíte, že jsem poprvé lezl otrhat datle?“

„Stejně mi připadá divné, že ses dostal z chrámu…“

„Když jsem ráno odcházel, všichni ještě spali, takže jsem neměl koho požádat o svolení.“

„Je v Borsipě hodně Peršanů?“

„Síla! Přijel dokonce i sám velký král Xerxés se svými ‚nesmrtelnými‘.“

„Jen ať si zkusí přiblížit se k Babylónu, a uvidí, jak rychle se stanou smrtelnými! I s tím svým králem. Marduk je všechny rozdrtí! Král Šamašerib osobně slyšel jeho hlas…“

„Nechtěli byste mě pustit do města?“ zeptal se Zukatan netrpělivě.

„Inu, chlapče, bránu kvůli tobě otvírat nebudeme, to snad chápeš. Máme to beztak zakázané.“

„Viděl jsem, že kousek odsud je v hradbách vylomený kus zdiva. Kdybyste mi hodili provaz, dokázal bych se nahoru vyšplhat.“

„Kamaráde, kde já bych tu vzal provaz?“ rozesmál se setník. „Myslíš, že se král tak pečlivě stará o naše pohodlí? Varuji tě – jestli se ti nakonec podaří dostat se do našeho oddílu, čeká tě služba, při které moc neztloustneš.“

„Jo, jo, to je fakt,“ přidal se k jeho nářkům jeden z vojáků. „Za krále Belšimaniho nás krmili lépe!“

„U nás ve věži leží kus nějakého provazu. Mám ho přinést?“ ozval se další ze strážců brány. „Skočím pro něj… hned jsem zpátky.“

„Dobrá, přines ho. Uvidíme, jestli bude stačit. Já tu šňůru viděl také, ale myslím, že bude moc krátká.“

Zukatan obešel baštu uzavírající a střežící bránu a zamířil k místu, kde se v hradební zdi táhla až do výše téměř dvou garů šikmá, poměrně široká škvíra. Kdo ví, jak vznikla. Možná se shora zřítil nějaký trám – nebo se tady během oprav převrátilo lešení…?

Vojáci přinesli provaz a hodili ho přes hradbu. Ukázalo se, že setník měl pravdu – byl příliš krátký, sahal sotva k oné rozsedlině.

„Delší nemáme.“

„Stačí,“ řekl Zukatan. „Zkusím se kousek vyšplhat po zdi, ta škvíra mi pomůže, a potom snad už dosáhnu na provaz.“

Přivázal si pytel s potravinami na záda tak, aby mu nepřekážel v pohybu, a přitiskl se k cihlové zdi. Využíval každého výstupku, každé štěrbiny, každého chytu a jako pavouk se šplhal výš a výš.

„Koukněte, jak leze!“ podivovali se muži na hradbách, „ten kluk je jako kočka!“

Konečně se Zukatan chytil tlustého uzlu uvázaného na konci provazu.

„Drž se!“ volali vojáci, „my tě vytáhneme.“

Za chvilku se Zukatan octl na vrcholu hradební zdi. Nabídl setníkovi a jeho vojákům čerstvé datle.

„Peršané tady v okolí nikde nejsou. Až do poloviny cesty k Borsipě nehrozí nebezpečí,“ říkal. „Docela klidně si můžete zajít k řece, tam, co vidíte ten palmový háj, a natrhat si datlí, kolik se vám ráčí. Z jedné palmy nasbíráte i několik pytlů. Letos je dobrá úroda.“

„Nahlásím tě veliteli a požádám ho, aby ti dovolil zůstat v mém oddílu," slíbil setník. „Sloužil bys pod velením desátníka Kalby. Já jsem setník. Jmenuji se Tabik-ziru."

„Já jsem Kalba," dodal jeden z vojáků. „Jestli umíš poslouchat a budeš se jen trochu snažit, nebude ti u mne špatně."

„A pokud jde o tvůj nápad s datlemi," připojil se setník, „poradím se s velitelem. Kdyby souhlasil, uděláme zítra takový malý výpad za hradby. Jak jsem ti už říkal, pokud jde o jídlo, nejsme na tom právě nejlépe a zásoba čerstvých datlí by se nám docela hodila. Mám jen obavy, jestli ten palmový háj nepatří Mardukovu chrámu."

„Proč?" zeptal se udivený Zukatan.

„Protože v tom případě bychom si nesměli utrhnout ani jedinou datličku."

„A to z jakého důvodu?!" rozhořčil se jeden z vojáků. „Kněží přece sami do háje nepůjdou a datle nesklidí. Ovoce je přitom už teď tak přezrálé, že padá z větví a přichází nazmar."

Kalba se rozesmál.

„Ještě nikdy jsi neviděl psa, jak leží na kupce sena, a když se přiblíží koza nebo ovce, tak vrčí a cení zuby? S kněžími je tomu stejně. Ať datle shnijí, ať přijdou nazmar, ale je to jejich majetek a oni ze svého majetku nikomu nic nedají!"

„Když nás velitel pustí, nebudeme se nikoho o svolení prosit," řekl setník. „Jestli mají v chrámu chuť na datle, mohou jít s námi!"

„Ti tak někam půjdou! Od chvíle, kdy z Etemenanki zahlédli prvního Peršana, nevystrčí z chrámu nos!"

„Určitě se modlí," řekl jeden voják, který zřejmě patřil mezi zbožné Mardukovy vyznavače, „aby nám bůh seslal vítězství."

14. PRVNÍ STŘELA

Setníku Tabik-ziruovi se podařilo vyřídit a zařídit vše, co bylo nutné, aby Zukatana přijali do jeho oddílu. Tabikovi muži mezi sebou rádi přijali dobrovolníka, který jim hned při seznamování předvedl, jak obratně se dokáže vyšplhat na vysoké hradby.

Navíc se jednalo o vojína, který s sebou přinesl perský luk nejlepší kvality a toulec plný šípů.

Oddíl, do kterého Zukatana přijali, měl na starosti část městského opevnění; přesněji řečeno hlídal okolí věže, v níž byla jedna z bran mířících na východ. Tabikovi vojáci měli hájit při případném napadení právě tuto bránu. Bydleli ve dvou mohutných baštách předsunutých před bránu a umožňujících buď odrazit, anebo sevřít do kleští útočníka, který by se ji pokusil dobýt.

V poslední době začalo přibývat dobrovolníků i odvedených rekrutů, takže setník velel více než sto osmdesáti mužům. Početně na tom tedy nebyli Babylóňané nejhůř: slabší to však bylo s jejich výzbrojí a výcvikem. Většina měla pouze narychlo vyrobená kopí.

Desátník Kalba si za své stanoviště nevybral baštu jako ostatní, ale usadil se ve věži. Našlo se v ní i místo pro jeho nového podřízeného.

Kalbovi vojáci, kteří většinou nebyli o mnoho starší než Zukatan, přijali nováčka přátelsky. Nepřítel byl sice mnohem silnější, ale babylónské armádě to na dobré náladě neubralo. Jedni věřili městským hradbám[1], vyvolávajícím respekt svou mohutností, další (a takových bylo stále více než dost) zase bohu Mardukovi, který – jak neustále prorokoval král Šamašerib – dá babylónskému velekněz znamení a rady,

[1] městské hradby – babylónské hradby se skládaly z několika řad zdí, mezi nimiž byl prostor naplněný vodou. Hradby byly každých padesát metrů posíleny strážní věží; těchto věží bylo 360 v obvodu vnitřní hradby a 250 na vnější hradbě.

s jejichž pomocí budou perští nájezdníci rozdrceni.

Protože se v poslední době Peršané k městu nepřibližovali, velitel souhlasil s tím, aby skupinka Tabikziruových vojínů opustila hradby a nasbírala z opuštěných stromů zásobu datlí. Velitel si pouze vymínil, že oddíl si může nechat pro vlastní potřebu jen polovinu datlí: zbytek odevzdají a bude rozdělen.

Na výpravu do palmového háje se přihlásilo osm dobrovolníků. Brána se pootevřela a malá skupinka se octla za hradbami.

Znovu se opatrně rozhlédli; kolem dokola nebylo živé duše, a tak Zukatan už bez dalšího váhání zamířil se svým oddílem směrem, kde už zdálky pohled lákaly bohaté trsy krásných datlí. Obratně se vyšplhal na vrcholek jedné palmy, pohodlně se usadil mezi zelenými listy a začal trhat a házet zralé plody na zem, kde je zbývající účastníci výpravy sbírali a ukládali do pytlů.

Jakmile Zukatan strom očesal, sešplhal dolů, trochu si odpočinul a za chvíli už zase seděl ve vrcholku další palmy. Tady byla ještě větší úroda voňavých plodů.

Měli za sebou už asi sedm nebo osm palem, když jeden z vojáků zděšeně vykřikl:

„Peršané! A míří k nám!“

Zukatan se hbitě spustil ze stromu a spolu s ostatními se schoval za palmové kmeny. Možná je nepřítel nezahlédne.

Peršané byli čtyři. S největší pravděpodobností se jednalo o jízdní hlídku vyslanou zjistit, co se děje poblíž babylónských hradeb. Už zdálky zahlédli nějaké lidi sklízející datle. Domnívali se, že jde o místní rolníky, a zamířili k nim. Spoléhat se na úkryt za kmeny stromů proto bylo beznadějné.

Až na Zukatana měli všichni Babylóňané pouze kopí, což je poněkud nedostatečná zbraň proti takovému protivníkovi, jakým v oné době byla proslulá perská jízda, dokonale vyzbrojená a zakalená v bojích.

Zukatan však s sebou měl svůj luk.

Chladnokrevně, jako zkušený voják, který má za sebou nejednu bitvu, natáhl tětivu.

Pozorně, klidně mířil.

Šíp zasvištěl a Peršan jedoucí v čele skupinky se svalil z koně. Zukatan rychle k luku přiložil druhý šíp a za okamžik se s životem rozloučil další jezdec.

Zbývající dva Peršané pochopili, že oni sběrači datlí nejspíše nejsou rolníci; obrátili koně na místě a v panice se dali na útěk.

„Honem domů!“ vykřikl kdosi z Babylónských.

„Stůj! Nebo zabiju i tebe!“ Zukatan opět napjal svůj luk. Voják se zastavil. Z očí mu hleděla panika.

„Chyťte koně!“ poručil Zukatan a sám se rozběhl k nepřátelům ležícím nehybně na zemi. Byli už mrtví. Chlapec jim z prsou vytrhl šípy a vrátil je do toulce: vždyť tvořily jeho největší bohatství.

Po chvíli se jim podařilo oba koně chytit. U sedel měli připoutané meče, jaké se používají v perské armádě. Oba mrtví měli nabírané kožené kalhoty a přiléhavé tuniky s dlouhými rukávy ze stejného materiálu, kulaté plstěné čepice spadající až ke krku a vysoké šněrovací ohrnovačky. Oblečení nasvědčovalo, že se nejedná o Peršany, ale o Médy.

„Položíme je na koně a odvezeme do města“ navrhl jeden z babylónských vojáků. „To bude náš setník koukat!“

„Přišli jsme nasbírat datle,“ protestoval Zukatan. „Naložíme pytle s datlemi na koně a mrtvé necháme na pokoji. Jejich druhové se určitě brzy vrátí a bude jich daleko víc. Zabité si odvezou a pochovají je podle médského zvyku.“

„Měli bychom jim stáhnout šaty a boty,“ trval onen voják na svém.

„Poslouchej, byl bys rád, kdyby tě po smrti nepřítel o všechno obral?“

„Tak si vezmeme alespoň jejich čepice.“

„Jestli na tom trváš, vezměte si čepice. Ale teď je nejvyšší čas naložit koně, posbírat ukořistěné zbraně

a vrátit se co nejrychleji do města. Dávám přednost tomu, vidět Xerxovy vojáky z bezpečného místa na hradbách, a ne někde ze stromu.“

Malá skupina se bez problémů vrátila do Babylónu.

Nikdo si neumí představit radost, s jakou setník Tabik-ziru a muži z jeho oddílu uvítali Zukatanovo mužstvo s dvěma koni plně naloženými pytli s datlemi. A což teprve překvapení, jaké se jich zmocnilo, když se dozvěděli, že Zukatan zabil dva nepřátele, a když spatřili cennou kořist: luky, meče, dýky a kopí.

„Ty jsi vítěz,“ řekl setník Zukatanovi, „tobě proto patří kořist nalezená u těl nepřátel.“

Tabik-ziru při těchto slovech chtivě hleděl na ozdobnou perskou dýku a na meč s širokým ostřím.

„Vezmu si několik šípů a na památku ozdobné pouzdro na luk,“ řekl Zukatan. „A ty, pane setníku, ty si vezmi tuto dýku a meč. Zbytek zbraní rozděl těm, kteří je nejvíc potřebují.“

„A co s koňmi?“

„Nevím. Pochybuji, že si je budeme moct nechat.“

„Proč ne?“ podivil se desátník Kalba. „Krmit je nemusíme, mohou se pást. Mezi hradbami je zatím trávy dost. Kdo ví, jestli se nám ještě nebudou hodit. V nejhorším případě na maso, kdyby nastal hlad…“

„Přijímám tvůj dar, Zukatane.“ Setník se ani nesnažil skrýt, jakou má radost. „Druhý meč s tvým svolením věnuji tady desátníku Kalbovi. Kopí – mnohem lepší než ta naše – dostanou ti, kteří prozatím nemají vůbec žádnou zbraň. A zítra uspořádáme závody v lukostřelbě a luky připadnou těm nejšikovnějším.“

„Smím se také zúčastnit závodů?“ zeptal se desátník.

„Dostal jsi meč, Kalbo. Nestačí ti snad?“

„I luk by se mi hodil. Pro člověka v obleženém městě je to nejlepší zbraň.“

„Slibuji ti, desátníku, že jakmile se znovu vydám za městské hradby, přinesu ti perský luk,“ řekl Zukatan.

„Jak dlouho to bude trvat?“

„Mám nápad,“ pokračoval Zukatan. „Co kdyby se několik mužů skrylo v palmovém háji a připravilo nepříteli léčku? Já vím, perské i médské hlídky teď budou opatrnější, protože dostaly pořádnou lekci – a také už asi nebudou jezdit jenom ve čtyřech –, ale myslím, že když je zaskočíme, mohlo by to vyjít.“

„Dobrý nápad,“ pochválil ho setník. „I když já osobně se domnívám, že bude lepší, když se akce zúčastní alespoň několik desítek mužů. Nemůžeme vědět, jak bude nepřítel silný.

Co bys říkal takovému výletu za město, Kalbo?“ zeptal se desátníka.

„Beru! Říkám přece jasně, že by se mi luk hodil.“

„Jestli s tím bude velitel souhlasit, hned zítra se do toho pustíme. A ty naše muže povedeš.“

„Souhlasím,“ řekl desátník, „ale musíš mi dát alespoň dvacet dobře ozbrojených vojáků.“

„Dostaneš nejlepší muže z naší jednotky,“ slíbil setník Tabik-ziru.

Vyšli ještě před svítáním, aby se za šera dostali k palmovému háji. Potom přískoky od stromu ke stromu opatrně postupovali kupředu.

„Tímhle směrem se za chvíli dostaneme až k úzké cestě vedoucí z Borsipy. Já si myslím, že to je nejlepší místo, kde by se dala nastražit léčka,“ řekl Zukatan. „Odtamtud je totiž dobře vidět – jak na cestu, tak nazpátek mezi palmy.“

„Máš pravdu,“ souhlasil Kalba. „Je to ještě daleko?“

„Ne. Sotva čtyři sta garů.“

Místo pro léčku vybrali dobře. Palmový háj se zde zužoval, protože řeka se přibližovala až k cestě, obklopené z obou stran stromy.

Zukatan se vyšplhal na palmu, z níž měl výhled na celé okolí; ze své rozhledny pak přátelům dole na zemi oznámil, že kam oko sahá, nikde se nic nehýbe, nikoho není vidět. Aby zbytečně neztráceli čas, začal očesávat datle, což všichni přijali s nadšením. Potom si lehli do stínu stromů a klidně čekali, co se

bude dít.

Dlouhé hodiny byl klid. Kalba se už začínal rozhodovat, že akci zruší a nařídí návrat do Babylónu, když se z výšky ozval Zukatanův výkřik:

„Vidím oblak prachu! Blíží se k nám nějaký oddíl.“

„Kolik jich je? Hodně?“

„Zatím nevím, jsou skryti v prachu.“

Desátník vydával úsečné rozkazy. Vojáci se ukryli za kmeny stromů. Zkameněli jako sochy.

„Vidím pět jezdců…,“ hlásil pozorovatel ze stromu. „A teď je mám jako na dlani. Za jezdci následuje dvacet pěšáků.“

„Mají přesilu!“ vyděsil se jeden z vojáků.

„Ano, je jich víc, ale nemají tušení, že jsme jim nastražili léčku,“ uklidňoval ho desátník. „Až nás budou míjet, lučištníci vystřelí šípy a potom se na ně všichni s křikem vrhneme Miřte především na jezdce! Jsou to většinou Peršané nebo Médové, a ti jsou nejnebezpečnější. Se zbytkem si už poradíme.“

Nepřátelský oddíl postupoval dost rychle, brzy ho proto uviděli i ze země. Jezdci předstihli pěchotu o nějakých deset garů. V čele jel velitel, desátník nebo setník, za ním pak v jedné řadě čtyři jezdci. Pěšáci pochodovali ve volném, neuspořádaném útvaru. Všichni však byli dobře vyzbrojeni: pěchota měla kopí a štíty, někteří dokonce i luky.

„Jezdce na koních necháme dojet až k nám a začneme na ně střílet teprve v okamžiku, kdy nás budou míjet,“ rozkázal desátník. „Mířte klidně a pozorně. Nestřílejte, dokud nedám znamení.“

Nepřítel, mající pocit naprostého bezpečí a z toho plynoucí sebejistoty, se blížil k místu, kde ho očekávala past. Když jezdci míjeli Babylóňany, skryté za stromy, jeden z Kalbových vojáků nevydržel a bez rozkazu vypustil šíp na Peršana jedoucího v čele.

Jezdci se okamžitě zastavili a sáhli po zbrani.

„Palte!“ vykřikl desátník.

Šípy zasvištěly. Tři jezdci se bezvládně svezli na zem. Mezi nimi velitel. Dva stačili obrátit koně.

Překvapení pěšáci se zastavili.

„Střílejte na pěšáky!“ vykřikl Kalba.

Nová salva babylónských lučištníků vyvolala další masakr v nepřátelských řadách. Několik vojáků padlo, další utrpěli zranění.

„Bijte je!“

Desátník s mečem v ruce jako první vyskočil ze svého úkrytu, za ním se s hlasitým pokřikem hnal celý babylónský oddíl.

K boji muže proti muži však nedošlo, protože nepřítel vzal nohy na ramena. Dva jezdci, kteří si zachránili život, se ani nepokoušeli svůj oddíl zastavit, zformovat jej a pohnat proti nepříteli. Naopak – díky tomu, že seděli na koních, utekli první.

Zukatan a ještě několik lučištníků za nimi vyslalo své šípy, avšak bezvýsledně. Pouze další dva Syřané (pěchotu tvořili vojáci nahnaní do Xerxovy armády až z daleké Sýrie) byli raněni.

Tentokrát se nepodařilo ukořistit koně. Moudrá zvířata se i bez jezdců obrátila a tryskem hnala nazpět k Borsipě.

Kalba a jeho muži přesto právem měli pocit triumfu. Zabili tři Peršany. Jeden z nich – soudě podle bohaté výstroje a šatu – byl zřejmě nějaký vyšší velitel anebo možná i pán, který vstoupil do vojska, aby se vyznamenal v boji a získal tak královu přízeň.

Padli také čtyři Syřané, sedm dalších bylo zraněno.

Největší radost však Babylóňané měli z ukořistěných zbraní. Krásný luk, nalezený vedle padlého perského důstojníka, okamžitě změnil majitele a octl se na zádech desátníka Kalby. Oddílu navíc přibyly dva meče, dva perské luky a čtyři (o něco horší) syrské; dále devět kopí a patnáct štítů, které prchající

nepřítel odhodil.

Hlavně však neměli nejmenší ztráty, protože nepřítel nestačil vystřelit ani jeden šíp.

Radostně se vraceli do Babylónu. Dokonce ani vojáci, kterým připadla úloha nést těžké štíty, nenaříkali. Nejšťastnější však byl Kalba. Konečně měl svůj vysněný perský luk, stejně dokonalý jako Zukatanův.

Od kamarádů z jednotky setníka Tabik-zirua je čekalo nadšené uvítání.

„Zítra opět vyrazíme na nepřítele," chlubil se nejeden voják.

„Zítra nevystrčíme za hradby ani nos," zchladil jeho nadšení setník, „protože Peršané se už poučili a zítra na nás budou číhat ze zálohy zase oni. Doufám, že se načekají…"

Také další babylónské oddíly, rozmístěné v severní části města kolem Ištařiny brány či v prostoru hradeb Nového Města, vybojovaly několik drobných potyček s nepřítelem, který se neopatrně přiblížil příliš blízko k městu.

Byl to však teprve začátek velkých událostí, které měly zanedlouho následovat.

15. STRAŠLIVÝ TREST

Nejslavnějšímu perskému vojevůdci a současně královu švagru Bagabuchšovi, jemuž jeho řečtí žoldáci říkali Megabyzos, se konečně podařilo k Babylónu dopravit obléhací stroje a pontonové mosty, bez nichž se nedalo o dobytí města vůbec uvažovat. Megabyzos se proslavil dobýváním řeckých a fénických měst. A právě jemu nyní velký král poručil, aby co nejrychleji srazil na kolena vzbouřený Babylón.

Tři dny po úspěšném přepadení v palmovém háji byla babylónským vojskům vyhlášena pohotovost. Skončil bezstarostný klid. Hlídky na Etemenanki totiž spatřily, jak se ze všech stran k městu blíží Peršané. Jejich síly několikanásobně převyšovaly početní stav obránců. Z městských hradeb sice ještě nebylo nepřítele vidět, ale celý oddíl setníka Tabik-zirua v plné pohotovosti útočníky vyhlížel.

„Nic není vidět, falešný poplach," ujišťoval ostatní jeden z vojáků.

„Určitě není falešný," ujistil ho desátník Kalba. „Kněží pozorující celé okolí z vrcholu Etemenanki vyslali signál, že se nepřítel blíží k městu."

„Je to pravda," zeptal se mladý chlapec, který přednedávnem přišel do Babylónu až z města Kalchu, „že Etemenanki měla být původně daleko vyšší, ale že se při její stavbě lidem tak popletly jazyky, že se jeden člověk nemohl domluvit s druhým? Prý se proto zpočátku jmenovala Bábelská věž."

„Zákeřné lži Judejců," rozzlobil se setník. „Ti lháři z Jeruzaléma tyhle pomluvy vymysleli, když král Nabukadnesar zničil celou Judeu a rozbořil jejich hlavní město. Pouze hlupáci mohou opakovat podobné nesmysly!"

Zatímco se bavili, daleko na obzoru se objevil černý mrak. Jako kdyby se nad Babylónem stahovala bouře. Mrak kypěl, vzdouval se, vlnil a vřel – a rostl a rostl, rozléval se jako povodeň po celém okolí. Když se mračno přiblížilo až k Babylónu, z oblaků prachu se začaly vynořovat nespočetné masy perského vojska.

Každý jeho oddíl měl předem určené postavení. Hlavní síly nepřítele se rozložily proti Ištařině bráně, kde vkrátku vyrostly překrásné stany pro Xerxa a jeho doprovod. Tam také rozbila ležení královská garda, proslulí „nesmrtelní".

Na opačné, jižní straně města, se rozložili Médové. Podél východních opevnění Babylónu zaujaly postavení udatné a bojovné oddíly z Elamu. Celé Nové Město, ležící na západním břehu Purattu, neprodyšně sevřely pluky Syřanů, Lýdů, vojska, která přitáhla z daleké Baktrie, Frýgie a Kilíkie.

Megabyzos ihned nařídil, aby přes řeku byly postaveny dva pontonové mosty. Jeden na severní straně

města, druhý zase na jižní. Tímto způsobem se mu podařilo Babylón neprodyšně uzavřít, zatímco obléhající vojska mohla bez potíží udržovat spojení mezi všemi svými částmi po obou stranách Purattu.

„Kdybychom na tu sebranku, co leží kolem Nového Města, zaútočili všemi našimi silami dřív, než byly vybudované pontonové mosty a dokud oni měli plné ruce práce se stavěním stanů a zařizováním ležení, smetli bychom je z povrchu zemského," teoretizoval setník Tabik-ziru. „A Peršané a Médové by se na to mohli jenom bezmocně dívat a nedokázali by jim nijak pomoct. Megabyzos udělal velikou chybu, když předčasně svá vojska rozdělil a nezabezpečil si spojení."

Megabyzos byl vynikající stratég, tentokrát však skutečně poněkud podcenil protivníka a předem zavrhl byť jen možnost jakýchkoli útočných akcí z jeho strany.

Přitom by takový manévr skončil drtivou porážkou Xerxových jednotek. Jakmile by přišel o vojska ze satrapií a k dispozici mu zůstali už jen Peršané a Médové, nemohl by velký král ani snít o tom, že se mu podaří vzbouřence srazit na kolena.

Vyšší babylónští vojenští velitelé prý prosili krále Šamašeriba, aby se postavil do čela vojska a vyrazil na nepřítele, anebo aby k takovému výpadu alespoň udělil souhlas. Avšak Šamašerib něco takového rozhodně odmítl. Bůh Marduk mu v tomto směru nedal žádné znamení a bez Mardukovy vůle nesmí být ani prstem hnuto.

Babylóňané se proto jen vyčkávavě a pasivně z hradeb dívali, jak Peršané obkličují město a zahajují pravidelné obléhání.

Po dva dny se královská armáda rozmísťovala kolem Babylónu. Stavěla se polní opevnění a odborníci se pustili do sestavování mohutných obléhacích strojů.

Vlastní obléhání města Peršané zahájili bouráním dlouhého vnějšího obranného valu.

Babylónská opevnění, budovaná po celé věky a do definitivní podoby přestavěná za krále Nabukadnesara, se skládala ze tří řad hradeb. Vnější zeď, nejnižší a nejslabší, byla předsunuta o řádný kus před vlastní opevnění. Mezi touto a ostatními hradbami se mělo v případě útoku nepřítele shromáždit okolní obyvatelstvo i se svým majetkem. A nejenom se ukrýt, ale také hradbu hájit.

Vlastní opevnění tvořily vysoké zdi, postavené tak blízko sebe, že pokud by útočník dobyl první z nich, dostal by se do pasti mezi oběma hradbami a stal se snadnou kořistí obránců. Podél druhého valu se v pravidelných odstupech tyčily vysoké věže, poněkud předsunuté před samotnou hradbu – tak, aby bylo možné ostřelovat nepřítele také z boků. Vnitřní, třetí hradba poněkud převyšovala předchozí. Obě byly tak široké, že po nich mohl docela klidně pochodovat oddíl vojáků či vyhnout se dva vozy tažené čtyřspřežím[1]!

Hradby byly postaveny z nevypálených cihel, sušených na slunci. Pouze vnější zdi byly obloženy vypalovanými cihlami. To byla nejslabší stránka opevnění – poměrně snadno podléhalo úderům beranidel a destrukčnímu vlivu vlhka. Deště naštěstí patřily v Babylónii k řídkým úkazům.

Vnější val byl už dávno pouhou připomínkou někdejší mohutnosti. Nebyl opravován od Nabukadnesarových časů, ostatně město samo nemělo tolik vojáků, aby mohlo obsadit tato předsunutá opevnění. A přesto se i tento polorozbořený val stal velkou překážkou pro Peršany. Komplikoval manévrování vojska a znemožňoval přesunutí obléhacích strojů. Proto také Megabyzos ze všeho nejdříve přikázal, aby byl úplně rozbořen. Zbytky stavby měly posloužit k zasypání příkopu, který se dříve táhl před hradbou, ale protože nebyl čištěn, změnil se během let v bažinu. Na práci při bourání hradeb velitelé nahnali okolní obyvatelstvo a jednotky z provincií. Peršané a Médové pouze dohlíželi a popohánělí dělníky holemi a meči.

Muži setníka Tabik-zirua spolu se zbytkem obránců z cimbuří pozorovali počínání královských.

[1] vozy tažené čtyřspřežím – toto tvrzení poprvé přinesl řecký cestovatel Hérodotos. Bylo považováno za přehnané, ale potvrdily je vykopávky německého archeologa Roberta Koldeweye v minulém století. Babylónské hradby byly sedm metrů široké a prostor mezi nimi – vyplněný zeminou – byl široký dvanáct metrů.

Zukatan několikrát sáhl po svém luku, ale nikdy nevystřelil.

„Škoda šípu," odrazoval ho desátník Kalba, „je to moc daleko. Nedostřelíš."

„Kdyby se tak někdo z nich dostal trochu blíž," vzdychl si mladý lučištník.

Příležitost na sebe nedala dlouho čekat. Jakýsi perský dozorce právě „popoháněl" rolníky nahnané na otrocké práce. Bil je bambusovou holí, a když ji zlámal, chytil do ruky silný klacek. Jeden z mužů se po úderu svalil na zem. Zbývající rolníci v obavě o své životy seskočili z pobořené zdi a dali se na útěk směrem k městu. Než se Peršané rozhoupali a začali je pronásledovat, stačili uběhnout pořádný kus cesty. Přesto by se asi k bráně, za níž hledali spásu, nedostali, protože se za nimi pustili tři perští jezdci na koních, s meči v rukách.

Zukatan natáhl tětivu svého báječného luku – zasvištěla střela a jeden z Peršanů se svalil na zem.

Desátník Kalba, který chtěl ukázat, že není o nic horší střelec, mířil pečlivě. Další Peršan se zhroutil na šíji svého koně. Třetí koně trhnutím zastavil, otočil ho a vrátil se ke svým.

Rolníci doběhli k bráně a ta se před nimi otevřela…

Peršané si z této příhody vzali ponaučení. Práce na odklízení zbytků zdi nezastavili, ale mezi hradbou a městem vybudovali hustou síť strážních stanovišť – v takové vzdálenosti od města, aby hlídky byly v bezpečí před šípy babylónských lučištníků.

Mezitím se stále blíž k městským hradbám přemísťovala velká i menší obléhací beranidla. Začala se také budovat speciální široká lešení mající Peršanům umožnit snazší přístup na hradby. Všechno nasvědčovalo tomu, že k útoku proti Babylónu dojde každým dnem. Peršané se ostatně ani nesnažili tyto přípravy nějak zamaskovat, neboť počítali s tím, že vyvolají mezi obleženými paniku.

Jedné noci hlídky zaslechly z perského tábora jakési podivné zvuky, Hřmot zatloukaných kůlů, skřípání a vrzání. Okamžitě byl vyhlášen poplach. Noc byla temná a stráže nedokázaly odhadnout, co to všechno může znamenat. Avšak důstojníci, kteří se nejednou za své vojenské služby zúčastnili obléhání měst, okamžitě poznali, oč se jedná.

„Peršané přemísťují k hradbám obléhací stroje," varovali. „Jakmile se rozední, zahájí útok. Připravit pochodně a sudy se smolou, roztopit kotle!"

Perské vojsko udeřilo na město ze všech stran naráz, aby si obránci nemohli vypomáhat. Nejprudší nápor směřoval na hradby v okolí Ištařiny brány a na Jižní bránu, kde – jak se obléhatelé domnívali – bylo zdivo v nejhorším stavu. Tisíce Peršanů, Médů a dalších vojáků z celé perské říše se s křikem vyřítilo proti hradbám. Táhli s sebou beranidla, nesli spojené klády, po kterých se pokoušeli vylézt na valy.

Útočníky přivítala smršť šípů z luků, na hlavy se jim valily veliké hroudy hlíny (v Babylónu neexistovalo kamení), obránci na ně z cimbuří lili horkou vodu a vroucí smolu. Všude se rozléhaly výkřiky vojáků z obou táborů a nářek raněných. Sotva se obleženým podařilo odrazit jednu vlnu útočníků, okamžitě se proti nim valila nová.

Král Xerxés, sedící na zlatém trůnu na speciální vyvýšenině, postavené před Ištařinou bránou, z bezpečné vzdálenosti pozoroval boj svých vojáků.

Babylóňané se úporně bránili. Podařilo se jim zapálit několik bořicích strojů. Jejich kopí zabíjela a srážela z provizorních žebřů útočníky. Ale ani mezi obránci nechyběly oběti – lučištníci z obléhacích věží také svými šípy nemrhali. Stačilo, aby se některý obránce neopatrně vyklonil zpoza zubatého cimbuří, a hned se řítil k zemi se šípem v těle.

Beranidla, přivlečená pod hradby, bez ustání rytmicky bila do cihel, aby narušila jejich pojivo. Na mnoha místech už vznikly vážné škody. Boj trval od svítání do soumraku. Konečně noc válečné vřavě odtroubila a poslední řady útočníků se stáhly nazpátek do svých táborů. Tehdy obránci vyšli za hradby, aby zničili zbytky opuštěných obléhacích strojů a sebrali zbraně pohozené po zemi. Dřevo použité na stavbu beranidel se bude hodit během dalších bojů – třebas jako palivo pod kotle s vodou nebo smolou.

Vždyť v Babylónii – kromě rozšířených palem – byly jiné druhy stromů vzácností. Lidé je museli dovážet ze severu po proudu Purattu. V Babylónu bylo dřevo dražší nežli potraviny, nebo dokonce oděvy: především libanonský cedr a borovice z Arménie.

Během perského útoku Zukatan spolu s dalšími lučištníky ostřeloval obsluhu beranidla, později se zúčastnil při jeho zapálení. Nejeden Peršan se seznámil s jeho šípy. Nyní chlapec přecházel po bojišti, aby doplnil svůj toulec.

Noc proběhla klidně. Nazítří Peršané odnesli z bojiště své mrtvé, dávali však přitom pozor, aby se nedostali příliš blízko k hradbám. Také obránci se v malých skupinkách vydali za hradby, aby odstranili mrtvoly a alespoň provizorně opravili poškozená opevnění. Škody nebyly naštěstí příliš velké, protože Peršanům se podařilo dostat až k hradbám pouze menší část svých bořicích strojů.

V Esagile i v jiných babylónských chrámech se za účasti tisíců lidí konaly slavnostní bohoslužby. Mardukovi se dostalo díků za vítězství; kněží se modlili za to, aby nadále žehnal babylónským zbraním.

Sám král Šamašerib v slavnostním rouchu, se suitou dvorských hodnostářů a velekněžů, objížděl městské hradby, děkoval statečným obráncům a sliboval jim přízeň boha Marduka.

Marduk přece chrání své město, „Boží vrata“, jak zněl nejstarší název Babylónu. Vyhubí Peršany, jen málokteří z nich ještě uzří rodné stepi. Xerxa za jeho pýchu a opovážlivost boží hněv rozdrtí na prach a popel.

Toho dne byla nálada ve vojsku i mezi obyvateli města vynikající. Do armády se opět přihlásili četní dobrovolníci.

Následující čtyři dny Peršané neprojevovali zvláštní bojechtivost. Z hradeb se dalo pozorovat, jak opravují poškozená vojenská zařízení a stavějí nové obléhací stroje. Zaútočili teprve pátého dne.

Ale snad že vojsko krále Xerxa bojovalo bez víry ve vítězství anebo že Babylóňané získali důvěru ve vlastní síly – tak či onak se stalo, že perští velitelé sice hnali proti městským hradbám desetitisíce lidí, ale útok se podařilo odrazit snadněji než minule, a nájezdníci dokonce utrpěli ještě větší ztráty.

Potom nastal na delší dobu klid. Babylóňané neztráceli čas: zesilovali opevnění, opravovali zbraně… prostě probíhaly přípravy na dlouhé obléhání. Hlad naštěstí městu nehrozil, protože se včas podařilo nashromáždit dostatečné zásoby potravin.

Přes zdánlivě neprodyšnou blokádu se téměř každé noci někomu podařilo proniknout do obleženého města. V perském vojsku sloužilo mnoho vojáků pocházejících z Babylónie, dokonce přímo z hlavního města. Byli to oni, co nejčastěji dezertovali z nepřátelských řad a přinášeli zprávy o tom, že v perském táboře se zhoršuje situace a nálada. Některé oddíly, hlavně ty z dalekých satrapií, dokonce přímo odmítají vykonávat rozkazy a prohlašují, že do příštího útoku nepůjdou. Vrchní velitel Megabyzos prý upadl do nemilosti. Mnoho vyšších vojenských velitelů a dvořanů začíná Xerxovi doporučovat, aby obléhání přerušil a začal vyjednávat.

Král Šamašerib triumfoval. Všechno nasvědčovalo tomu, že se jeho proroctví splní a Peršané budou u Babylónu na hlavu poraženi.

Jistého dne se vojákům držícím stráž u Jižní brány (byl mezi nimi i Zukatan) naskytl pohled na nezvyklou scénu: směrem k nim se tryskem řítil bohatě oblečený jezdec, kterého stíhal celý oddíl „nesmrtelných“, pokoušejících se uprchlíka zasáhnout z luků.

Zukatan viděl, že pronásledovatelé se přibližují.

Napjal tětivu své zbraně. Šíp trefil koně a jeden z „nesmrtelných“ zůstal ležet na zemi. Ostatní gardisté si uvědomili, že se dostali do prostoru, kde už mohou být ostřelováni; rychle otočili koně a uprchlík už bez překážek a bezpečně dorazil k bráně.

Pohled na něj otřásl i těmi nejotrlejšími, v boji zakalenými vojáckými srdci. Místo nosu a uší měl jen zející krvavé rány, hlavu měl ostříhanou dohola jako otrok, kterého pán přísně potrestal za nějaký vážný přestupek. Vždyť pro Peršany představovalo oholení hlavy a ostříhání bradky svobodného člověka

znamení největší hanby a ponížení.

„Jsem Zopyros!“ vykřikl z posledních sil zmrzačený člověk. „Perský kníže, příbuzný krále Xerxa… Pomozte mi, zachraňte mě!“ V mdlobách spadl z koně.

Přiběhli mu na pomoc. Setník Tabik-ziru nečekal na rozkaz a nechal otevřít bránu. Vtáhli zraněného dovnitř, chytili jeho koně. Když mu ošetřili rány a on se znovu probral k vědomí, vyprávěl, co se mu stalo.

„Na rozkaz krále Xerxa jsem byl takto zmrzačen. Žádal jsem ho, aby zanechal obléhání Babylónu. Hrozil jsem, že odvolám své vojáky… Musím hovořit s velkým králem Šamašeribem… Chci se mu poklonit a svěřit mu důležité tajemství…“

Jakmile krále Šamašeriba o této neobyčejné události zpravili, poslal svého osobního lékaře, starého a zkušeného kněze boha Nuskua, aby odborně ošetřil zmrzačeného knížete a nechal ho převézt do Jižního paláce.

Když nemocný obnovil své síly a začal se cítit trochu lépe, král Šamašerib mu udělil audienci. Kníže Zopyros, jemuž lékaři rány potřeli speciálním šemmu, zaručujícím rychlé hojení, a jehož znetvořenou tvář zakrývala maska, padl před králem na kolena a děkoval mu za záchranu života a současně ho prosil o další přízeň.

„To můj příbuzný, král Xerxés, mě tak příšerně zmrzačil,“ naříkal hořce. „Kéž by Ahura Mazda pro něho neměl slitování a kéž by ho démoni co nejrychleji odnesli do Domu zla[1].“

„Toho ukrutníka nepochybně potká zasloužený trest,“ řekl s hlubokým přesvědčením a důstojně Šamašerib. „Nasvědčují tomu všechna proroctví a i hlas našeho pána, boha Marduka. Leč prozraď mi, kníže, zač se ti Xerxés tak ukrutně pomstil?“

„Králi Babylónu, králi všech zemí,“ začal Zopyros, „přijel jsem do těchto míst, podobně jako mnoho jiných, v čele svého pluku, složeného z nejlepších oddílů perských i médských. Moji vojáci se mohou, pokud jde o odvahu a výcvik, směle rovnat dokonce i ‚nesmrtelným‘. Stejně jako Megabyzos a další perští velitelé i já věřil, že Babylón bez problémů srazíme na kolena.“

„Marduk nás ochránil a nadále nás bude mít ve své péči.“

„Dnes už o tom nepochybuji. Ale když nám Xerxés, budiž jeho jméno navěky prokleto, přikázal jít do útoku, ještě jsem to netušil. Můj oddíl udeřil na Ištařinu bránu. Po dvou útocích zbyla z mých mužů pouhá polovina. Mnoho žen a dětí bude marně čekat na návrat svých mužů a otců. A to přesto, že moji vojáci předváděli úplné divy statečnosti a válečnického umění! Umírali, a Xerxés, sedící na svém zlatém trůnu, se na to klidně a nevzrušeně díval! On totiž své ‚nesmrtelné‘ do boje nevyslal!“

„To je pravda,“ přikývl tartanu Marduk-rimanni, jehož Šamašerib jmenoval vrchním velitelem obrany města. „Mezi mrtvolami nepřátel padlých u hradeb Babylónu jsme nenašli tělo ani jednoho z ‚nesmrtelných‘.“

„Protože Xerxés je šetří. Ví moc dobře, že kdyby ho královská garda nestřežila, už dávno by v armádě vypukly nepokoje. Dokonce i Peršané ho začínají mít plné zuby. Šel jsem za ním a s odvoláním na naše blízká rodinná pouta a na zájem státu jsem se ho pokoušel přesvědčit, že dobytí Babylónu Kýrem byl omyl, který nám přinesl více škody než užitku. Neustále musíme v Babylónii vydržovat velikou armádu a každých několik let tlumit povstání a nepokoje; když ne v Babylónu samotném, tak v jiných městech. A nyní, při posledních dvou útocích, zahynulo víc vojáků, než ztratil otec současného krále, velký Dáreios, a jeho předchůdce Kambýsés při dobývání Egypta.

Nezávislá Babylónie, mající s Persii přátelské vztahy, by naší říši zajistila bezpečnou západní hranici – a za takových okolností by se dobývání Řecka nesetkalo s takovými potížemi, jaké zažil velký král Dáreios.“

[1] Dům zla – podle učení proroka Zarathustry bůh Ahura Mazda soudí lidi po smrti; ty, kteří žili ctnostně, posílá do Domu dobra, hříšníky pak do Domu zla.

„Velice rozumná úvaha,“ pochválil ho Šamašerib.

„Předtím než jsem požádal o audienci u Xerxa, jsem hovořil s řadou vysoce urozených Peršanů. Všichni se shodli, že válka, proti Babylónu nemá žádný smysl, že musíme obléhání města co nejrychleji ukončit a jednáním si zajistit bezpečný ústup.

S takovýmto návrhem jsem tedy šel ke králi. On mě však ani nevyslechl do konce.

Úplně šílený vztekem zavolal osobní stráž.

Vyvlekli mě z královského stanu…

Před očima všech Peršanů mi oholili hlavu a ostříhali bradku…

Potom mi ti lotři uřízli uši a nos! Sám Xerxés se mého mučení zúčastnil, urážel mě a posmíval se mi. V bezvědomí mě pak pohodili před královským stanem. Odtamtud mě odnesli moji vojáci. Když jsem přišel k sobě, uvědomil jsem si, že o mém osudu je rozhodnuto: pomstychtivý Achaimenovec se nespokojí s mým zmrzačením a pohanou, ale odsoudí mě k dalšímu mučení a pomalé smrtí. Věrní přátelé mi potají přivedli koně, pomohli mi do sedla… Sám už ani pořádně nevím, jak se mi vlastně podařilo dorazit až k městské bráně. Život jsem si zachránil, ale ze všeho mi zbyla pouze pomsta!“

„U nás jsi v bezpečí. Můj lékař ti vrátí zdraví,“ ujišťoval ho Šamašerib. „Za několik dnů opět nabereš síly.“

„Zdraví se mi vrátí, vlasy i vousy dorostou, ale zmrzačený zůstanu navždy. A vzpomínka na urážku, jíž se mi dostalo, nikdy v mé duši nevyhasne! Jakmile se začnu cítit jen trochu lépe, zahájím proti Xerxovi boj na život a na smrt. Doufám, že se pro mne v Babylónu najde meč?“

„Věnuji ti svůj.“

Král z opasku odepnul svou zbraň a podal ji Peršanovi. Ten ji přijal v pokleku a políbil přitom královskou ruku.

„Mám ještě jednu prosbu, králi Babylónu, králi všech zemí.“

„Mluv, poslouchám tě.“

„V pluku, jemuž jsem velel, mám mnoho přátel. Jak mezi důstojníky, tak i mezi prostými vojáky. Určitě některými můj osud otřásl tak, že mě budou chtít následovat. Prosím o tvou velkomyslnost: ať po mých lidech, pokud se rozhodnou opustit Xerxa, vaši lučištníci nestřílejí a nechť jim Babylón poskytne azyl. Jsou to zkušení, stateční bojovníci a určitě vám přijdou vhod.“

Král Šamašerib souhlasně přikývl.

„Okamžitě vydám příslušné rozkazy,“ ujistil ho tartanu Marduk-rimanni.

„Dovol mi také, králi všech zemí, abych tvým důstojníkům podrobně vysvětlil, jaké síly má Xerxés k dispozici, jak jsou rozestaveny jednotlivé pluky a jednotky a kdo jim velí. Věřím, že se jim tyto informace budou hodit. Dobrá znalost nepřítele je poloviční vítězství. A cílem mého života je pomstít se proklatému Xerxovi – a to se mi podaří, jen když zvítězíte. Dokud Xerxés žije, bude žít i má nenávist!“

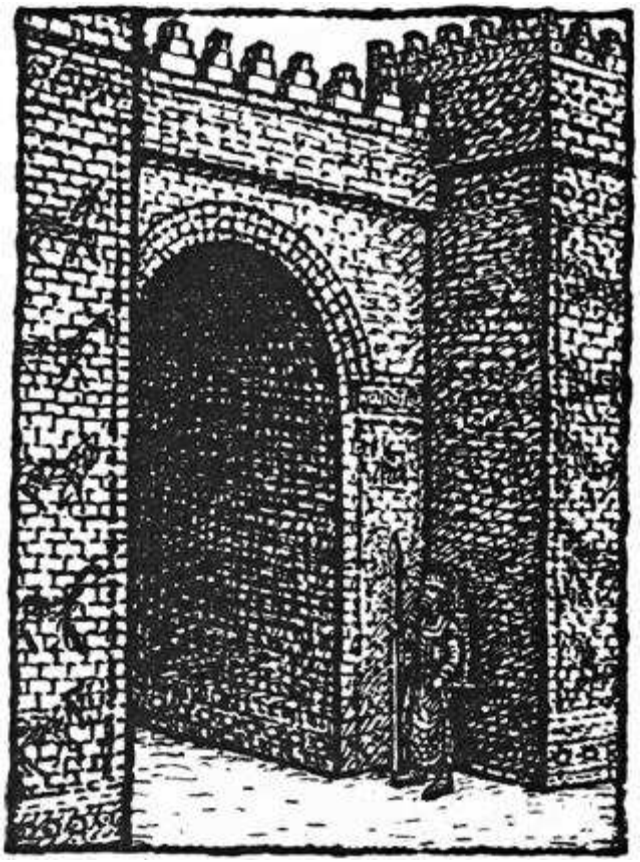
16. ZOPYROVO VÍTĚZSTVÍ

Zatímco vojáci zachraňovali a ošetřovali zmrzačeného knížete, Zukatan si vzal na starost jeho koně. Odvedl zvíře do úzkého prostoru mezi oběma hradbami, kde rostla tráva a kde se už pásli jiní dva koně, také ukořistění nepříteli. Překrásný černý hřebec s bílou skvrnou na prsou vedle nich vypadal jako král. Nic divného, že pronásledovatelé nemohli knížete Zopyra dohonit.

Chlapec si dlouho nemohl vzpomenout, kdy a kde toho koně už jednou viděl. Ale byl si jist, že ho docela určitě odněkud zná. Tak ušlechtilé zvíře s charakteristickou skvrnou člověk nezapomene.

Teprve druhý den se v Zukatanově paměti vynořila zvláštní scéna.

Skrývá se v koruně vysoké palmy, pod níž jsou na koních dva jezdci. Jedním z nich je velký král Xerxés… a druhý muž sedí právě na tomto oři! Na hřebci, který se právě pase mezi městskými valy v Babylónu!

Mladý voják si také připomíná útržky podivného, mimoděk vyslechnutého rozhovoru.

Zvláštní věc… vždyť to není tak dávno, co se Zopyros těšil královské přízni! Zukatan si dobře pamatuje Xerxova slova:

„Staneš se králem."

Naplněn pochybnostmi chlapec pro jistotu všechno svěřil setníkovi.

Tabik-ziru však nad jeho slovy jen mávl rukou.

„Jsi vynikající lučištník," řekl, „byl bych rád, kdybych měl takových víc, ale politiku nech na starosti královi, kněžím a boháčům. Oni se v ní vyznají lépe než my, obyčejní lidé."

„Přesto mi to všechno připadá nějaké divné…"

„Já na tom nic divného nevidím," pokrčil setník rameny. „Král Xerxés mohl svému příbuznému slíbit korunu. Vždyť vládne tolika zemím… Myslím, že Zopyros králi radil, aby neodkládal generální útok. Xerxés souhlasil a slíbil příbuznému královskou korunu, jakmile Babylón padne. Ale když se nám podařilo dva prudké útoky odrazit, Zopyros jako zkušený voják a stratég pochopil, že Babylón je nedobytný. Změnil názory a znepřátelil si tím Xerxa. To víš, chlapče, královská láska někdy nevydrží ani tak dlouho, jako kámen na vodě.

A pokud jde o tvé setkání s králem Xerxem, raději o něm nikomu nevykládej," radil Zukatanovi setník. „Buď by ti nevěřili a pomluvili by tě, že jsi lhář, anebo – a to by bylo dokonce horší – by uvěřili a považovali by tě za zbabělce, který měl příležitost zabít nepřátelského krále, ale bál se o svůj život."

Téměř každé noci se pod rouškou tmy k městským hradbám přikradlo přinejmenším několik, ale občas i pár desítek Peršanů a Médů, kteří šli za svým krutě poníženým a potrestaným velitelem. Podle rozkazu vydaného jménem krále Šamašeriba se před nimi po vyslovení hesla „Zopyros" městská brána otevírala…

Mezi dezertéry byli obyčejní vojáci, ale nechyběli ani desátníci či setníci, a dokonce i dva vysocí důstojníci, Zopyrovi příbuzní.

„Pouze nám dvěma se podařilo uniknout mstivé Xerxově ruce," vysvětlovali, „protože král, kterého Zopyrův útěk rozběsnil k nepříčetnosti, rozkázal, aby všichni jeho blízcí byli popraveni."

Peršané přecházeli do obleženého města s plnou zbrojí. Král Šamašerib z nich ustavil speciální oddíl, podřízený bezprostředně vrchnímu veliteli. Když počet uprchlíků dosáhl několika set, král vyhověl Zopyrovým prosbám a dovolil mu zorganizovat nájezd na nepřítele.

Kníže, který měl dokonalý přehled o rozložení perských vojsk, si za cíl nočního přepadu vybral místo, kde sousedila ležení jednotek ze vzdálené Baktrie a Elamu. Mezi těmito vojáky neustále docházelo k hádkám, potyčkám a nejednou i k bitkám, po nichž zůstávali ležet mrtví. Proto také byly obě jednotky od sebe odděleny „zemí nikoho".

„Jestli se nám podaří nepozorovaně proklouznout do této mezery," vysvětloval Zopyros tartanuovi

Marduk-rimannimu, „a zaútočit na Baktrijce z boku, budou se domnívat, že je přepadli Elamité. Elamity napadneme také, a také ze strany. Pak už bude stačit, abychom pod ochranou tmy rychle ustoupili. Jakmile nastane první bezhvězdná noc, připravíme Xerxovi moc hezké překvapení!“

Konečně přišla noc, kdy ani měsíc na nebi nezářil, ani hvězdy nebylo za mraky vidět. Setník Tabik-ziru spolu se svým oddílem obdivoval vynikající vojenský výcvik Peršanů. Zopyros, s maskou na obličeji, šel první. Za ním se bez jediného zvuku protahovali úzkou škvírou pootevřené městské brány jeho vojáci a mizeli ve tmě. Ani jeden meč nezařinčel, žádné kopí se nezachytilo o vývrat nebo o zbytky obléhacích strojů pokrývající bojiště. Aby se neztratili jeden druhému anebo nezabloudili v té egyptské tmě, museli ti lidé mít snad kočičí oči.

Dlouho pak nad perským táborem leželo mrtvé, nehybné ticho. Náhle se kdesi ozvaly výkřiky a k uším vojáků shromážděných na hradbách zaletěla ozvěna mohutnějící bitky. V perském táboře se začalo něco podivného dít. Rozhořely se statisíce pochodní. V jejich světle mohli i z babylónských hradeb vidět, že ve vojsku byl vyhlášen poplach. A boj nabíral na síle.

O hodinu později, stejně tiše a nenápadně, jako odešli, se Peršané opět objevili před bránou. Dovnitř byli vpouštěni po jednom. Několik bylo raněných, řada se nevrátila vůbec. Poslední se dostavil Zopyros. Zářil nadšením.

„Elamité se stále ještě bijí s Baktrijci,“ smál se. „Teprve svítání tu rvačku zastaví.“

Následující noci opět několik Zopyrových lidí uprchlo z perského ležení. Donesli zprávy, že za nočních bojů zahynulo nebo bylo raněno přinejmenším tisíc lidí. Když se král Xerxés dozvěděl o skutečné příčině noční potyčky, šílel vzteky. Ani jeho nejdůvěrnější rádci se k němu neodvážili přiblížit; zpráva o Zopyrově lsti oběhla celý tábor.

Zpráva, že Zopyros žije a že se pustil do války s Xerxem, měla dalekosáhlé následky. O dva dny později se celý velký oddíl, čítající více než pět set mužů, vzbouřil a spolu se svým velitelem za jasného dne odpochodoval na stranu Babylóňanů. Peršané byli tak šokováni, že ani nedokázali zorganizovat pronásledování, a celá skupina, se všemi zbraněmi, bez sebemenších ztrát prošla městskou bránou s voláním slávy svému vůdci.

Nyní se již každé noci velké skupiny Peršanů, Médů i vojáků všech ostatních národností plížily k babylónským hradbám. Xerxés se octl v tak nepříjemné situaci, že rozkázal ustavit speciální jezdecké oddíly, které ve dne v noci střežily „území nikoho“, táhnoucí se mezi Babylónem a královským táborem. Hlídky dostaly příkaz střílet bez výstrahy po každém, kdo by se byť jen na pár kroků vzdálil směrem k městu.

Nic však nebyly platné stráže ani jezdecké hlídky, ba ani záseky, které Xerxés nechal vybudovat před první linií svého vojska. Perští zběhové začali tvořit důležitou složku v řadách obránců Babylónu. Svědčil o tom i následující neúspěšný útok na město, při kterém Peršané utrpěli velké ztráty a v němž se Zopyrovy oddíly vyznamenaly neobyčejnou statečností.

Mezitím perský kníže, jehož vojenské síly tak rychle rostly, navrhl králi Šamašeribovi novou válečnou operaci: silný úder na jednotky tábořící proti babylónskému Novému Městu a složené téměř výlučně z oddílů zmobilizovaných v satrapiích. Peršané a Médové v nich tvořili jen nepočetnou skupinku a plnili výlučně velitelské funkce.

„Xerxovi zbytečně ulehčuje situaci skutečnost, že má dva pontonové mosty,“ vysvětloval Zopyros. „Díky tomu může rychle a snadno přemístit velký počet vojáků z jednoho břehu na druhý. Dobré spojení přes řeku také všem jednotkám zajišťuje pravidelné zásobování výzbrojí a proviantem. Severní most stojí nedaleko Xerxova stanu, a tedy hlavního jádra jeho armády – nemůžeme ho proto napadnout. Na takovou operaci nemáme dostatek sil. Zato zničení jižního mostu je zcela v našich možnostech. Osobně se domnívám, že jižní most má pro nepřítele větší význam, neboť z té strany, z Borsipy a z dalších měst Akkadu a Sumeru, přichází nejvíc potravin pro armádu.“

„Král může kdykoliv nechat postavit nový pontonový most. Stavba takového přechodu přes řeku trvá maximálně několik dnů.“ Marduk-rimannimu se předložený plán příliš nelíbil, především proto, že jej vymyslel cizinec, a nikoliv on, hlavní velitel obrany města.

„Ne, to nebude tak jednoduché,“ bránil svůj nápad Zopyros. „Královští už spotřebovali všechny své zásoby dřeva na výrobu obléhacích strojů. Xerxés nemá v této chvíli ani jeden člun nebo vor, které by mohl použít k přepravě přes řeku. Větší lodě jsou plně vytíženy při dovozu proviantu armádě. A jediné volné kuffy jsou na severu, tudíž se nemohou dostat na jih, ledaže byste je pustili přes Babylón. Jejich transport pomocí objížděk po kanálech by trval nejméně několik týdnů.“

„Odkud, důstojný kníže, bys radil vést útok?“ zeptal se král Šamašerib.

„Z Nového Města, Jižní bránou, by vyrazily babylónské pluky. Soudím, že by je chtěl vést osobně sám Marduk-rimanni.“

„Přirozeně,“ odpověděl tartanu, třebaže se mu Zopyrův plán nadále nelíbil. „Sám vyberu nejlepší jednotky a postavím se do jejich čela.“

„Tyto pluky by zahájily útok za svítání. Avšak my, Peršané, vystoupíme z města v noci, bránou za Jižním palácem, kde se vnější hradba zachovala v dobrém stavu. Kryti tmou dojdeme k valu a schováme se za ním. Nepředpokládám, že by si nás nepřítel všiml. Jakmile na západní straně řeky vypuknou boje, Peršané určitě vyrazí přes most na pomoc oddílům z Hyrkánie a Arménie, které mají na starosti obranu západního břehu Purattu. Až vstoupí na most, napadneme je zezadu a současně zničíme a zapálíme mostní oblouky.“

Marduk-rimanni se zamyslel. „A co kdyby,“ navrhl potom, „aby byl nepřítel úplně dezorientován, současně s útokem proti Arménům došlo k fingovanému úderu od Západní brány Nového Města?“

„Vynikající nápad!“ pochválil ho Zopyros. „Tam jsou rozloženi Utiové a Mýkové, kterým velí jeden z

příbuzných krále Xerxa. Mezi nimi a Arménci mají tábor Sasperové, kteří nosí dřevěné přilby a malé štíty z nevydělané kůže. Jim velí Masistros, syn Siromitradův, který má málo zkušeností, a ještě méně rozvahy. Jestli se fingovaný útok zdaří, Masistros docela určitě okamžitě vyrazí na pomoc, a odkryje tak bok Arménců.“

Král Šamašerib odvážný Zopyrův plán schválil. Bylo rozhodnuto, že k akci dojde za čtyři dny.

První oddíly se vyřítily ze Západní brány Nového Města a s mocným válečným pokřikem se hnaly na nepřítele. Ale Utiové a Mýkové se nedali překvapit. Rychle se seřadili do bitevních šiků. Rozpoutal se krvavý boj.

Zatímco na západě probíhaly těžké boje, Marduk-rimanni se svými elitními jednotkami znenadání udeřil na Arménce a Hyrkánce, jimž velel jakýsi Megapanos, který za časů krále Dáreia býval babylónským satrapou. Hyrkánci a Arménci měli stejně kvalitní výzbroj jako Peršané. A jako oni byli považováni za nejlepší vojáky v celé armádě. Přesto je nenadálý útok zaskočil, a protože byli navíc zbaveni pomoci levého křídla, zmohli se pouze na zoufalou obranu.

Na pomoc jim přišli Peršané, kteří se urychleně přepravili přes pontonový most. Avšak nápor Babylóňanů, rozehřátých vlastními úspěchy, byl tak mocný, že jednotky tartanua Marduk-rimanniho dokázaly šťastně prorazit až k hlavnímu cíli – k pontonovému mostu.

Zopyros se svými lidmi také neztrácel čas. Když vojenská posila spěchající na pomoc Arméncum překonávala úzký pontonový most, lučištníci knížete uspořádali krvavý masakr. Současně královským vojskům odřízli ústupovou cestu na východní břeh Purattu. Kdo nezahynul v dešti šípů, dostal se na druhé straně mostu pod babylónské meče.

Mezitím jiní vojáci sekerami rozbíjeli mostní oblouky a vázání. Do zakotvených kuff naházeli otepi hořícího vyschlého rákosí.

Za chvíli celý most vzplanul jako jedna veliká pochodeň. Peršané se už nemohli přepravit na druhou stranu řeky, kde ve stejné době vojska tartanua Marduk-rimanniho a oddíly knížete Zopyra decimovaly zoufale se bránící Arménce a Hyrkánce.

Když se velitelé perských vojsk konečně zorientovali v manévrech nepřítele a začali formovat pomoc napadeným, Zopyros nařídil ústup.

Perská armáda utrpěla nesmírné ztráty. Na bojišti zůstaly ležet přinejmenším tři tisíce mrtvých a těžce raněných vojáků. Babylóňané spálili pontonový most a zničili celý tábor arménských jednotek. Vítězové s sebou odnášeli pouze pět set zabitých a raněných. Bohužel, mezi nimi také hlavního velitele Marduk-rimanniho.

Padlým vojákům a jejich veliteli byl v Babylónu vypraven slavný pohřeb a po něm velký král, král Babylónu, král všech zemí Šamašerib, jmenoval knížete Zopyra hlavním velitelem babylónské obrany.

17. ZRADA

Nový velitel městské obrany kníže Zopyros se energicky pustil do plnění svých úkolů. Především přeorganizoval armádu podle perského vzoru. Zrušil také dosavadní systém ochrany jednotlivých úseků opevnění jedinou stálou jednotkou. Podle nového nařízení nyní dostal každý pluk na starost určitou část hradeb a strážních věží pouze na tři dny; poté byl vystřídán, aby si vojáci odpočinuli – jejich místo zaujal jiný oddíl. Vojáci, kteří právě nesloužili, mohli své volno trávit doma u rodiny.

Pravda – někteří důstojníci upozorňovali, že takhle bude v plné bojové pohotovosti pouze polovina armády, ale kníže jim vysvětlil, že každý pluk má přece své stálé mobilizační středisko pro případ náhlého poplachu. Babylón je sice největším městem světa, ale ani on není tak

rozlehlý, aby se vojáci v případě, že hrozí nebezpečí, nestačili včas dostat ke svým jednotkám. Na důkaz, že má pravdu, nechal vrchní velitel vyhlásit několik cvičných poplachů. Dopadly výborně.

Armáda přijala Zopyrovy reformy s uspokojením. Nešlo přece o vojáky z povolání, mužstvo se skládalo většinou z obyvatel města zmobilizovaných teprve po vypuknutí povstání. Tito lidé se jen těžko smiřovali s faktem, že jsou na dlouhé týdny odtrženi od svých nejbližších a že jejich rodiny je nesmějí navštěvovat. Nyní se každý mohl alespoň jednou za čas setkat s ženou nebo rodiči, přespat ve vlastní posteli, a ne na rohoži rozložené někde v baště, anebo dokonce rovnou na zemi mezi obrannými valy.

Následkem reorganizace rozdělili původní oddíl setníka Tabik-zirua na čety a desátníka Kalbu povýšili na setníka. Zukatana, třebaže byl v oddíle nejmladší, k jeho vlastnímu překvapení jmenovali desátníkem. Tabik-ziru zřejmě ocenil chlapcovy válečné zásluhy – anebo si vzpomněl, od koho dostal ten překrásný perský meč…

Jejich pluku právě skončilo třídenní volno; rozpis strážních služeb jim přidělil úsek hradeb přiléhajících k Ištařině bráně, kterou obsadila jednotka perských dezertérů. Zopyros totiž ze svých lidí nevytvořil speciální pluk; rozdělil Peršany na čety, kterým sám velel a jimiž vyplňoval mezery mezi pozicemi babylónských jednotek. Lépe vyzbrojení, dokonale vycvičení a válečnického řemesla znalí Peršané tak znásobovali síly obránců na kritických místech.

Bylo chladno a počasí pod psa.

Kvečeru začalo drobně pršet. Nic zvláštního – do Nového roku zbývaly pouze dva měsíce. Vojáci jen s nechutí postávali na hradbách vystavených nepřízni počasí; kdo mohl, našel si nějaký suchý koutek v baštách, aby se ukryl před zimou a vlhkem.

Také v perském táboře jako by nastal úplný klid. Král Xerxés už dávno zanechal marných útoků. Pochopil, že tradičním způsobem město neporazí. Místo toho ještě více utěsnil blokádu: zřejmě počítal s tím, že hlad a celkové vyčerpání donutí povstalce složit zbraně.

Byly to však liché plány, neboť jak ve vojenských skladištích, ukořistěných na začátku povstání, tak i v podzemních prostorách chrámů a ve skladech kupců a statkářů měli Babylóňané potraviny přinejmenším na půldruhého roku.

Snesla se temná noc. Sice už přestalo pršet, ale neoteplilo se. Vojáci se choulili kolem malého ohníčku hořícího uvnitř bašty. Desátník Zukatan se zahalil do pláště a vyšel na hradby, aby zkontroloval, jestli dva strážci neusnuli. Byla taková tma, že viděl sotva dva gary před sebe.

Když přicházel k druhé baště, obsazené oné noci Zopyrovými Peršany, zaslechl kovové zaskřípění.

Zukatan příliš dlouho žil v paláci, bezprostředně sousedícím s Ištařinou bránou, než aby tento zvuk nepoznal.

Vydávala jej těžká, bronzovými deskami pobitá vrata této brány!

Veden zvědavostí, v níž však zatím nebylo stínu podezření, rozběhl se Zukatan tímto směrem. Z mraků zrovna na chviličku vyhlédl měsíc, aby se opět rychle skryl. I tak krátký okamžik však stačil k tomu, aby mladý desátník spatřil doširoka rozevřená vrata, jimiž se do města potichu valila vojska nepřítele. Zopyrovi Peršané, kteří údajně planuli neukojitelnou nenávistí ke královské armádě, stáli po obou stranách Ištařiny brány a ukazovali nepřátelským oddílům cestu k citadele a k oběma palácům.

Zukatan, ochromený hrůzou, se zastavil, ale hned se zase rozběhl a ze všech sil křičel:

„Zrada! Zrada! Peršané se dostali do města! Ištařina brána je otevřená!“

Když míjel baštu obsazenou zrádnými Peršany, znenadání dostal úder do hlavy. V bezvědomí klesl na zem. Zůstal proto ušetřen pohledu na to, jak záplava Peršanů zaútočila na oddíl setníka Tabik-zirua, kterého hlídka nestačila varovat. Překvapení babylónští vojáci ani neměli čas tasit zbraně…

Zukatan zůstal v bezvědomí asi hodinu. Když se konečně vzpamatoval, boje u Ištařiny brány, v citadele i v Hlavním paláci už skončily. Pouze ozvěna bitevní vřavy svědčila o tom, že kdesi ve městě se Babylóňané ještě zoufale a beznadějně brání. Otevřenými bránami se bez přestání valily proudy nepřátel.

Kdesi ve středu města k nebi stoupala krvavá záře. Zřejmě hořel jeden z paláců anebo skladiště některého chrámu.

Zukatan se namáhavě postavil na nohy; musel se přitom opřít o cihlovou zeď bašty.

Rozhlédl se. Nikde nikdo.

Hlava mu bolestí třeštila, všechno se mu před očima točilo. Pomaličku, krok za krokem, se dovlekl do bašty. Sebral zbytek sil, aby se vyšplhal do posledního patra. Odsud, úzkým okénkem střílny, měl téměř celé město jako na dlani.

Na ulicích a v některých silně opevněných úsecích hradeb boje ještě pokračovaly. Jejich výsledek však byl předem jasný. Díky Zopyrově zradě král Xerxés a jeho vojevůdce Megabyzos dobyli město Babylón.

Bolestí a zoufalstvím chlapec opět omdlel.

V Jižním paláci, kde měl své sídlo král Šamašerib, vběhl do vládcovy ložnice velitel osobní stráže.

„Velký králi!“ vykřikl. „Zopyros zradil! Otevřel Xerxovi městské brány! Peršané vtrhli do Babylónu. V ulicích se ještě bojuje, ale je to už začátek konce. Všechno je ztracené!“

„Zopyros?“ podivoval se probuzený a ještě rozespalý král. „Co to povídáš? Zopyros je vyslanec boha Marduka. Měl zachránit město…“ Šamašerib stále ještě nemohl uvěřit.

„Zopyros nás podvedl! Určitě si schválně uřízl nos a uši, aby tak získal tvou důvěru, králi. A jako vrchní velitel tak přeskupil naše jednotky, že jeho Peršané obsadili všechny brány a otevřeli je Xerxovi.

Ostatně – zaposlouchej se, velký králi… Už se blíží k paláci!“

„A chrám Esagila?“

„Podle posledních zpráv se v chrámu brání kněží. Část našich vojáků také obsadila věž Etemenanki. Tam probíhají nejtvrdší boje.“

„Marduk udělá zázrak,“ zašeptal Šamašerib.

„Řekni mu, ať si pospíší,“ řekl s hořkou ironií voják, „protože nejpozději za půl hodiny tu jsou Peršané.“

„A co moje osobní stráž? Musíme se probít do Esagily!“

„Žádná tvá osobní stráž už neexistuje, králi. Když vojáci viděli, že jakýkoliv odpor je beznadějný, zahodili zbraně a utekli. Poschovávali se v temných zákoutích ulic. Kdo může, snaží se dostat do svého domu. Koho Peršané chytí, propadl hrdlem!“

„Co budeme dělat?“

„Pokusím se vykrást zadním východem z paláce. V jedné z úzkých uliček za palácem bydlí můj příbuzný, chudý krejčík. Podaří-li se mi k němu proklouznout a přečkat tam v úkrytu pár prvních dnů, možná si přinejmenším zachráním život.“

„A já?“

„Ty, králi, si dělej, co chceš. Na tvém místě bych si oblékl nějaký tmavý plášť a pokusil se dostat do Esagily. Ale radím ti – vyhýbej se hlavním ulicím.“

„Cože? Mne, krále a vrchního velekněze boha Marduka, že by se odvážil někdo dotknout? Nikdo si nedovolí vztáhnout svatokrádežnou ruku na královský majestát!“

„Myslíš…? Tak tedy sbohem. Ať tě Marduk provází.“

Důstojník se otočil a rychle vyběhl z královské ložnice. Zamířil k hospodářskému traktu paláce, kde znal východ vedoucí do postranní uličky, ústící na břehu řeky.

Šamašerib si přes ramena přehodil vyšívaný plášť, na hlavu vložil vysokou, zlatem vyšívanou čapku, odznak nejvyššího velekněze boha Marduka. Takto ustrojen prošel prázdným a temným trůnním sálem, minul vestibul a doširoka rozevřenými palácovými vraty vyšel na schody. Hned vedle hořely jakési budovy, bylo jasno jako ve dne. Ve světle požáru Šamašerib spatřil přibíhající perské vojáky. Jeden z nich zahlédl nehybnou, bohatě oděnou postavu; bez rozmýšlení po ní vrhl kopím.

Ani v poslední vteřině svého života velekněz Šamašerib nedokázal pochopit, že to byl on, kdo přivedl Babylón do záhuby.

Peršané, aniž se dál starali o mrtvé tělo ležící na schodech, s řevem vtrhli do opuštěného paláce. Začali rabovat a ničit poklady, které sem velký král Dáreios po dlouhá léta svážel ze všech zemí a měst své nekonečné říše.

Peršan je nashromáždil, a divnou ironií osudu se stalo, že právě Peršané je uloupili a zničili. Jeden voják hodil na vznešené královské lože hořící pochodeň. Oheň se rychle rozšířil po celé budově.

A tak, jak přikazuje dlouhá babylónská tradice, i tento král Babylónu, Šamašerib, zahynul v plamenech pod troskami svého paláce.

18. „TO JÁ JSEM ZABIL ZRÁDCE…“

Slunce už stálo vysoko na nebi, když se Zukatan znovu probral z bezvědomí. Cítil, že mu začíná být lépe. Bolest hlavy trochu polevila, zato ho trápila žízeň. Opatrně vyhlédl střílnou a naslouchal, co se dole děje; nikde nikdo. V okolí jeho strážní věže byl naprostý klid.

Sestoupil do přízemí, našel vodu a nějaké jídlo – najedl se a uhasil žízeň. Šťastnou shodou okolností zůstal jeho perský luk i s šípy na místě, nepoškozený. Peršané se nejspíš domnívali, že ho zabili, a neměli čas ho oloupit. Dokonce i krátký meč, který Zukatan ukořistil za předchozích bojů, ležel tam, kde ho ztratil – u zdi bašty.

Chlapec potom vynesl všechno jídlo a zásoby vody, které pobral, na vrcholek bašty. Babylón sice padl, ale Zukatan se rozhodl, že svůj život neprodá lacino. Než se k němu Peršané dostanou, nejeden z nich zaplatí svou hlavou.

Až k místu, kde se Zukatan ukryl, doléhala vřava bitky probíhající u chrámu Esagila a na terasách Etemenanki; úzkým otvorem střílny viděl, jak Peršané táhnou ke zdem chrámu dva velké obléhací stroje, pro jejichž beranidla nebude slabé opevnění svatyně žádnou překážkou.

Nepotrvá ani několik hodin, a Peršané vtrhnou na nejposvátnější místo Babylónu.

Část města stále halil kouř požárů. Chlapec viděl, jak Peršané bránami ženou zástupy lidí, většinou mladých mužů a žen. Byli to budoucí otroci a otrokyně krále Xerxa.

Zukatan také viděl mrtvoly ležící na ulicích a perské vojáky rabující paláce a domy zámožných obyvatel. Jižní palác ještě hořel, Hlavní palác, citadela a Severní palác vypadaly nepoškozeně. Nepřítel je nejspíš obsadil bez boje. Do těchto objektů se svážela kořist určená pro krále a vyšší velitele, kteří si nechtěli špinit ruce loupežemi.

Ještě několik následujících hodin pokračovaly boje v chrámu Esagila a v Etemenanki. Potom všechno utichlo.

Chlapec přemýšlel, jak se zachránit, jak uniknout z Babylónu a nenápadně se dostat do Borsipy, kde na něho čeká věrný Ubartu. Ale o tom zatím nemohlo být ani řeči. Podle tradice panující v perské armádě vydal král Xerxés dobyté město na tři dny v plen vojákům. Každý žoldák se nyní cítil pánem nad životem a smrtí obyvatel Babylónu – směl beztrestně zabíjet, znásilňovat, loupit nebo ničit; směl vše, nač dostal chuť. Žádní obránci už neexistovali a vítězové se také nemuseli obávat útoku zvenčí. Opevnění proto zůstala bez posádek a bez dozoru; ani baštu, v níž se Zukatan ukryl, nikdo neprohlížel:

Ze svého úkrytu byl Zukatan svědkem, jak po Ulici, které kéž by se nikdy nedotkla noha nepřítele, ženou do vězení v citadele spoutané Mardukovy kněze. Brzy poté byly všechny brány obsazeny perskými hlídkami. Nikdo neměl možnost dostat se ani do města, ani z města ven.

Útěk byl tedy v této chvíli vyloučený. Ostatně – za hradbami nebylo o nic bezpečněji: perská ležení obklopovala město jako těsná, svírající se obruč. Chlapci nezbývalo nic jiného než čekat a neupozorňovat

na sebe. Potravin i vody měl dostatek.

V citadele a za městskými hradbami každý den probíhaly masové popravy. Jejich oběťmi byli členové rady starších, vyšší vojenští důstojníci, kněží a vůbec všichni, kdo měli během povstání nějaké funkce.

Čtvrtého dne byly vraždy a loupeže zastaveny. Tisíce Babylóňanů dostalo rozkaz, aby z ulic odstranili hnijící mrtvoly, uhasili doutnající spáleniště a uklidili město.

Heroldové ohlásili, že spanilomyslný a ve svém milosrdenství veliký král Xerxés rozhodl odpustit vzbouřenému městu jeho viny a na důkaz své milosti nazítří slavnostně vstoupí do Babylónu. Obyvatelům bude zaručen život, majetek a královská záštita. Zpod této ochrany byli vyňati pouze Mardukovi kněží, kteří povstání vyvolali.

Z chrámu Esagila Peršané vyvlekli zlatou Mardukovu sochu. Strhli z ní drahocenný oděv a zlatý plech, kterým byla dřevěná socha pobita, a královští písaři jej pečlivě zvážili. Král Xerxés potom rozkázal drahocenný kov roztavit, tekuté zlato nalít do hliněných forem a takto vzniklé pruty[1] pak uložit do státní pokladnice v Súzách.

Celý den a celou noc trval úklid ulic a příprava Babylónu na příchod imperátora. Ti, kteří se zachránili, si s úlevou oddechli. Nejhorší mají za sebou. Teď už jim alespoň nehrozila smrt, třebaže museli počítat s nejrůznějšími represemi ze strany vítězů.

Kromě těch, kteří zahynuli během bojů a za pozdějšího plenění města, bylo popraveno přes tři tisíce nejznamenitějších obyvatel Babylónu.

Tisíce, snad dokonce desítky tisíc mužů a žen putovaly do otroctví.

Takový byl výsledek neprozřetelně vyvolaného, špatně připraveného, a ještě hůř provedeného povstání. Co z toho, že hlavní iniciátoři tohoto politického dobrodružství zaplatili své viny vlastním životem? Ostatním to život nevrátilo ani to nezamezilo nesmírným ztrátám, které město a jeho obyvatelé utrpěli.

Byl krásný slunečný den.

Časně ráno obsadili Ištařinu bránu, okolní hradby a bašty „nesmrtelní“, odění do zlatem se třpytících uniforem. Za jedno strážní stanoviště si vybrali i přízemí věže, v níž se ukrýval Zukatan, ale žádného z nich nenapadlo, že by se nahoře, přímo nad jejich hlavami, mohl někdo schovávat. Po pravdě řečeno – nikdo neměl chuť šplhat se po úzkém žebříku tak vysoko.

Slavná „procesní cesta“ od Ištařiny brány k Hlavnímu paláci byla vyložena krásnými koberci (samozřejmě nakradenými v babylónských palácích a domech). Podél cesty se rozestoupily vojenské oddíly ze všech satrapií se svými veliteli v čele. Za nimi nespočetné zástupy vojáků, kteří chtěli spatřit vítězného monarchu. Byly sem nahnány i davy Babylóňanů. Pod hrozbou výprasku měli přikázáno co nejnadšeněji provolávat slávu Xerxovi.

Pro krále to mělo být důkazem, že vzpoura byla výlučným dílem hrstky šílenců, zatímco většina babylónského obyvatelstva se z vítězství velkého krále raduje, miluje ho a je mu stále věrná.

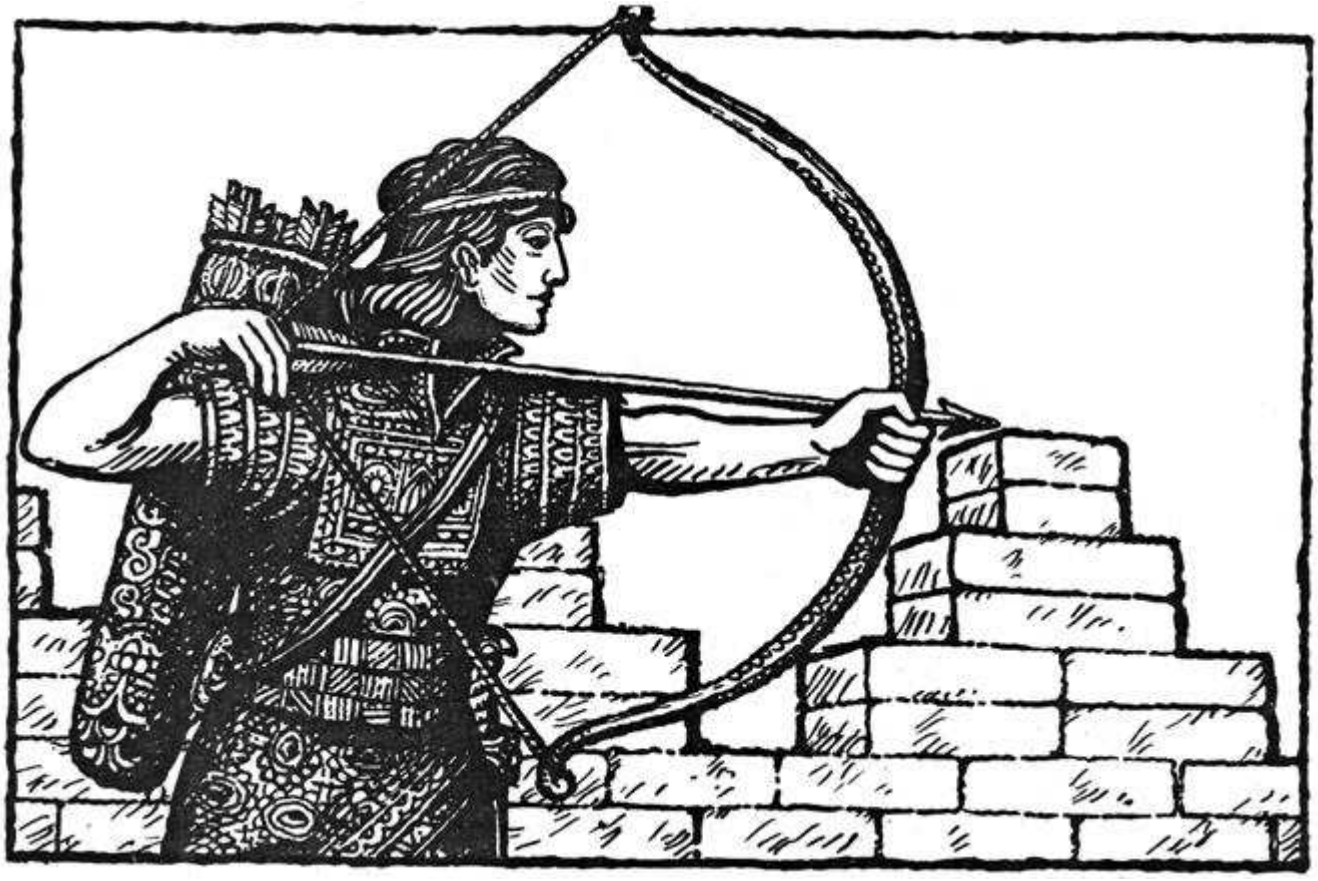
Královský průvod se pomalu přiblížil k Ištařině bráně, prošel jí a za volání slávy vstoupil do města.

Xerxés seděl na ušlechtilém bílém oři, na sobě měl modrý šat vyšívaný zlatými nitěmi a z ramenou mu splýval purpurový plášť. Na hlavě se mu třpytil královský kidaris, v levé ruce „velký král, král všech zemí“ držel dlouhou berlu, pravou pak kynul vítajícím ho davům.

Monarchova koně vedli dva nejvyšší státní hodnostáři. Po pravé straně, drže koně za uzdu, kráčel velitel královské gardy, slavných deseti tisíc „nesmrtelných“. Šel v plné zbroji, v krunýři ze železných, pozlacených šupin, se železným mečem po boku, s palcátem, znakem své vysoké hodnosti, v ruce.

Po druhé straně se důstojně ubíral „nositel královské sekery“; i on držel uzdu královského hřebce. V levé ruce třímal sagaris – dvojitou válečnou sekeru. Na rameni měl velký královský luk.

[1] pokladnice v Súzách – podle našich měr by zlato vážilo 363 kg. Hérodot však uvádí, že z ryzího zlata byla celá Mardukova socha a že vážila 23 700 kg.

Za králem postupovalo dalších dvanáct nejvyšších hodnostářů perské říše. Byli to představitelé civilních úřadů – mimo jiné hlavní pokladník království a správce státních majetků. Jako symboly svého postavení nesli v obou rukách dlouhá kopí se zlatými hroty.

Poté v průvodu následovali králi příbuzní, za nimi ostatní vysocí státní úředníci, dvořané a vojenští hodnostáři. Každý měl přesně určené místo, odpovídající jeho významu a moci.

Nádherný průvod, jiskřící všemi barvami duhy, jen zvolna postupoval po staré „cestě procesí“. Vojsko svého panovníka a nejvyššího velitele bouřlivě pozdravovalo, Babylóňané – povzbuzováni holemi perských strážníků – křičeli z plných hrdel:

„Ať žije velký král!

Ať žije Xerxés, král všech zemí!“

Vládci perské říše se nadšené přivítání zřejmě zalíbilo, neboť se dobrotivě usmíval. Přesně před hodinou odsoudil k trestu smrti více než pět set Mardukových kněží, vyšších důstojníků a babylónských úředníků. Nyní co chvíli zvedl ruku a kynul davům.

Na setkání s králem a jeho doprovodem vyšel ze Severního paláce jiný průvod: ne snad tak početný, ale o nic chudší.

V čele, v krásné stříbrné zbroji, kterou na sobě měl král Nabukadnesar v bitvě u Karchemiše[1] (právě té, kterou později věnoval jako úlitbu na oltář boha Marduka v Esagile), kráčel kníže Zopyros. Obličej mu zakrývala stříbrná maska, na krátce přistřižených, dorůstajících vlasech měl bílý šátek vyšitý zlatými a stříbrnými hvězdičkami.

[1] bitva u Karchemiše – došlo k ní v roce 605 př. n. 1. a Nabukadnesar v ní porazil spojená asyrsko-egyptská vojska faraóna Nekóa a zlikvidoval nezávislost Asýrie.

Za svým náčelníkem postupovali Peršané – oni údajní dezertéři z královského tábora, kteří později Xerxovi otevřeli městské brány. Velký král, nedostižný ve své velkomyslnost!, je všechny štědře obdaroval zkonfiskovanými statky a penězi kupců, hodnostářů a jiných zámožných obyvatel Babylónu. Vojáci proto měli všechny důvody k tomu, aby radostně vítali svého monarchu.

Když oba průvody dělila vzdálenost sotva dvou garů, Zopyros padl na kolena a několikrát udeřil čelem o zem, aby tak vzdal hold velkému králi králů.

„Vstaň, Zopyre," rozkázal Xerxés.

Zopyros setrvával ve své ponížené pozici.

„Vstaň…, králi Babylónu!" znovu přikázal vládce perského impéria.

„Ať žije Xerxés, král králů, ať žije Zopyros, král Babylónu!" začali skandovat vojáci „beznosého" a v okamžení se k nim přidaly hlasy tisíců Babylóňanů. Dozorci s holemi dbali, aby drželi rytmus a nešetřili nadšením.

Král Zopyros vstal a radostně zvedl ruce k nebi. Jeho sny, jimž tolik obětoval, se konečně splnily.

Stal se králem.

Na okamžik všechno utichlo a v tu chvíli ti, co stáli nejblíž, zaslechli lehké zasvištění.

Zopyrovy ruce klesly, kolena se mu podlomila a král Babylónu se zhroutil na koberec, na němž před chvílí klečel.

Stříbrné brnění pokrývalo a chránilo celou Zopyrovu postavu. Stříbrná maska halila jeho tvář. Mezi maskou a zbrojí však byla jen úzká štěrbina. A právě tam, v hrdle muže, který právě sahal po nejvyšší hodnosti, trčel šíp!

Všichni pohlédli směrem, odkud padla rána.

Střelcova postava se ostře rýsovala na pozadí jasného nebe na vrcholku nejbližší bašty.

„Nesmrtelní" přiskočili k vládci a zakryli ho svými štíty.

Lučištník však sklonil svou smrtonosnou zbraň, nesáhl do toulce pro další šíp.

„Zajměte ho!" rozkázal Xerxés.

Peršané se vyřítili, aby chytili vraha. Utéct neměl kam. Ani se nebránil. Sám sestoupil dolů a vydal se jim do rukou. Přivlekli ho před krále.

„Kdo jsi?" zeptal se Xerxés hrozivě.

„Babylónský voják. Jmenuji se Zukatan," odpověděl mladý muž hrdě. „To já jsem zabil zrádce."

„Do vězení s ním!" rozkázal král králů. „Sám ho později vyslechnu.

A krále Zopyra," Xerxés pak ukázal na tělo ležící před ním na zemi, „přeneste do paláce a ještě dnes bude se vší důstojností, odpovídající jeho jménu a památce, pohřben."

Po těchto slovech monarcha převzal otěže svého koně a bez meškání a dalšího obřadného zdržování zamířil do Hlavního paláce, kde měl připravenu svou rezidenci. Hodnostáři z královského průvodu mu sotva stačili. U palácových dveří Xerxés seskočil z koně a okamžitě se odebral do svých komnat.

Tak skončilo krátké, sotva minutové panování posledního babylónského krále. Stačil k tomu jediný přesný výstřel…

19. XERXŮV ROZMAR

Xerxés zřejmě nepatřil k lidem, kteří by příliš dlouho truchlili nad mrtvými příbuznými nebo přáteli. Přinejmenším nikdy nedával najevo smutek.

Tak tomu bylo i nyní: jen skončily pohřební obřady na počest zabitého Zopyra, hned následující den král poručil uspořádat velkolepou hostinu, na kterou pozval celý královský dvůr a všechny vyšší důstojníky. Pro zbytek vojska nechal vyvalit sudy s pivem a vínem a připravit koše plné jídla na nádvoří citadely a v Severním paláci.

Král zasedl k hostině ve velkém trůnním sále Hlavního paláce. Jak přikazoval perský zvyk, zaujal místo ve zvláštním výklenku, napůl leže na zlaceném loži. Před ním stál stůl prostřený všemi nejlepšími a nejchutnějšími pokrmy a nápoji, jaké se jen v zemích velké perské říše nacházely. Sklepmistr mu naléval ze džbánu víno, pivo a studené ovocné šťávy. Sám vždy vypil první doušek, aby zjistil, zda nápoj není otrávený. Osobně také ochutnával vybrané krmě, které králi předkládali na skvěle ozdobených zlatých mísách.

Před zvědavými pohledy Xerxa skrývala průsvitná záclona, skrze niž však vládce mohl pozorovat hosty sedící na podlaze pokryté koberci. Nízké stoly se prohýbaly pod jídlem a nápoji.

Egyptské tanečnice a syrské flétnistky svou sladkou hudbou a rafinovanými výstupy zpříjemňovaly vítězům čas. Všichni se vesele bavili. Z blízké citadely, kde hodovalo mužstvo, čas od času zazněly hromové přípitky na počest velkého vládce.

Xerxés, stejně jako jeho předchůdci na perském trůně, nikdy nepohrdl dobrým syrským nebo řeckým vínem. Nejednou se stalo, že po skončené hostině vrchní sklepmistr odnášel za pomoci sluhů „unaveného“ krále do ložnice.

Také tentokrát „hostina s vínem“ (neboť se konaly i oficiální slavnosti, kde byly džbány naplněny výhradně ovocnými šťávami anebo lehkým ječným pivem) probíhala nadmíru vesele. Na ubohého Zopyra si už nikdo ani nevzpomněl. Král s chutí vyprázdnil svůj stříbrný pohár a sklepmistr mu ho ihned znovu naplnil.

Když se vládce vínem dostatečně rozveselil, rozkázal, aby sňali záclonu, a usedl poblíž ostatních hostů. Na znamení, že svůj královský majestát odložil stranou, si s nimi vesele připíjel, Začaly se sypat historky a žerty, často dosti hrubé, jak už to bývá u lidí, kteří většinu svého života prožijí ve válkách a bitkách.

Xerxés se dostával každým okamžikem do lepší nálady. Nejeden důstojník či dvořan byl za dobrý vtip nebo trefnou průpovídku obdařen statkem nebo pěkným klenotem z Esagily či jiného chrámu.

V jedné chvíli si monarcha na něco vzpomněl.

„Co je s tím lučištníkem, který tak šikovně zasáhl našeho Zopyra?“

„Je ve vězení, velký králi,“ pospíšil si s odpovědí velitel královské gardy, k jehož povinnostem patřila jak ochrana královské osoby, tak dozor nad vězni podléhajícími královu osobnímu soudu.

„Přiveďte ho!“

Dva strážci přivlekli Zukatana a hodili ho na podlahu. Vězeň měl ruce svázané za zády a nohy spoutané tak tenkým řemenem, že se mu zařezával do masa.

„Kdo tě naučil tak dobře střílet?“ zeptal se Xerxés.

Vězeň chtěl odpovědět, ale z hrdla se mu vydralo pouze tiché zasténání. Od chvíte, kdy ho uvěznili, nedostal žádné jídlo, a co horšího, ani kapku vody. Proč také živit člověka, který stejně bude co nejdřív odsouzen k smrti a sejde ze světa v nejstrašnějších mukách, jaká si zasluhují všichni královrazi…?

„Nu tak, mluv!“ přikázal mu monarcha.

„Zmrskejte ho bičem!“ doporučil jeden z hostů. „To mu rozváže jazyk.“

„Nemůžu mluvit,“ zachroptěl Zukatan, „nedali mi nic pít…“

„Neřekl jsem, aby ho mučili hladem!“ rozhněval se Xerxés. „Padesát ran holí vězeňskému dozorci! A tady toho rozvažte a dejte mu napít šťávy.“

Po těchto slovech pán všech zemí světa také sáhl po poháru, ale ten nebyl naplněn vodou. Zukatan zvedl chvějícíma se rukama nabídnutý džbán.

„Kdo tě naučil tak dobře střílet?“ zopakoval Xerxés svou otázku.

„Můj otec. Už nežije…“

„Byl voják?“

„Otec byl tartanu. Velel babylónské městské stráži.“

„Jak se jmenoval?“

„Sillaja, králi.“

„Sillaja…?“ zamyslel se král. „Vzpomínám si na něho. Když jsem byl v Babylónu na korunovaci, jakýsi Sillaja měl na starosti mou ochranu.“

„To byl můj otec.“

„Jak se jmenuješ?“

„Zukatan,“ odpověděl stále překvapenější chlapec.

„Umíš opravdu dobře střílet. Byla to hezká rána, kterou jsi zasáhl nebohého Zopyra do krku…“

Xerxés víc obdivoval střelecký výkon mladého muže, než litoval smrti svého příbuzného.

„Máš hlad?“

„Dva dny jsem nejedl, králi.“

Rozveselený král sáhl rukou do zlaté mísy a hodil vězni upečeného ptáka.

„Jez!“ rozkázal. „Jsou to jeřábci, které mi poslali kněží z Borsipy.“

„Sám jsem je střílel, velký králi, v palmovém háji nedaleko Borsipy, a potom jsem je odnesl do chrámu, kde je kněží zavřeli do klecí a vykrmili. Bylo to jednoduché – stačilo ptáky střelit šípem s kuličkou místo hrotu. Ptáka to nezabilo, jenom omráčilo.“

„Hodili by se mi lučištníci jako ty. Do mé osobní gardy. Jez!“

Chlapec se nedal prosit. Dvořané i vojáci s překvapením sledovali královo počínání. Inu – král smí všechno, to je jasná věc. Když se mu zachce, dá vězňovi milost, a ještě ho jmenuje nějakým vysokým hodnostářem anebo mu daruje nějaký klenot. Hodí mu jej jako toho pečeného jeřábka.

Jenže ten mladík je královrah!

„Co se stalo s tvým otcem?“

Chlapec hrdě zvedl hlavu:

„Před třemi měsíci Peršané zrádně zavraždili mého otce na jedné z ulic tohoto města!“

Král hrozivě svraštil obočí. Vězňova opovážlivost začínala překračovat všechny hranice. Královský číšník, který kromě jiných povinností řídil „oči a uši“ v celé říši, rychle přistoupil k monarchovi a něco mu tiše vysvětloval. Král přikývl na souhlas. Potom rozkázal:

„Okamžitě sem přiveďte velekněze Nergal-ah-usura! Doufám, že ještě nebyl popraven?“

„Ne,“ pospíšil si s odpovědí velitel královské gardy. „Sedí ve vězení a čeká na svůj osud.“

Přivedli velekněze.

Člověk, který býval po Šamašeribovi nejmocnější osobou v Babylónu, teď ve špinavých a potrhaných šatech lezl po kolenou a tloukl hlavou o podlahu před perským vládcem.

„Řekni pravdu, Nergal-ah-usure!“ rozkázal Xerxés. „Možná že si tím zachráníš život anebo získáš lehčí smrt. Kdo zabil tartanua Sillaju?“

„Ó, největší z králů… Šamašerib hledal záminku, aby mohl ve městě vyvolat nepokoje, které by přerostly ve vzpouru. Rozkázal proto dvěma mladým kněžím, aby se převlékli za perské vojáky a zavraždili Sillaju. Stalo se to na karumu v době, kdy tam bývá nejvíc lidí. Potom Šamašerib přikázal, aby Sillajovu mrtvolu přenesli do chrámu Esagila, a vyzval lid, aby pomstil smrt oblíbeného velitele…“

Xerxés pokynul rukou a hlídka velekněze opět odvedla.

„Slyšel jsi, Zukatane, jak to ve skutečnosti bylo?“

Mladý muž svěsil hlavu. Marně se pokoušel pochopit Šamašeribovu podlost.

„Kdybych znal pravdu dřív, králi, zřejmě bych svůj šíp namířil a vyslal na někoho jiného…,“ zašeptal.

„Mohl jsi přece zabít mne!“ vzpomněl si Xerxés. „Neměl jsem na sobě krunýř, a byl jsem proto snadnější cíl nežli Zopyros.“

„Chtěl jsem zabít a zabil jsem ničemného zrádce. Člověka, který způsobil porážku Babylónu. Tebe, králi, jsem mohl zabít daleko dříve.“

„Mne? Kde jsi mne mohl zabít?“

„U Borsipy, v datlovém háji, když jste se Zopyrem domlouvali jeho plán na dobytí města. Zaslechl jsem bohužel pouze útržky vašeho hovoru. Opustili jste tehdy svůj doprovod a zastavili jste se pod jednou palmou. V její koruně jsem seděl s lukem v ruce já. Šel jsem do Babylónu, abych se Peršanům pomstil za otcovu smrt. Překvapili jste mě. Neměl jsem se kde schovat, tak jsem vylezl na palmu.“

„To je pravda,“ zamyslel se král, „vzpomínám si na to, zastavili jsme naše koně pod jakousi vysokou palmou. Vzdálili jsme se průvodu, aby nikdo nemohl náš rozhovor vyslechnout. Mluvíš pravdu. Proč jsi na mne tehdy nevystřelil? Bál ses smrti?“

„Nebál jsem se, ale ty, králi, jsi byl neozbrojený. A na člověka beze zbraně se nestřílí.

A smrti se nebojím. To jsi mohl poznat včera. Vždyť dole, v baště i všude kolem byli tvoji ‚nesmrtelní‘! Věděl jsem, že nemám kam uprchnout.“

„Tam u Borsipy… ty jsi mě poznal?“

„Ano,“ odpověděl Zukatan, „viděl jsem tě, velký králi, když jsi přijel do Babylónu na korunovaci. Můj

otec, tartanu Sillaja, mě vzal s sebou.“

„Uvědomuješ si, co tě čeká?“

„Stane se, jak si bohové přejí: váš perský Ahura Mazda i naši babylónští Marduk, Nabu, Sin a Enlil. Nikdo nemůže obelstít své předurčení. Člověk před ním neuteče, nemůže s ním bojovat. Lhostejno, zda je Peršan, anebo Babylóňan.“

Král znovu sáhl po poháru a zamyslel se. Účastníci hostiny s rostoucím překvapením naslouchali rozhovoru člověka, který musí zemřít, s vládcem světa. Tento ke všemu odhodlaný mladý muž se Xerxovi líbil čím dál tím víc. Kdo ví – kdyby Zopyra neprohlásil králem Babylónu, možná by nyní odpustil vinu i trest jeho vrahovi?

Ten mladík je však královrah. A královražda nesmí zůstat bez trestu.

„Prokážu ti laskavost,“ řekl náhle monarcha. „Můžeš poprosit, oč chceš. Pouze život ti nemohu darovat. Jsou zákony, které ani král nemůže obejít.“

„Co si může přát člověk, velký králi, který musí zemřít?“ zeptal se Zukatan trpce.

„Nemáš tedy žádné přání? Nepožádáš mě alespoň o lehkou smrt?“ podivil se král.

„Ne.“

„Pohleďte, přátelé,“ otočil se Xerxés ke svým hostům, „viděli jste už někdy podivnějšího člověka?“

„Ne, nikdy,“ souhlasili poněkud nejistě dvořané.

„Co s ním? Víte přece, jakou smrtí scházejí ze světa ti, kdož pozvedli ruku na královský majestát!“

„Prokaž mu, králi, své milosrdenství,“ navrhl nejvyšší královský číšník, který vždy dokázal předem uhodnout myšlenky a nálady svého pána.

„Správně!“ vykřikli důstojníci. „Je to dobrý voják a vynikající lučištník!“

„Jenomže…,“ řekl Xerxés zamyšleně, „za vraždu babylónského krále musí být tento člověk, potrestán podle zákonů, které ustanovil můj otec Dáreios, velký král, Achaimenovec.“

„Správně, musí být potrestán,“ souhlasili opět dvořané. Vždycky zcela souhlasili s názory svého pána. Protivit se mu bylo příliš nebezpečné. Nikdo se něčeho podobného nikdy neodvážil.

„Ale za to, že nezabil mne, velkého krále Xerxa, má právo na mou velkomyslnost.“

„Má právo!“ jednomyslně vykřikli hosté.

„Nechť tudíž bude zapsáno, co král rozhodl.“

Xerxés vyhlásil svůj rozsudek: „Zukatan, syn Sillaji, bude za zabití krále Babylónu odsouzen k smrti, jakou jsou trestáni královrazi. Avšak za to, že nevystřelil na velkého krále a tím mu zachránil život, daruji Zukatanovi, synovi Sillaji, jeden den života. Nechť z tohoto sálu vyjde jako svobodný muž. Nechť se svobodně pohybuje po celém Babylónu. Nechť ho nikdo nestíhá, nepronásleduje ani na něho nevztáhne ruku, a to až do okamžiku, kdy uplyne čas mnou určený.

Až tento čas uplyne, bude zadržen a přijme trest, jaký za tento zločin určil velký král Dáreios, Achaimenovec, otec krále Xerxa, krále všech Peršanů a Médů, krále všech zemí.“

Písaři, kteří byli ve dne v noci v pohotovosti poblíž krále, věrně na papyrus zapsali královský verdikt. Ve vyhlášení rozsudku Xerxés poprvé vypustil titul „král Babylónu“ a nikdy více jej už v souvislosti se svým jménem nepoužil: V budoucnu celou Babylónii rozdělí na dvě části, připojí je k sousedním satrapiím a oficiálně zakáže užívat tohoto názvu.

Zukatan stále ještě klečel před královským ložem.

„Vstaň a jdi,“ rozkázal král, „do zítřejšího večera jsi volný.“

Chlapec vstal, zdřevěnělé nohy se mu chvěly, hluboce se poklonil a pozadu vycouval ze sálu.

„Ať ho nikdo nesleduje, nikdo za ním nechodí,“ opakoval monarcha, „nesmí jen jediné: opustit město.“

„Neuteče,“ řekl velitel královské gardy, „každá brána je obsazena silnými hlídkami. Z Babylónu se nedostane ani myš, natož tenhle člověk!“

„A přesto je mi ho líto," zamyslel se perský vládce, „takový lučištník! Z tak velké vzdálenosti zasáhl cíl, který nebyl větší nežli zlatá dáreika… Vynikající výstřel! Stále se nemohu vynadivit, jak se vlastně dokázal trefit…!"

Mezi hosty se okamžitě našli tací, kteří začali hlasitě vychvalovat obratnost mladého střelce. Král znovu polkl doušek výtečného řeckého vína okořeněného piniovou živicí a se smíchem dodal:

„Nedovedete si ani představit, drazí přátelé, jak jsem tomu chlapci vděčný. Vždyť nám všem prokázal neocenitelnou službu!"

Shromáždění ohromeně mlčeli. Neměli nejmenší potuchy, co má velký král na mysli, a hádat nahlas se neodvažovali. Xerxa jejich úžas a nejistota neobyčejně pobavily.

„Nu což, drazí, ještě stále nevíte? Přemýšlejte trochu!"

Královi hosté nadále udiveně mlčeli.

„Nebýt toho báječného lukostřelce, museli bychom až do smrti koukat na toho bezuchého a beznosého Zopyra anebo na jeho hroznou masku. A stačil jeden přesný výstřel, aby bylo po problému…"

Xerxés vybuchl smíchy.

Rozesmáli se i ostatní. Vojáci i dvořané. Velký král dnes měl skutečně vynikající náladu. Hostina trvala neobyčejně dlouho a byla nadmíru veselá. Nikdo si už nevzpomněl na Zopyra, jehož odvaha a sebeobětování jim otevřely všechny brány Babylónu, umožnily hodovat v tomto paláci a mnohé z nich – díky loupežím a královské přízni – učinily boháči.

Nikdo se také nestaral o další Zukatanův osud. Velký král mu přece projevil milost a daroval den života. Zítra perské stráže královraha zajmou, nikde se neskryje. Žádný Babylóňan mu v obavě o vlastní život neposkytne úkryt. Spíše se najdou takoví, co by ho za hrst zlata sami Peršanům vydali.

Na konci hostiny velký král opět povolal písaře a nadiktoval jim rozkazy: chrámy Esagila a Etemenanki, legendární babylónská věž, mají být zničeny. Dojde také k rozboření městských hradeb, aby Babylón už nikdy nemohl pozvednout ruku proti svým vládcům.

Socha boha Marduka bude spálena, aby nikdy v budoucnosti žádný samozvanec neměl příležitost „uchopit dlaň" boha a prohlásit se králem Babylónu.

Na králův rozkaz Peršané druhého dne nahnali tisíce lidí do prací při boření chrámů a mohutného opevnění, které činily Babylón prakticky nedobytným, a které přesto město nikdy nezachránily před nepřítelem.

20. GOLMAR ZNAMENÁ GRANÁTOVÝ KVĚT

Na prahu trůnního sálu se Zukatan ještě jednou králi hluboce poklonil.

Stále nevěděl, jestli se má radovat. Ano, získal jeden den života a svobody, ale co dál? Město je jako past, z níž není úniku. Zítra ho Xerxovi biřicové opět zatknou.

Nikdo mu nepomůže, nikdo mu v obavě před královským hněvem nepodá ani pohárek vody, ani kousek ječné placky…

Chlapec dobře věděl, jak perský zákon trestá královrahy: kat jim uřízne nos a uši, vyrve jazyk, oči vypálí rozžhaveným železem. Potom jim sekerou usekne ruce a nohy a zbytek těla sedře z kůže.

Nebylo by lepší vrátit se do bašty, která mu byla po pět dnů útočištěm, a z jejího vrcholku se vrhnout do propasti? Ušetřit si tak zbytečné naděje, a především nadcházející nelidské utrpení?

U vchodu do paláce hlídkovali „nesmrtelní". Ale ve vestibulu osvětleném několika lampičkami naplněnými sezamovým olejem bylo přítmí. Náhle se od sloupoví odtrhla ženská postava v dlouhém tmavém plášti. Přiběhla k chlapci a chytila ho za ruku.

„Zukatane!" zvolala radostně. Tvář měla zahalenou kapuci, vykukovala jí pouze špička nosu a oči, ale

Zukatan ten hlas okamžitě poznal.

„Golmar!“

„Pojď!“

Dívka ho táhla k malým dvířkám vedoucím do dalších palácových prostor. Rychle proběhli sály, kde už žádné stráže nebyly. Konečně se octli v malém osvětleném pokoji.

„Zukatane!“

Dívka se mu vrhla kolem krku.

„Golmar! Jak jsi krásná!“ šeptal Zukatan uchváceně. Během let, kdy se neviděli, se z děvčátka stala krásná dospělá dívka.

„Co tady děláš?“ rozradostněn nečekaným setkáním, Zukatan téměř zapomněl na vlastní tragickou situaci.

„Jsem už několik let jednou z královniných dvorních dam. Viděla jsem, jak jsi zabil Zopyra a jak tě zajali. I nyní jsem všechno vyslechla, protože jsem se ukryla ve vedlejším sále. Čekala jsem na tebe. Ale nemáme času nazbyt. Vezmi ten vak…“ Golmar ukázala na velký, těžký balík.

„Co to je?“

„Jídlo, trocha šatů a stříbro. Pojď, přidej do kroku!“ Dívka opět vzala Zukatana za ruku a vedla ho labyrintem palácových sálů, chodeb a průchodů. I Zukatan býval v Hlavním paláci, častým hostem, ale takhle dokonale se v něm nevyznal. Přesto poznal, že Golmar míří k Semiramidiným visutým zahradám.

Po několika odbočeních zastavili u malých dveří. Golmar je opatrně otevřela a zašeptala:

„Teď musíme dávat pozor. Schovej se za dveře, na hradbách jsou stráže.“

Chvíli pozorovala hradební zdi, a když se hlídka otočila, rychle přeběhla nekrytý prostor a skryla se za velkým, hustým keřem, Zukatan ji následoval.

„Musíme se dostat na nejvyšší terasu,“ vysvětlila mu Golmar.

„Proč?“

Neodpověděla. Gestem mu naznačila, že přeběhnou k dalšímu keři, a tam se opět na chvíli schovali. Tímto způsobem – od stromu ke stromu, přikrčeni pod zdí, která je chránila před pohledy stráže – přeběhli několik teras a konečně se dostali na nejvyšší, kde rostly palmy a exotické dřeviny.

„Teď je před námi to nejtěžší,“ zašeptala dívka. „Musíme proklouznout k zařízení, které dodává na zahrady vodu. Je to ten domek, co stojí hned u zdi.“

Bohužel, kromě domku viděli i stráže přecházející po zdi sem a tam a čas od času provolávající:

„Dopřejte klidu královu spánku! Dopřejte klidu královu spánku!“

Volání nebylo samoúčelné: mělo zamezit tomu, aby některá z hlídek usnula. Musela totiž odpovědět svému druhovi z pravé nebo levé strany.

Oba mladí lidé se pomalu plížili až na nějaké čtyři gary od cíle. Zbývající prostor k nevelké dřevěné stavbě byl úplně nekrytý. Přeběhnout jej nepřicházelo v úvahu, protože by je určitě zahlédl některý z vojáků rozestavených na palácových hradbách v nevelkých vzdálenostech od sebe.

Noc byla naštěstí temná.

„Musíme se plazit,“ zašeptala Golmar.

Lehla si a bez nejmenšího zvuku se sunula směrem k vytouženému cíli. Co chvíli se zastavila a nehnutě pozorovala, co se děje na zdi. Hlídky naštěstí neměly žádné podezření a ničeho si nevšimly. A přesto překonání tohoto kratičkého úseku trvalo mladým lidem více než půl hodiny.

„Nejhorší máme za sebou,“ řekla Golmar, když se konečně octli uvnitř stavení. Zde bylo umístěno zařízení zavodňující Semiramidiny zahrady. Skládalo se z velkého turniketu, jehož kolo uvádělo do pohybu řetěz s korečky, v nichž se dopravovala voda. Řetěz dosahoval až ke kanálu přivádějícímu vodu z Purattu a táhnoucímu se pod terasami.

Dole měl řetěz druhé, o něco menší kolo. Když se otáčelo turniketem, řetěz se pohyboval a jeho nádoby nabírající vodu putovaly na nejvyšší terasu zahrady, tam ji vylily do koryta a z něho voda stékala dolů po všech sedmi terasách a zavlažovala stromy a rostliny. Poté, když se vyprázdnily, vracely se prázdné čerpací nádoby druhou stranou zase dolů.

„Posadíš se do jedné čerpací nádoby, já budu otáčet kolem a spustím tě dolů,“ vysvětlila Golmar. „Potom ty budeš točit spodním kolem a já sjedu k tobě.“

„Nedokážeš to,“ protestoval Zukatan, „tohle bývala těžká práce i pro pět otroků!“

„Jenže teď dole není voda, protože hladina řeky poklesla a kanál už dávno nikdo nečistil ani neprohluboval. Nádoby budou putovat nahoru prázdné. Ráno jsem to vyzkoušela.“

„Uděláme to jinak,“ napadlo Zukatana. „Ty se posadíš do jedné nádoby i s tím balíkem a já tě opatrně, abych nenadělal rámus, spustím dolů. Potom sám sjedu po článcích řetězu. Jen aby kola moc neskřípěla…“

„Sama jsem je dnes namazala sezamovým olejem. Otáčejí se hladce a tiše.“

„Jak to?“ podivil se Zukatan. „Copak jsi věděla, že mě král Xerxés pustí z vězení?“

„To jsem samozřejmě tušit nemohla, ale připravovali jsme tvůj útěk. Správcem paláce se stal Pagzug, bývalý voják a přítel mého otce. Velice mě miloval, když jsem ještě byla malá. Na tebe si také vzpomíná. Přemluvila jsem ho, aby nám pomohl. Dozorce vězňů tě měl za stříbro pustit ze žaláře. A protože jiná možnost jak se dostat z paláce neexistuje, připravili jsme tuto cestu. Milost velkého krále celou záležitost pouze zjednodušila. Ale dozorce vězení musí i tak dostat svoje, aby mlčel.“

„Posaď se.“

Zukatan dívce pomohl usadit se v čerpací nádobě. Potom začal opatrně otáčet klikou turniketu. Šlo to snadno, avšak řetěz vydával silné skřípění, dávno už přece nebyl užíván. Konečně mladý muž zaslechl dívčin hlas, že už je dole. Nyní se sám rychle spustil po řetězu. Pro silného, vytrénovaného mládence to nebyl žádný problém, protože řetěz byl dost široký a po jeho článcích mohl sestupovat jako po žebříku. Čerpací nádoby byly navíc rozmístěny dosti hustě, což také usnadňovalo sestup.

Dobře udělali, že pospíchali, protože dva vojáci se právě začali zajímat o podivné zvuky přicházející z dřevěného stavení. Když už byl Zukatan dole, zaslechl otázku:

„Je tam někdo? Co se děje?“

Golmar se Zukatanem strnuli jako sochy. Báli se i dýchat.

„Tím zařízením se čerpá voda sem nahoru,“ vysvětloval druhý hlas, „kolo se asi pohnulo a to nadělalo ten rámus.“

„Samo se pohnulo?“

„Že by nějací babylónští démoni?“ zamyslel se druhý voják. „Radši pojďme odsud.“

„Určitě to byli démoni. V zahradách jsme přece nikoho neviděli. Kdo by se tady taky v noci potloukal? Ano, byli to démoni!“

Voják, jako všichni Peršané, věřil v dobrého boha Ahura Mazdu, ale panicky se bál zlých démonů soupeřících s dobrem a nevyhýbajících se pronásledování a hubení lidí. Proto se oba strážci rychle vzdálili.

„Tak," zasmála se dívka, „a jsme zachráněni. Někdy jsou i démoni užiteční."

„Je tady tma," strachoval se Zukatan. „Nic nevidím."

„Znám cestu," uklidnila ho Golmar. „Někde tady je vchod do kanálu. Musíme ho najít a postupovat tunelem. Tak se dostaneme k řece. Jen buďme opatrní, v tunelu je voda a také hodně bahna."

„Ale jeho ústí do řeky přehrazuje silná bronzová mříž, aby se nikdo nemohl dostat db paláce."

„Dávno už tam není. Pagzug si to ve dne ověřil. Můžeme mu důvěřovat."

Tunel byl úzký, zanesený bahnem, které jim sahalo až nad kolena. Přitom byl nízký, takže se nemohli narovnat. Oba postupovali nepohodlně skrčeni. V tunelu vládla naprostá tma, protože neběžel v přímé linii k řece, ale několikrát se lomil v ostrém úhlu. Zukatan šel první, nesl pytel se zásobami a dbal, aby ho nenamočil. Za ním postupovala Golmar.

„Počkej," zašeptala, „musím si odpočinout."

Na chvíli se zastavili, ale jejich skrčená poloha skutečný odpočinek znemožňovala. Po chvíli se proto znovu vydali na cestu.

„To snad nikdy neskončí." Golmar byla na pokraji zhroucení. „Už nemůžu!"

„Ještě kousek," utěšoval ji Zukatan, kterému také nebylo do smíchu, „máme za sebou většinu cesty… Vydrž ještě aspoň chvíli!"

Postupovali stále pomaleji. Každých pár metrů se museli zastavit, aby si na chviličku odpočinuli. Vzduch v tunelu byl dusný a vlhký. Páchlo tam ztuchlinou.

Konečně za následující zatáčkou ucítili závan čistšího a studenějšího vzduchu.

Po několika krocích v dálce spatřili světlejší půlkruh: znamení, že tam skončí jejich křížová cesta. Ještě pár kroků, a dívka, sotva popadajíc dech, se zhroutila na mokrý písek.

V celém městě Babylónu, tedy i tam, kde vyšli z tunelu, byl Puratt zregulovaný a své jinak příkré svahy měl obložené kamennými deskami. Vodní hladina nyní trochu poklesla a na nábřeží vznikla nevelká pláž. Na této mělčině, hned vedle ústí tunelu, ležel rákosový vor, k němuž byly připoutány měchy naplněné vzduchem – kelek. A navíc dvě krátká vesla, vypadající jako lopatky.

„Lehneme si, přikryjeme se tím černým pláštěm a odstrčíme kelek na hlubší vodu. Proud nás uchvátí a ponese dolů až do Uruku."

„Stačí, když se dostanu do Borsipy. Tam na mne docela určitě stále čeká Ubartu, věrný přítel mého otce."

„V Borsipě je příliš mnoho královských vojáků a hemží se to tam ‚očima a ušima' krále Xerxa. Jakmile tě nenajdou v Babylónu, budou tě hledat především tam. Ne, v Borsipě se neschováš. Daleko bezpečnější bude vystoupit v Uruku a odtamtud se vydat na dlouhou cestu na východ."

„Kam?"

„Do města, které se jmenuje Markanda[1] a v němž můj otec, kníže Azardad, vládne jako satrapa. Teprve tam budeš v bezpečí."

„Cestou budeme míjet mosty," znepokojil se Zukatan, „voda může zanést kelek rovnou na pilíř… A co když budou na mostě stát vojáci střežící přechod přes řeku?"

„Proud se od pilířů odráží, takže náš kelek zažene doprostřed řeky. A vojáci stávají na břehu," odporovala mu Golmar. „Řeknou si, že na keleku jsou mrtvoly anebo dřevo z nějakého zničeného domu. Takových věcí plave po řece v poslední době hodně. A na Purattu je jenom jeden most. Nabopalasarův v Babylónu. Další, pontonový, zničil sám Zopyros."

„A co ty?" znepokojil se Zukatan. „Jak se odsud dostaneš? Nevěřím, že by ses dokázala po řetězu vyšplhat na nejvyšší terasu Semiramidiných zahrad!"

„Dostanu se odsud velice snadno," odpověděla dívka. „Na keleku. Prostě popluji s tebou."

„Jak to? Se mnou?" V hlase mladého muže zazněla nedůvěra, ale i radost.

[1] Markanda – dnes Samarkand v Uzbekistánu

„Zapomněl jsi snad, co jsem ti řekla, když jsme se museli rozloučit?“

„Možná se pamatuji, ale řekni mi to ještě jednou.“

„Řekla jsem: Vždycky na tebe budu pamatovat. A dodržela jsem slovo.“

„Golmar!“

Zukatan chtěl dívku obejmout.

„Nemůžeme teď ztrácet čas,“ Golmar ho jemně odstrčila. „Musíme se okamžitě vydat na cestu. Na dlouhou a nebezpečnou cestu. Nasedej!“

„Jdi první, Golmar. Podám ti pytel a potom vor odstrčím na hlubší vodu a sám naskočím.“

Za chvíli bystrý proud malé plavidlo uchvátil. Uprchlíci se přikryli Golmařiným pláštěm, šedivým jako vody Purattu. Leželi nehybně a se sevřeným srdcem čekali, jestli kelek propluje pod mostem.

Stalo se, jak Golmar předpověděla: šťastně minuli mohutné kamenné pilíře. Vojákům hlídkujícím na břehu ani na mysl nepřišlo, aby zkontrolovali, co je to za temnou kládu, kterou kolem nich řeka nese. Ještě půl hodiny, a Babylón jim navždy zůstal za zády.

Když nebezpečí pominulo, Zukatan pomocí vesla řídil vratkou lodičku, aby je víry nestáhly a nevrhly na mělčinu.

„A co poví královna, když tě zítra nespatří ve své družině?“ zeptal se najednou Golmar.

„Královna je hodná. Pochopí a odpustí mi. Jedna z mých přítelkyň ji za mne poprosí o odpuštění.“

Útěk mladé dvojice se podařil.

Prý se bez větších překážek dostali až do daleké Markandy, kde rodiče radostně uvítali dcerku i Zukatana, kterého už dávno milovali jako vlastního syna.

Velký král Xerxés se prý nikdy nezeptal, co se stalo s „královrahem“.

Prý byl dokonce rád, že ho nenašli. Prý ho vlastně ani nikdo nehledal.

Zukatan prý pod změněným jménem, za podpory svého tchána, knížete Azardada, dosáhl vysoké hodnosti v královském vojsku. Prý byl za vlády dalšího perského monarchy Artaxerxa, přezývaného Dlouhorukým, dokonce jmenován satrapou.

Prý…

Ale ne. To už je úplně jiná historie.

KARAVANA

JERZY EDIGEY • KRÁL BABYLÓNU

Svazek č. 231 Řídí Haha Krubnerová

Z polského originálu Król Babilonu, vydaného nakladatelstvím Czytelnik ve Varšavě roku 1983, přeložil Pavel Frýbort. Ilustroval Jiří Blažek. Graficky upravil Jan Hejda. Vydal jako svou 7 810. publikaci Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, v Praze roku 1990. Odpovědná redaktorka Jarmila Rosíková. Výtvarný redaktor Michal Kudělka. Technická redaktorka Jitka Pavlíková. Ze sazby písma Excelsior vytiskla Typografie, tiskařské závody, Praha. 10,82 AA (text 9,08, ilustrace 1,74), 10,97 VA. Náklad 42 000 výtisků. 1. vydání. 13-762-90 14/64 Cena výtisku 7 Kčs © Albatros, 1990 © Jerzy Edigey, 1983 Translation © Pavel Frýbort, 1990 Illustrations © Jiří Blažek, 1990